A large, white, stylized letter 'L' logo is positioned on the left side of the page. To its left is a large, semi-transparent blue circle. The background is a solid blue color with faint, light blue geometric lines and a faint image of a building's facade at the bottom.

Ústav pro českou

literaturu AV ČR, v. v. i.

Institute of Czech

Literature of the CAS

Výroční zpráva 2021

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.
Institute of Czech Literature of the CAS

Na Florenci 1420/3, 110 00 Praha 1, Czech Republic
T +420 234 612 111, +420 234 612 117
IČO/ID# 68378068 DIČ/VAT ID# CZ68378068

Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2021

Vyhotovena 6. 6. 2022

Auditorem ověřena dne 17. 6. 2022

Dozorčí radou pracoviště projednána dne 17. 6. 2022

Radou pracoviště schválena dne 23. 6. 2022

V Praze dne 23. 6. 2022

Obsah

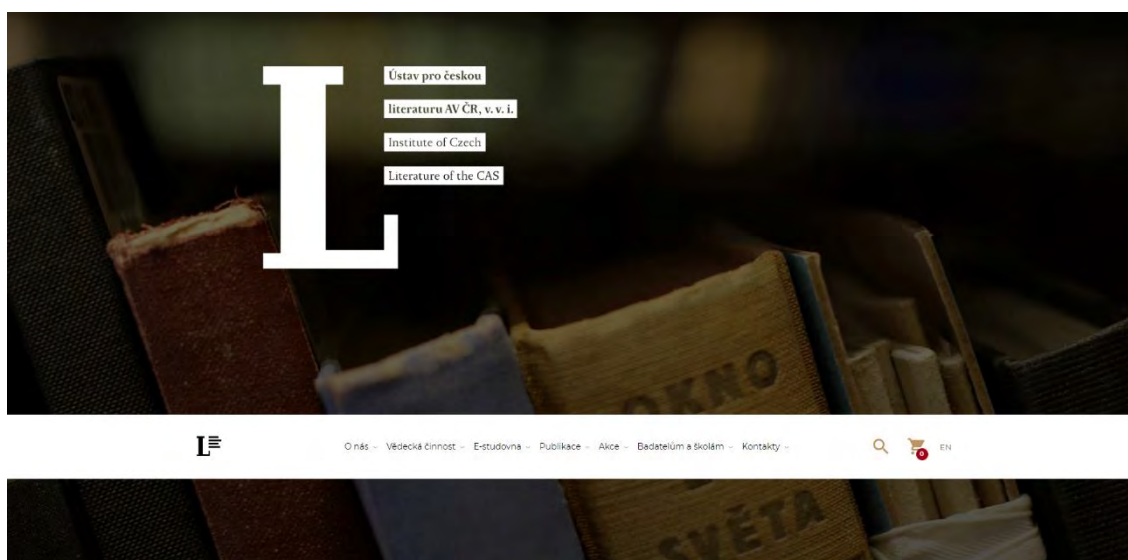
1. Věda a výzkum	3
1.1 Rámce činnosti ÚČL.....	4
1.2 Činnost výzkumných útvarů	8
1.3 Z dokončovaných projektů.....	19
1.4 ÚČL na cestě za HR Excellence in Research Award	22
1.5 Činnost velké výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie	24
1.6 Strategie AV21.....	33
2. Publikace	36
2.1 Knihy pracovníků a pracovníků ÚČL.....	37
2.2 Nakladatelská činnost ÚČL	50
2.3 Z důležitých studií a kapitol v monografiích a sbornících.....	53
2.4 Souhrnné údaje o publikační činnosti	62
3. Mezinárodní spolupráce	63
3.1 Zahraniční vědci a vědkyně v ÚČL.....	64
3.2 Badatelky a badatelé ÚČL v zahraničí	67
3.3 Mobilitní projekt Hranice literární vědy II	69
3.4 Konference a kongresy	70
3.5 Bilaterální smlouvy a Konsorcium pro vytváření a využívání informačních zdrojů světové literárněvědné bohemistiky.....	71
3.6 Evropské projekty	72
4. Výuka a popularizace	74
4.1 ÚČL školám	75
4.2 Pedagogická spolupráce s vysokými školami.....	77
4.3 Studentské vědecké stáže	80
4.4 Popularizační činnost.....	81
4.5 Účast na literárním dění.....	84
4.6 Služby pro veřejnost	86
4.7 ÚČL na internetu a sociálních sítích	89
5. Hospodaření	91
5.1 Rozpočet.....	92
5.2 Náklady	93
5.3 Výnosy	94
5.4 Majetek.....	95

6. Orgány pracoviště	96
6.1 Ředitel pracoviště	97
6.2 Rada pracoviště.....	99
6.3 Dozorčí rada.....	102
7. Další informace	104
8. Zpráva auditora o ověření účetní závěrky a zpráva auditora k výroční zprávě.....	107
9. Rozvaha	112
10. Výkaz zisku a ztráty.....	115
11. Příloha k účetní závěrce	118

1. Věda a výzkum

1.1 Rámce činnosti ÚČL

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. (ÚČL), je největším neuniverzitním pracovištěm v České republice, které se věnuje základnímu výzkumu v oblasti literární vědy. Je garantem výzkumu národní identity v oblasti literatury a nejsilnější institucí svého vědního oboru – literárněvědné bohemistiky – ve světovém měřítku. Předmětem výzkumů prováděných v ÚČL jsou historie i současnost české literatury v jejím jazykovém i teritoriálním vymezení (tedy literatura v českém jazyce i literatura z Čech, Moravy a Slezska v různých jazycích, které se zde v historii používaly, vedle českého zejména latinském a německém). K předmětu bádání pracovníků a pracovnic ÚČL patří dále vztahy české literatury s literaturami jiných jazyků či regionů, teorie literatury a rovněž literární život v českých zemích od jeho počátků až po dnešek. Zabývá se přitom jak literaturou uměleckou, tak i populární či triviální, dále pak dějinami českého divadla a dramatu.

Obr. 1.1 Úvodní stránka nového webu ÚČL; zdroj: ÚČL

Kulturní dědictví země a specifická situace české literatury i literární vědy jsou reflektovány v bádání, překladatelské a editorské činnosti členů a členek ÚČL na poli teorie. Zde ÚČL nejčastěji překračuje hranice národní filologie směrem k obecným otázkám literatury a k problematice literatury srovnávací. Svou pozornost věnuje ÚČL v oblasti teorie také dědictví pražské strukturalistické školy, s níž je jako instituce historicky spjat. Výzkum zasahuje i do oblasti teorie výtvarného umění, mediálních studií, filozofie a kulturní antropologie. Někteří pracovníci a některé pracovnice ÚČL se účastní literárního života také jako kritici/kritičky či recenzenti/recenzentky, případně – mimo doménu svého profesionálního působení v Akademii věd ČR – i vlastní uměleckou tvorbou. Pro literárněvědnou bohemistiku v národním i mezinárodním kontextu vytváří ÚČL organizační centrum a informační zázemí. Vydává dva odborné časopisy, ústřední oborové

periodikum *Česká literatura*, a ve spolupráci se Společností pro výzkum 18. století i revue *Cornova*. ÚČL také poskytuje studijní pobyty badatelům a studentům ze zahraničí, provozuje veřejně přístupné knihovny v Praze a v Brně. ÚČL se rovněž zaměřuje na informační služby pro odbornou, studentskou a občanskou veřejnost, poskytované prostřednictvím digitálních knihoven, bibliografických a slovníkových databází. Využití těchto internetových služeb překračuje milion návštěv ročně. Zájmu širší veřejnosti o databáze a další online služby se ÚČL snaží vycházet vstříc, což dokládá mj. spuštění nových webových stránek, k němuž došlo v polovině roku 2021.

ÚČL má dvě pracoviště, pražské a brněnské, jejich badatelský program je společný a oddělení jsou rozložena napříč těmito pracovišti. Členové výzkumného sboru ÚČL se zapojují do vysokoškolské výuky, přičemž ÚČL sám je školicím pracovištěm postgraduálního studia, tradičně ve spolupráci s Filozofickou fakultou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a s Filozofickou fakultou Masarykovy univerzity v Brně, od roku 2019 dále i ve spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci a s Filozofickou fakultou Ostravské univerzity.

Od roku 2016 ÚČL provozuje velkou výzkumnou infrastrukturu Česká literární bibliografie a je spoluvydavatelem ediční řady Česká knižnice, zprostředkující studentům, pedagogům a širší veřejnosti klasická díla české literatury od středověku po současnost.

Rok 2021 byl pro ÚČL rokem hodnocení. Březnové online setkání vedení ÚČL s Komisí č. 11 (Languages and literature) završilo více než rok trvající proces hodnocení výzkumné a odborné činnosti pracovišť AV ČR za léta 2015–2019, v druhé polovině roku byl ÚČL seznámen se závěrečnou hodnotící zprávou, jež mj. ocenila „its long-standing ability to realise excellent research outputs, prepare large collective publications (reference books, historical compendia, critical editions of canon books, etc.) with excellent national and international reviews“. Neméně komplexním hodnocením prošla i velká výzkumná infrastruktura Česká literární bibliografie, jež vůbec poprvé získala nejvyšší známku v mezinárodním peer-review hodnocení velkých výzkumných infrastruktur ČR, které pravidelně pořádá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Podle názoru hodnotícího panelu: „The research infrastructure is mature, self-aware, and has a clear vision for the future development based on expanding the database and strengthening the statistical module to address new stakeholders.“

Vlastní výzkumnou práci v roce 2021 sice nadále komplikovaly ztížené podmínky zapříčiněné epidemií COVID-19, ovšem mnohá odborná setkání a konference už proběhly osobně (např. již 41. plzeňské mezioborové sympozium, 13. textologické kolokvium či zatím 3. *Dílna diachronní naratologie*). Nehledě na epidemickou situaci se také podařilo dokončit několik velkých projektů, na nichž výzkumné týmy ÚČL pracovaly po několik let. Již v polovině roku byl úspěšně uzavřen projekt financovaný z prostředků OP VVV *Český literární internet: data – analýzy – výzkum*, díky němuž databáze ÚČL nyní zahrnují i literární publicistiku publikovanou na internetu, v rámci projektu byl dále podrobně bibliograficky zmapován i český literární samizdat a podařilo se vyvinout nové softwarové nástroje pro analýzu bibliografických dat. Úspěšně byly rovněž završeny dva evropské projekty, na jejichž řešení se ÚČL spolupodílel: *READ IT: Reading Europe Advanced Data Investigation Tool*, jehož cílem byl vývoj digitálního prostředí, které umožní shromažďovat,

popisovat, využívat, sdílet a popularizovat rozptýlené doklady o rozmanitých literárních a populárních čtenářských kulturách Evropy od 18. do 21. století, a *NEP4DISSENT*, rozvíjející bádání o kulturním disentu v bývalých socialistických zemích v letech 1948–1989.

Vydáním hlavních knižních výstupů byly završeny i kolektivní projekty, jež s podporou GA ČR řešily týmy ÚČL. Projekt Raně novověké biblické drama v českých zemích (řešitelka Magdaléna Jacková) završila publikace *Komedie nové a duchovní*, nabízející vědeckou edici čtyř biblických her. Výstup projektu vedeného Daliborem Dobiášem představuje monografie *Počátky literární kritiky v českých zemích (1770–1805)*, jež inovativním způsobem vykládá utváření moderní komunikace o literatuře v českých zemích. Projekt Stylometrická analýza básnických textů, řešený pracovníky oddělení teorie ÚČL, ukončilo vydání monografie vedoucího projektu Petra Plecháče *Versification and Authorship Attribution*. V závěrečném hodnocení označila GA ČR tento projekt jako „vynikající“. Vedle těchto kolektivních publikací vydali pracovníci a pracovníci ÚČL celou řadu individuálních monografií a vědeckých edic: jedná se například o knihu Václava Smyčky *Objevení dějin*, zabývající se proměnou vnímání historického času a zobrazování minulosti na přelomu 18. a 19. století, práci Romana Kandy *Český literárněvědný marxismus*, zkoumající vývoj a proměny této literárněvědné metodologie či autorskou monografii *Aristokrat katakomb*, v níž literární historik Jiří Zizler zkoumá dílo básníka Zdeňka Rotrekla. Z bohaté ediční činnosti pracovníků a pracovníků ÚČL lze vyzdvihnout především objevnou antologii Lenky Jungmannové *Neoficiální drama z komunistické totality*, zpřístupňující méně známá dramatická díla, sborník *Listopadové proměny* věnovaný české a slovenské literatuře v kontextu roku 1989 či nové vydání románu Jiřího Weila *Moskva-hranice*.

Obr. 1.2 Z ústavní knižní produkce roku 2021; zdroj: ÚČL

ÚČL se také podílel na řešení několika programů v rámci Strategie AV21. V rámci programu *Paměť v digitálním věku* se realizovaly široce koncipované aktivity spojené s edicí Česká knižnice, zpřístupňující literární kánon českých zemí. Vydáno bylo celkem pět nových svazků, nově rozvinuty byly i navazující výstupy určené pedagogické veřejnosti a zdokonaleny internetové stránky představující edici široké veřejnosti (<https://www.kniznice.cz>). Literatura staršího období je v daném ročníku zastoupena objevnou edicí Tomáše Pešiny z Čechorodu, kterou edičně připravili a bohatým aparátem opatřili Ondřej Koupil a Jiří M. Havlík. Literaturu 19. století reprezentuje v ročníku svazek Březinových *Básnických spisů* (edici připravili Tereza Nováková, Jiří Flaišman a Michal Kosák), z literatury první poloviny 20. století ČR přinesla jednak svazek Haškových povídek a svazek Wolkerových *Básní*, k němuž komentář napsal Jan Wiendl. Poválečná literatura je zastoupena souborem tří novel Ladislava Fukse v ediční úpravě Erika Gilka. V rámci tohoto programu SAV21 byla také veřejnosti zpřístupněna dosud chybějící databáze knižních literárních překladů z české literatury do všech cizích jazyků. Zveřejněna byla na portálu výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie (ČLB) v režimu open access. V neposlední řadě byla v rámci tohoto programu publikována antologie literárních studií z díla meziválečného literárního kritika, kmeniologa a literárního historika Jana Blahoslava Čapka v podobě vědecky zaměřené komentované antologie, již uspořádal Lukáš Holeček.

Široké spektrum aktivit bylo realizováno také v rámci programu *Odolná společnost pro 21. století*: byla zde analyzována problematika konspiračních teorií, reflektován a zkoumán koncept „krize“ a realizován cyklus pořadů o české čtenářské kultuře v digitální době.

1.2 Činnost výzkumných útvarů

Obr. 1.3 Struktura výzkumných útvarů ÚČL; zdroj: ÚČL

Oddělení starší literatury

Badatelské zájmy členů Oddělení starší literatury se v roce 2021 koncentrovaly kolem dvou tematických oblastí, z nichž první je časově ukotvena v písemnictví pozdního středověku (14.–15. století), druhá pak v raně novověké „barokní“ literatuře (17. a 18. století). V rámci první zmíněné oblasti se členové oddělení soustředili na přípravu *Výkladového slovníku literatury lucemburské doby* (1310–1437), druhou oblast pak zastupovaly výzkumy raně novověké homiletiky (Daniel Soukup) a dramatu (Magdaléna Jacková).

Oddělení starší literatury spolupředávalo na sklonku roku 2021 dvojici konferencí: jednalo se o *Dílno diachronní naratologie III – Narativní prostor: řád světa a zkušenost* (ÚČL AV ČR Praha, 7.–8. 10. 2021), kterou spolu s Alicí Jedličkovou připravil Matouš Jaluška, a o balbínovskou konferenci *BB400. Ó, kráso země české, vlastenče náš* (Městská knihovna Klatovy, 28. 11. – 4. 12. 2021), již pod vedením Historického ústavu AV ČR ÚČL spolupředával. Kromě organizačního zajištění přispěli členové oddělení k oběma konferencím i aktivními příspěvky. Ve spolupráci vícero členů Oddělení starší literatury vzniklo též literární pásmo k vernisáži výstavy *Svatá Ludmila. Žena na rozhraní věků* (14. a 21. 6. 2021). Program, který připravili Vendula Rejzlová-Zajíčková, Matouš Jaluška, Matouš Turek a Daniel Soukup, byl realizován v rámci programu Strategie AV21.

Pracovníci oddělení se ve sledovaném období intenzivně věnovali též individuálním projektům, které jsou ve větší míře vázány na grantové prostředky. Magdaléna Jacková spolu s Janem Linkou úspěšně dokončili projekt *Raně novověké biblické drama v českých zemích*, podpořený v předchozích letech standardním projektem Grantové agentury ČR (GA17-01061S). Jako jeho hlavní výstup byla publikována kniha *Komedie nové a duchovní. Raně novověké biblické drama v českých zemích* (Praha: ÚČL AV ČR – Scriptorium, 2021). Edice čtyř biblických her – od Mikuláše Konáče z Hodiškova, Daniela Stodolia z Požova, Mikuláše Vrány Litomyšlského a jednoho autora anonymního – je provázena odbornou studií, vyobrazeními a CD přílohou, která obsahuje faksimile a transliteraci her.

Obr. 1.4 Magdaléna Jacková svoji knihu *Komedie nové a duchovní. Raně novověké biblické drama v českých zemích* představila též v rámci Staročeského dýchánku 5. října 2021, zdroj: Facebook ÚČL

Daniel Soukup spolu s Matoušem Turkem pracovali na dokončování dalšího standardního projektu GA ČR, *Jeruzalém a jeho odraz v kultuře středověkých českých zemí* (ÚČL figuruje u tohoto projektu v roli spoluřešitele, hlavním řešitelem je Ústav dějin umění AV ČR, GA19-12859S), který byl prodloužen do 31. 7. 2022. Věra Soukupová pokračovala v pracích na svém postdoktorském projektu *Masky v době krize: Využití personifikace v české literatuře 14.–16. století*, podpořeném z programu Podpory perspektivních lidských zdrojů (PPLZ).

V průběhu celého roku se také konala pravidelná diskusní a přednášková setkání odborníků a zájemců o starší českou literaturu, tzv. Staročeské dýchánky. Nově byla větší část zde proslovených přednášek nahrávána, záznamy jsou všem zájemcům dostupné na YouTube kanálu ÚČL (www.youtube.com/channel/UCE2SFhellIAxSuj4lcUi9PyQ).

Oddělení literatury 19. století

Oddělení literatury 19. století dokončilo v roce 2021 první část víceletého projektu k dějinám literatury v českých zemích v „dlouhém“ 19. století z perspektivy literární kritiky a vydalo kolektivní monografii *Počátky literární kritiky v českých zemích (1770–1805)*. Kromě původního modelu literární kritiky jakožto instituce moderní literární kultury nabídla také nový výkladový rámec k počátkům novočeské literatury v nadnárodní perspektivě. Monografie otevřela přípravné práce na studiu české kritické kultury předbřeznové doby. Druhým rokem pokračoval grantový projekt *Autonomizace českého umění: průběh procesu v kritické recepci literární, výtvarné a hudební produkce 60. až 80. let 19. století*, který vyústil v publikaci studií a mezinárodní workshop. **Germanobohemistický tým** se věnoval společnému projektu, jehož cílem byl vznik literárních dějin českých zemí v transkulturní perspektivě. Členové týmu veřejně prezenovali metodologická východiska své práce a vydali další studie, mj. tematické číslo časopisu *Brücken* 1/2021. Zvláště zmínit je třeba monografii Václava Smyčky *Objevení dějin. Dějepisectví, fikce a historický čas na přelomu 18. a 19. století*, která se zabývala proměnou vnímání historického času a zobrazování minulosti na přelomu 18. a 19. století, totiž otázkou, jak rozvoj knižního trhu, historické fikce a vzájemná konkurence různých médií přispívaly ke „zčasování“ kolektivních identit na prahu moderní doby.

Oddělení druhým rokem pokračovalo též v mezioborovém grantovém projektu *Libuše zpívá. Hudebnědramatická zpracování mytologického námětu ve středoevropské kultuře 17.–20. století* (společně s Univerzitou Palackého). Doktorand Ladislav Futtera pracoval na dokončení své disertační práce o Krkonoších a Šumavě v literatuře 19. století. V první polovině roku vyšel po stejnojmenné konferenci i sborník *Arnošt Kraus (1859–1943): Wissenschaftler und Kulturpolitiker* redigovaný Václavem Petrbokem, Helenou Březinovou a Steffenem Höhnem, a sborník *Zwischen nationalen und transnationalen Erinnerungsnarrativen in Zentraleuropa*, uspořádaný Lenou Dorn, Markem Nekulou a Václavem Smyčkou. Martin Hrdina se podílel na přípravě Plzeňského symposia k problematice 19. století *Výpravy k já. Projevy individualismu v české kultuře 19. století* včetně připravovaného sborníku, Václav Petrbok na workshopu *Identita a krize v kultuře 19. století* a Dalibor Dobiáš na konferenci *Havlíčku, Havle!* k 200. výročí narození Karla Havlíčka. Členové

oddělení mimoto vystoupili, vzhledem k epidemiologické situaci zčásti online, na konferencích a zvaných přednáškách v České republice, Německu a Nizozemí, věnovali se vysokoškolské výuce (Univerzita Karlova, Masarykova univerzita, Technická univerzita v Liberci), redakční, spolkové (Česko-německo-slovenská komise historiků, Mezinárodní komitét slavistů, Adalbert Stifter Verein, Česká knižnice, Matice česká, IPSL, ad.) a popularizační činnosti.

Oddělení literatury 20. století a literatury současné

Práci Oddělení literatury 20. století a literatury současné určovala v roce 2021 koordinovaná spolupráce na řadě vzájemně se prostupujících úkolů. Jejich realizace byla v takové šíři možná i díky trvajícím financování z Akademické prémie, kterou vedoucí oddělení Pavel Janoušek obdržel pro roky 2019–2024. Klíčový a celé oddělení spojující byl projekt *Dějiny české literatury v protektorátu Čechy a Morava*, vedený Pavlem Janouškem. Ten je v tuto chvíli dokončen a jeho hlavní knižní výstup je odevzdán do nakladatelství Academia, kde probíhají redakční a nakladatelské práce (plánováno pro rok 2022). V první polovině roku 2021 se podařilo vydat, byť s vrocením 2020, také dříve vzniklé tři publikace, zaprvé *Všechny vody Čech tečou do Německa?*, zadruhé *Expresionistické drama z českých zemí a zatřetí Listopadové proměny. Česká a slovenská literatura v kontextu roku 1989* (ve spolupráci s Ústavem slovenskej literatury SAV). Jiří Zizler vydal svoji monografii o Zdeňku Rotreklovi *Aristokrat katakomb*.

Novým klíčovým úkolem v linii zkoumání literatury polistopadové a současné bude pro roky příští projekt *Česká literatura druhé dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*, vedený Alenou Šidákovou Fialovou. Výsledná publikace, jež naváže na řadu tzv. „Souřadnic“, zmapuje českou literární produkci mezi roky 2011–2020, respektive nejvýznamnější díla v tomto desetiletí vydaná. V diskusi s širokým okruhem spolupracujících badatelů z ÚČL i odjinud byla v průběhu roku 2021 vybrána básnická, prozaická a dramatická díla, která budou představena prostřednictvím komplexně pojatých interpretací. Zformován byl též autorský kolektiv a započaly práce na rozsáhlých kontextualizačních studiích o literárním životě a dění v jednotlivých druzích literatury.

Karel Piorecký rozvíjel *Korpus současné poezie*. Projekt realizovaný ve spolupráci s Českým národním korpusem umožňuje poetologickou analýzu současné básnické tvorby za využití statistických a matematických metod. V roce 2021 byl rozšířen o 207 položek, takže v tuto chvíli nabízí 463 digitalizovaných básnických sbírek. Testovací provoz a ladění nástrojů pro práci s daty KSP jsou dostupné na dedikované stránce (<https://versologie.cz/ksp>). V souvislosti s tím probíhá také příprava dat pro mapovou vizualizaci toponym v současné poezii.

Pokračoval též rozsáhlý, do čtyř samostatných knih rozvržený projekt *Umění, gesto, argument*, jehož úkolem je z různých zorných úhlů zkoumat, jak se v meziválečném Československu utvářel a proměňoval vztah mezi uměleckou tvorbou a politikou. Projektu, vedenému Kateřinou Pioreckou, se v průběhu roku podařilo dokončit koncepci celku, ale také získat pro konkrétní spolupráci velmi široký tým interních i externích spolupracovníků. Od podzimu 2021 bylo pět

konkrétních výstupů projektu *Umění, gesto, argument* prezentováno v rámci ústavních diskusí Literárněvědného fóra – a tyto jsou rovněž dostupné širší veřejnosti na ústavním YouTube kanálu.

Velmi významnou součástí oddělení je **Tým pro výzkum moderního českého divadla**, vedený Alešem Merenusem. Ten pokračoval v práci na dvou typech projektů. Prvním z nich bylo rozvíjení ediční řady Drama, založené před rokem v nakladatelství Academia, jež má za úkol zpřístupňovat adresátům kulturní dědictví: konkrétně komponované a fundovaně komentované soubory českých divadelních her. V uplynulém roce byl dokončen a také zveřejněn svazek *Neoficiální drama z komunistické totality*, obsahující i dosud širší veřejnosti neznámé hry. Před odevzdáním je pak svazek třetí, zacílený na dramaturgii surrealistickou (editoři Tomáš Kubart, Marek Lollok, Jitka Šotkovská). Klíčovým projektem teatrologického týmu je ovšem *Moderní česká divadelní hra. Mezi textem a inscenací* (slovník děl). V roce 2021 probíhalo závěrečné dokončování prvního dílu, věnovaného divadelním hrám do roku 1945.

Obr. 1.5 Václav Smyčka a Stefan Segi přednášejí v rámci projektu *Poetika konspirace* středoškolským studentům, zdroj: ÚČL

Členové **Týmu pro studium paměti a traumat v literatuře** se v roce 2021 zaměřili na projekt *Poetika konspirace* (podpořený Strategii AV21). Pod vedením Lucie Antošíkové se v listopadu 2021 uskutečnilo první pracovní setkání s názvem Výzkum konspirační imaginace: metody a sondy do mytopoetiky dneška, na němž kromě literárních vědců promluvili antropologové, politologové i religionisté. Záznam příspěvků je zveřejněn na YouTube kanálu ÚČL. Autoři připravili i čtyři tematická setkání se středoškoly.

V rámci popularizačních aktivit vznikla aplikace *Magic-city poetismu: úniková hra pro mobilní telefony*, která je didaktickou pomůckou, zábavnou formou provádějící studenty a zájemce o literaturu Prahou 20. let 20. století. Dva členové oddělení, Jitka Šotkovská a Tomáš Kubart, obhájili v roce 2021 své doktorské práce.

Oddělení pro výzkum literární kultury

Členové Oddělení pro výzkum literární kultury pokračovali v roce 2021 v řešení tří aktuálních projektů a dokončovali několik individuálních i kolektivních monografií.

Úspěšně byl dokončen zejména mezinárodní aplikovaný výzkumný projekt READ IT – Reading Europe Advanced Data Investigation Tool (1. 6. 2018 – 31. 12. 2021; mezinárodně JPICHDH.17035, národně MŠMT 8F18003). Cílem tohoto evropského projektu bylo vytvořit digitální prostředí, které dokáže v digitalizovaných textech rozpoznávat tzv. čtenářské zážitky a ukládat získaná data do specializované databáze. Český tým se zapojil zejména do testování algoritmů pro identifikaci čtenářských zážitků ve francouzských, německých a českých textech. Počátkem prosince proběhlo finální oponentní řízení, v jehož rámci komise odborníků ověřila a zhodnotila průběh, výsledky a naplnění cílů řešení české části projektu, který hodnotila velice kladně.

Vydáním hlavní projektového výstupu, monografie *Český literárněvědný marxismus. Kapitoly z moderního projektu* (Brno: Host), byl úspěšně završen projekt GAČR (GA17-22913S), jehož řešitel, Roman Kanda, dále připravil jeden svazek spisů Roberta Kalivody (Robert Kalivoda: *Moderní duchovní skutečnost a marxismus*. Praha: Nakladatelství Academia, 2021) a uveřejnil několik odborných studií na téma marxismu v literární vědě.

Novými výstupy se prezentovala i ta linie oddělení VLK, jež se soustředí na kvantitativní výzkumy současného českého čtenářství. S cílem oslovit mezinárodní publikum je spojeno vydání anglické monografie *A Nation of Bookworms? The Czechs as Readers. Reading in Times of Civilizational Fatigue* (Praha: Karolinum – ÚČL AV ČR), v níž Jiří Trávníček zpřístupnil hlavní závěry svého dlouhodobého bádání. Tentýž autor dále ve spolupráci s Národní knihovnou zorganizoval v únoru 2021 další statistické šetření, jež se zaměřilo na chování čtenářů před pandemií covid-19 a během ní. Závěry tohoto reprezentativního průzkumu shrne monografie plánovaná na jaro 2022.

Vedle uzavřených projektů pokračovali členové oddělení VLK v řešení dvou projektů, jež získaly podporu GA ČR a jejichž řešitelské týmy se skládají z členů různých oddělení. Práce na projektu *Obrisy české populární literatury 1918–1939: díla a kontexty* (GA20-09848S, hlavní řešitel Pavel Kořínek) pokračovaly v druhém roce řešení projektu dalšími knihovními a archivními rešeršemi a vzniklo i několik textů pro třetí, dílocentrickou úroveň budoucí monografie. Ty byly, stejně jako celková kompozice a metodologické otázky, diskutovány na pravidelných schůzkách projektového týmu. Sborník *Literární archiv* přinesl ve svém 52. čísle (s vročením 2020) dvě ke grantu dedikované

studie: Markéty Ř. Holanové o počátcích a předpokladech detektivního románu a Pavla Kořínka o rozvoji domácích neperiodických komiksových publikací v období let 1911–1933.

Cílem druhého, edičně zaměřeného projektu *Život jednoho románu: Vaculíkův Český snář v literární komunikaci* (GA20-07879S, hlavní řešitel Petr Šámal), je připravit dvousvazkové komentované kritické vydání *Českého snáře* Ludvíka Vaculíka pro edici *Česká knižnice*; vedlejšími výstupy bude série specializovaných studií a digitální edice. Členové řešitelského týmu prezentovali své dílčí výzkumy na celkem čtyřech konferencích, vedle toho výrazně pokročily práce na svazku komentářů k *Českému snáři* i příprava jeho digitální edice.

Na pravidelných schůzkách oddělení se diskutovala dokončovaná monografie Stefana Segiho, jež je věnována politické korektnosti v české polistopadové literatuře. Rukopis monografie *Nekorektní literatura: Kapitoly z kulturních válek* autor koncem roku odevzdal do nakladatelství Academia, které záhy zahájilo recenzní řízení. V linii studií komiksologických, rozvíjené pod značkou Centra pro studia komiksu společně s Univerzitou Palackého v Olomouci, bylo na sklonku roku uspořádáno odborné kolokvium s mezinárodní účastí *Studia komiksu: reflexe a příležitosti*, jež navázalo na zakladatelskou konferenci z roku 2011. Publikace sborníku je plánována na rok 2022.

Všichni členové oddělení se dále zapojili do příprav grantového podání pro GA ČR, jehož ambicí je vydat anglickojazyčnou publikaci k dějinám čtení, která má vytěžit a interpretovat v mezinárodním bádání dosud spíše opomíjené středoevropské prameny, a to takové, které umožní kriticky posoudit stávající dominantní pozici modelů a konceptů historie a sociologie čtení, které jsou založeny především na „západních“ pramenech. Projekt, jehož hlavními autory jsou kromě hlavního řešitele Michaela Wögerbauera Jiřina Šmejkalová a Claire Madl, má mezinárodnímu publiku představit dosavadní české, slovenské, maďarské a polské bádání o dějinách čtení, v tuzemsku má pak za cíl podpořit etablování oboru dějin čtení v české literární vědě a historiografii. V prosinci byl interdisciplinární tým vyrozuměn, že jeho grantová žádost s názvem *De-Centering the History of Reading. The Perspective of the Czech Lands 1750–2021* bude financována. Projekt představuje první část dlouhodobého výzkumného záměru k dějinám čtení v moderní české kultuře.

Oddělení teorie

Pracovníci a pracovnice Oddělení teorie pokračovali v rozvíjení projektů a výzkumných linií nastoupených v minulých letech. V rámci zkoumání **Versologického týmu** vyšla anglicky psaná monografie Petra Plecháče *Versification and Authorship Attribution*, která na českých, německých a anglických textech ukazuje, do jaké míry lze versologické charakteristiky využít jako indikátor autorství. Za ediční účasti Petra Plecháče a Roberta Kolára byl v režimu open access publikován též sborník kvantitativně orientovaných versologických příspěvků z bohužel nerealizované konference *Tackling the Toolkit*; jednotlivé příspěvky jsou založeny na nejrůznějším materiálu: od řeckého hexametru přes Erbenovu Kytici po finský folklór. V časopise *Nature Human Behaviour* byla publikována replikační studie, v níž Petr Plecháč se zahraničními kolegy dokazuje, že epos Beowulf

je značně stylově různorodý, a vyvrací tak závěry jiné studie, která v tomtéž časopise vyšla o dva roky dříve. Několik článků, např. o verši Karla Tomana (*Česká literatura*) nebo Viktora Dyka (*Slovo a smysl*), bylo publikováno i v rámci projektu *Sémantika a intonace českého verše počátku 20. století* (řešitel Robert Kolár).

Projekt historické poetiky vyprávění *Narativní způsoby v české próze 19. století* (řešitelka Alice Jedličková) dospěl do závěrečné fáze editace kolektivní monografie. Některé z jeho průběžných výsledků byly prezentovány na již třetí *Dílně diachronní naratologie: Narativní prostor: řád světa a zkušenost*, již se aktivně zúčastnili pracovníci napříč odděleními ÚČL spolu se zástupci dalších institucí (FF UK, FF MU, FF OU, PedF UJEP, FÚ AV ČR).

Obr. 1.6 Ilustrace Matouše Jalušky vytvořená pro prezentaci třetí *Dílny diachronní naratologie*, zdroj: Matouš Jaluška

Výzkum mediality a intermediality se rozvíjel především na mezinárodních platformách. Alice Jedličková přispěla studií o alternativních aplikacích intermediální metody ve vysokoškolské výuce do tematického čísla brazilského časopisu *Letras & Letras*, Richard Müller se ve studii pro sborník *Lessons from Kafka* zabíral otázkou, jak Kafkova tvorba reflektuje počátky podmínek „informačního věku“. Oba uvedení se také zapojovali do zahraničních konferencí: na konferenci univerzitního sdružení EPICUR *Travelling Through Slavic Worlds* Alice Jedličková vystoupila s příspěvkem o vztahu současné multimedialní kultury ke zpracování tradičních národních látek, spolu se Stanislavou Fedrovou pak na mezinárodním online workshopu *Intermediality-Intermedialität*, pořádaném Varšavskou univerzitou, přednesla příspěvek analyzující operu *Violetter Schnee* jako průnik médií, žánrů a diskurzu. V rámci online kolokvií pořádaných univerzitami v New Yorku a Oxfordu vystoupil Richard Müller s příspěvkem o vztahu literatury, umělé inteligence a teorie informace a mj. ukázal, na jakých základech lze srovnávat současné prediktivní generování textů a systémovou poezii šedesátých let (teorie komunikace, sémiotika).

Práce na projektu *Dějiny a současnost českého strukturalismu* (řešitel Ondřej Sládek) věnovaly pozornost archivním materiálům z období 1945–1948 a dále přínosu Lubomíra Doležela lingvistice. Dílčí výsledky byly představeny jednak ve studii o dialektice Jana Mukařovského (*Bohemica Litteraria*), jednak online na mezinárodní konferenci v Paříži *Fabula rasa ou de l'utopie à la dystopie. Littérature, architecture, arts visuels en Europe Centrale, 1944–1949*. Do tematického bloku „Jan Mukařovský a Vladislav Vančura“, který vyšel v časopise *Česká literatura* u příležitosti

130. výročí jejich narození, přispěli svými články také Bohumil Fořt a Ondřej Sládek. Posledně jmenovaný rovněž k vydání připravil edici Mukařovského přednášek z epiky.

V rámci projektu *Gender a česká literatura 1948–89. Dispozitivní mlčení a zraňující identity* publikoval Jan Matonoha anglicky psaný text o periodizaci českých literárních artikulací genderu v období 1948–1989 (časopis *Contradictions / Kontradikce*) a zúčastnil se několika konferencí a výzkumných pobytů (Štýrský Hradec, Záhřeb, Brno). V rámci projektu *Poetika romantismu* připravil Zdeněk Hrbata do závěrečné monografie kapitulu o Jiráskově románu *Skály*.

Probíhaly též práce na projektu *Korpus českého verše do roku 1956*. Ten si klade za cíl soustředit materiál pro výzkum české poezie druhé poloviny 20. století (prozatím do roku 1956). Druhým vytyčeným úkolem je navázat na *Korpus českého verše 1. poloviny 20. století* (řešeno 2016–2020), a tak pokročit k vybudování velkého a ve světovém měřítku jedinečného korpusu české poezie od konce 18. století do současnosti (korpus poezie od roku 1989 buduje tým pod vedením Karla Pioreckého).

Oddělení ediční a textologické

K hlavním aktivitám Edičního a textologického oddělení patří dlouhodobě ediční příprava svazků *Kritické hybridní edice*, která vedle knižních čtenářských vydání děl novočeských autorů přináší i jejich digitální vědecké edice. Ve spolupráci s pražským Památkem národního písemnictví a za využití nového editačního softwaru členové oddělení v roce 2021 pokračovali na ediční přípravě nových kritických vydání Erbenovy *Kytice* a básnického díla Karla Tomana. Na platformě KHE je též od roku 2021 připravována edice *Prometheových jater* Jiřího Koláře, jejíž realizaci řídí Jakub Říha, který taktéž na základě nových archivních objevů koncipoval úspěšnou grantovou žádost podanou do výzvy GA ČR (počátek řešení 2022).

Na jaře 2021 členové oddělení spolu s týmem ČVUT začali s řešením projektu *Analýza motivických klastrů z oblasti aktuálních kulturně-společenských témat a jejich aplikace na materiál uměleckých textů 19. a počátku 20. století*. Cílem projektu, podpořeného Technologickou agenturou ČR, je za využití softwarových nástrojů a nástrojů strojového učení daný veršovaný materiál roztrdit podle stanovených kulturně-společenských kategorií. Výstup výzkumu se následně promítne do prezentační aplikace, která bude zpřístupňovat takto zpracovaný materiál (více než 70 000 básní) pomocí definovaných modulů podle cílového uživatele.

V roce 2021 bylo realizováno pět knižních svazků čtenářské edice krásné české literatury *Česká knižnice*. Pracovníci Edičního a textologického oddělení ÚČL se významně podíleli na vedení řady a zajišťovali odbornou redakci jednotlivých svazků (za podpory programu Strategie AV21).

Členky **Týmu pro výzkum korespondence Jakuba Demla** pokračovaly v edičním zpracování rozsáhlých konvolutů korespondence Jakuba Demla s Jaroslavem Durychem a Josefem Florianem. Současně dokončily průzkum Demlovy rukopisné pozůstalosti a shromáždily množství dopisů Demlových přátel z období po druhé světové válce. Byl připraven scénář a byla realizována výstava

Otokar Březina v Nové Říši, která vznikla ve spolupráci s Kanonií premonstrátů v Nové Říši za podpory fondu podpory regionální spolupráce AV ČR. Dále byl zahájen tříletý projekt na vydání francouzsko-české korespondence Anny Pammrové Otokaru Březinovi, který je realizován ve spolupráci se Společností Anny Pammrové a s editory Martinem Machovcem a Xavierem Galmichem.

V roce 2021 byla zahájena spolupráce Edičního a textologického oddělení na projektu *HIKO* (*Historická korespondence online*), v jejímž rámci byla připravována grantová přihláška do výzvy MK ČR (NAKI). Po roční přestávce se oddělení vrátilo k organizování *Textologických kolokvií*, v pořadí třinácté proběhlo 23. listopadu 2021. Na programu mělo seznámení s aktuálně zpracovávanými edičními projekty, představení textologických zkoumání na poli historie a geneze textu a analýz dosud neznámých materiálů, i metodologickou reflexi a prezentaci nově nalezeného materiálu.

Oddělení lexikografie

Členové Oddělení lexikografie se od roku 2019 věnují revizi a aktualizaci personálních hesel internetového *Slovníku české literatury po roce 1945 on line* v rozsahu A–L. Předmětem revizí jsou především bibliografické údaje, ověřovány jsou však také údaje biografické, v případě potřeby jsou rozšiřovány výkladové pasáže, u všech hesel je významně doplňována rubrika sekundární literatury a ilustrační obrazový doprovod.

Všichni pracovníci oddělení kromě toho pokračují v přípravách svých individuálních knižních monografií, jejichž vydání je plánováno na příští léta; pouze Michal Jareš již dokončil a v roce 2022 v nakladatelství Academia vydá publikaci *Případ Clifton*, mapující jednu ze základních kapitol dějin naší detektivní prózy. Michal Přibáň edičně připravil a Alena Přibáňová doslovem doprovodila 42. svazek *Spisů Josefa Škvoreckého*, zahrnující autorovy prózy *Povídky z Rajského údolí* a *Pulchra*. Rozsáhlý doslov připravila Veronika Košnarová ke knize básní v próze a fotografií *Rostlinné emblémy* francouzského autora Luce Dietricha (s vročením 2020 ji v roce 2021 vydalo nakladatelství Malvern). Studie členů oddělení se objevily v několika konferenčních sbornících (Andrea Vítová) včetně zahraničních (Eduard Burget, Alena a Michal Přibáňovi), jakož i v kolektivních monografiích (Michal Přibáň v publikaci *Listopadové proměny*, kterou vydal ÚČL).

Eduard Burget se spolu s kolegy z oddělení teorie Petrou Loučovou a Janem Matonohou zapojil do projektu NEP4DISSENT: New Exploratory Phase in Research on East European Cultures of Dissent, který byl od října 2017 do října 2021 podporován v rámci evropského programu COST a národního projektu INTER-COST LTC 18040 *Média kulturní opozice v Československu* (od června 2018 ve spolupráci s Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR a Filosofickým ústavem AV ČR). Cílem obou projektů bylo iniciovat novou etapu výzkumu kulturního disentu v bývalých socialistických zemích a vytvořit platformu pro jeho multidisciplinární a nadnárodní pojetí. V roce 2021 se však vzhledem ke covidové pandemii nekonalo žádné setkání řešitelů, závěrečná schůzka je plánována do Varšavy na leden 2022. V rámci projektu uveřejnil Eduard Burget v *České literatuře*

studii „Zrození šedé z černé a bílé“, jejíž ambicí je zahájit diskusi o vymezení dosud spíše publicisticky užívaného pojmu „šedá zóna“ společnosti v období tzv. normalizace.

Navzdory covidové pandemii se podařilo uskutečnit několik prezenčních či alespoň online konferencí. Eduard Burget a Michal a Alena Příbáňovi vystoupili s referáty na konferenci 50 let od vzniku exilových nakladatelství Sixty-Eight Publishers a Index, kterou dne 20. 10. 2021 uspořádala Vysoká škola kreativní komunikace v Praze. Pavel Šidák se se svým příspěvkem zúčastnil *Dílny diachronní naratologie III: Narativní prostor: řád světa a zkušenost*, uspořádané ÚČL ve dnech 7.–8. října 2021. Michal Jareš vystoupil na online konferencích *Pomedzia a demarkačné línie v slovenskej poézii* (Ústav slovenskej literatúry SAV, 9. 11. 2021) a *Studia komiksu: reflexe a príležitosti* (FF UP Olomouc a ÚČL AV ČR, 26. a 27. 11. 2021).

Pavel Šidák organizačně zajistil dva kurzy z cyklu Databáze, korpusy, archivy a knihovny: současná literární věda a tzv. digital humanities, které se konaly v červnu a říjnu 2021 pro zájemce z okruhu doktorandů bohemistických pracovišť ČR. V rámci popularizační činnosti se všichni členové oddělení zúčastnili natáčení šestidílného rozhlasového seriálu *Nevytištěné, nevydané, zakázané?*, který připravil David Hertl a který od října 2021 v měsíčních intervalech vysílá Český rozhlas na stanici Vltava. Seriál se zabývá problematikou likvidovaných knih v období komunistického režimu a předznamenával tak budoucí kolektivní projekt oddělení, jenž byl teoreticky i prakticky připravován v letech 2020–2021.

Obr. 1.7 Článek věnovaný rozhlasovému seriálu *Nevytištěné, nevydané, zakázané?* otiskl před premiérou prvního dílu *Týdeník Rozhlas*, zdroj: Facebook ÚČL / Týdeník Rozhlas

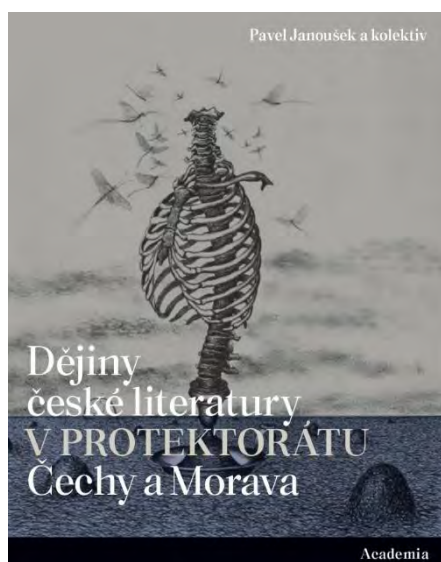
1.3 Z dokončovaných projektů

Dějiny české literatury za Protektorátu Čechy a Morava (1939–1945)

Úkolem projektu vedeného Pavlem Janouškem bylo prověřit, prohloubit a rozšířit dosavadní českou znalost literárního provozu a literární tvorby mezi 15. březnem 1939 a 9. květnem 1945: propojit průzkum archivních zdrojů a dokumentů s četbou a novou interpretací tehdy vznikajících literárních děl. Výsledkem měla být syntetizující textová výpověď, která z dnešní perspektivy – respektive z různých vzájemně se doplňujících zorných úhlů – postihne specifičnost daného období a současně je integruje do širšího kontextu vývojových proměn české literatury 20. století. Takovéto vymezení projektu si přirozeně vyžádalo kolektivní spolupráci neboli aktivizaci více než tři desítek badatelů ústavních i z vysokých škol, odborníků specializujících se na jednotlivá dílčí témata. Nezbytné ovšem bylo rovněž společné hledání spojů a vazeb mezi individuálními náhledy na problematiku.

Kniha *Dějiny české literatury za Protektorátu Čechy a Morava (1939–1945)*, která bude vydána v průběhu roku 2022, tak postihne, nakolik a jak českou literaturu měnily a formovaly takové události, jako byla okupace, nastolení německé nadvlády, ale také vypuknutí druhé světové války, respektive následné proměny situace na frontách – až po osvobození Československa. Stranou ovšem nezůstala ani předejhra: nelehká situace, do níž se česká společnost a s ní i literatura dostaly během tzv. druhé – půlroční – Československé republiky.

V centru zájmu výsledné publikace se nachází česká produkce, která v daném období v protektorátu vycházela a byla čtena; značná pozornost je však věnována také dílům a specifickým komunikačním okruhům, jež vznikaly ve věznicích, koncentračních táborech či exilu. Inovativním prvkem v souřadnicích obdobných historických příruček je, že se tu v dílčích kapitolách nahlíží také nadnárodní kontext, tedy německý literární a divadelní život a německá tvorba svázaná s českým prostorem – to vše má totiž podle autorů publikace schopnost ve vzájemné konfrontaci vypovídat o charakteru veřejné komunikace za daných poměrů a o jejich tlaku na jednotlivé autory a jejich poetiky. Předmětem zájmu přitom není jen literatura v užším slova smyslu, tedy poezie, próza a drama s uměleckými ambicemi a pro dospělé, ale také literatura faktografická a populární, jakož i literatura pro děti a mládež, anebo vztahy mezi literaturou a divadlem, rozhlasem či filmem, případně literární rozměr dobového městského folkloru či školní literární výchova.

Obr. 1. 8 Obálka připravované knihy (pracovní verze), zdroj: Academia

Pozadí celku, dílčích interpretací, ale také případových kapitol, přitom neustále utváří pokus porozumět dobovému přemýšlení o literatuře tak, jak postupovalo všechny podoby dobového sebevyjádřování prostřednictvím literárních děl, včetně jeho kritických a odborných reflexí. A také jak se toto myšlení snažilo oslovovat českou komunitu a případně také s ohledem na okolnosti formovat a modifikovat její názory a postoje.

To vše výsledná publikace činí s vědomím, že poznání i takto značně specifické části literární historie může osvětlit tradiční, nicméně stále se vracející otázky: kdo jsme, odkud a kam jdeme.

Narativní způsoby v české próze 19. století

V letech 2018–2022 se v ÚČL realizuje projekt *Narativní způsoby v české próze 19. století*, vedený Alicí Jedličkovou a podpořený GA ČR. Završí se v roce 2022 kolektivní knižní monografií, kterou vydá ÚČL AV ČR společně s nakladatelstvím Karolinum. Účastní se jej specialisté ze čtyř oddělení ÚČL a také externí spolupracovníci – celkově tedy projektový tým tvoří kromě Alice Jedličkové ještě Stanislava Fedrová, Zuzana Fonioková, Zdeněk Hrbata, Michal Charypar, Jiří Koten, Kateřina Piorecká, Pavel Šidák a Richard Změlík.

Projekt představuje první soustavnější průzkum vlastností českého fikčního vyprávění v průběhu několika desetiletí 19. století, od třicátých do osmdesátých let. Hlavními tématy jsou autorita vypravěče, typy a funkce narativních komentářů, narativní perspektiva, řeč postav, typologie postav a jejich deskriptivní reprezentace, zápletky a její schematizace, kompoziční postupy, jejich úloha v dějové progresi a jejich vztah k temporalitě narativního diskurzu a pojetí času v příběhu a typologie incipitů a explicitů narativního textu. Zásadně inovativní je v tomto projektu rozpracovaná metodologie – diachronní poetika vyprávění, zformovaná jako průnik několika subdisciplín: postklasické naratologie, která v současnosti směřuje k diachronním přístupům, rétorické naratologie a také historické poetiky, rozvíjené tradičně v okruhu literárních historiků a teoretiků ÚČL.

Rozpracování metody na konkrétním materiálu umožní přiřadit poznatky k širšímu proudu současného naratologického bádání s historiografickými ambicemi. Takových projektů směřujících k dějinám narativu je i v mezinárodním kontextu zatím nemnoho. Důležitou součástí výzkumu byl proto také kontakt s aktuálně probíhajícím projektem *Handbook of Diachronic Narratology* pod vedením Wolfa Schmidta, Johna Piera a Petera Hühna (Univerzita Hamburg) nebo český překlad zásadní metodologické studie naratoložky-medievistky Evy von Contzen (Univerzita Freiburg), komentovaný z pozic medievistiky, tradice české teorie vyprávění a současné naratologie.

Vedle mezinárodních kontaktů je důležitým výsledkem vznik neformální sítě domácích badatelů zkoumajících vyprávění, a to nejen z různých oddělení ústavu, ale i univerzitních pracovišť (FF MU, FF UK, KTF UK, FF OU). Z metodologické debaty nad projektem s medievisty z Oddělení starší literatury ÚČL vzešel návrh Dílny diachronní naratologie. Na dosavadních třech tematických dílnách (vypravěčská autorita, narativní koherence, prostor vyprávění), uspořádaných v letech 2019, 2020 a 2021 proběhla přínosná metodologická diskuse za účasti literárních historiků-bohemistů, ale i naratologů z dalších filologií zkoumajících jiné kultury a jiná období než 19. století (od byzantské literatury přes středověkou, barokní, po 20. století).

Interpretace konkrétních narativů a metodologie projektu se postupně precizovaly v analytických a teoretických studiích publikovaných v českých i zahraničních periodikách. K vyjasnění metodologie přispěl také workshop „Diachronní poetika jako alternativní metoda psaní dějin“ (2019), kde prezentaci výsledků výzkumu provázela oponentura historiků české a slovenské literatury, teoretiků a lingvistů (A. Kobylińska, Varšavská univerzita; M. Filipowicz, Varšavská univerzita a UHK; V. Brožová, PedF UK; členové odd. 19. století ÚČL; D. Grigorov, Sofijská univerzita; B. Fořt, ÚČL; J. Hoffmannová ÚJČ AV ČR; R. Adam, FF UK).

Obr. 1.9 Třetí *Dílna diachronní naratologie*, 7. a 8. října 2021, zdroj: ÚČL, foto Soňa Pokorná

1.4 ÚČL na cestě za HR Excellence in Research Award

Fyzické i virtuální prostory Ústavu pro českou literaturu byly v roce 2021 svědky mnohých diskusí jak nad obecným směřováním instituce (nejen) v oblasti personální politiky, tak nad dílčími oblastmi, jako jsou etika vědecké práce, vnitroinstitucionální hodnocení, směřování ÚČL v oblasti mezinárodní spolupráce a otevřeného přístupu k vědeckým informacím a komunikace s širokou veřejností a školami. Veškeré tyto aktivity probíhaly v návaznosti na loňský závazek ÚČL dodržovat principy Charty pro výzkumné pracovníky a Kodexu pro přijímání výzkumných pracovníků, které jsou základním rámcem Human Resources Strategy for Researchers (HRS4R).

Výsledky těchto diskusí byly následně reflektovány v Akčním plánu ÚČL a předány k projednání Radě ÚČL. V květnu byl Akční plán odevzdán Evropské komisi k posouzení. V říjnu pak dostal pracovní tým od hodnotitelů Evropské komise zpětnou vazbu, jejíž podněty následně zpracovával a v prosinci odeslal novou verzi Akčního plánu k opětovnému posouzení. Díky této zpětné vazbě se týmu povedlo lépe formulovat cíle a zároveň se posunout i v uvažování v rámci dalších témat. Takto upravený Akční plán byl Evropskou komisí již přijat bez výhrad a počátkem roku 2022 bylo ÚČL uděleno ocenění HR Award.

Celému procesu významně přispívají diskuse na různých úrovních instituce. Tou největší bylo setkání s ústavní veřejností konané 26. 10. 2021, při němž byla probírána témata mezinárodní spolupráce, open access a diseminace výsledků vědecké práce široké veřejnosti a školám. Obdobné akce jsou naplánovány i pro rok 2022. Jako další významná diskusní platforma také sloužily různě tematicky zaměřené vzdělávací akce, které ÚČL pořádá pro své pracovníky.

I přes delší proces projednání Akčního plánu na úrovni EK docházelo už v roce 2021 ke konkrétním krokům v plnění rámcových aktivit, a to i díky personální kapacitě zajištěné projektem Rozvoj kapacit ÚČL AV ČR pro výzkum a popularizaci, CZ.02.2.69/0.0/0.0/18_054/0014701 (financováno ze zdrojů EU prostřednictvím dotačního programu OP VVV). Pracovní tým v uplynulém roce připravil Etický kodex ÚČL do fáze k projednání Radou, v obdobné fázi se nachází také významně revidovaný vnitřní systém hodnocení včetně nového Atestačního řádu. Oblasti etiky a celého procesu hodnocení se také dotýká rozhodnutí o zavedení institutu ombudsmana ÚČL. V neposlední řadě byly zahájeny práce na interním auditu směřujícím ke zpracování Plánu genderové rovnosti. Z oblasti široké personální agendy nebyla opomenuta její základní složka, tedy náborová politika a výběr zaměstnanců v souladu s principy otevřenosti a transparentnosti.

V návaznosti na tento rozpracovaný koncept ÚČL vstoupil se svými nabídkami na portál Euraxess. ÚČL také díky výše zmíněnému projektu a s cílem podpořit zaměstnance v jejich odborném rozvoji organizoval mnohé přeshraniční stáže, byť pandemická doba jejich zahájení příliš nepřála a jejich většinové zahájení bylo spuštěno až v nadcházejícím roce.

Přeshraniční spolupráce také významně souvisí s diseminací výsledků a transferem znalostí. Na podporu těchto aktivit ÚČL zahájil v minulém roce vydávání newsletteru s literárněbohemistickou tematikou a významně posílil také diseminaci formou open access, kdy oba ústavní časopisy, tedy jak *Česká literatura*, tak *Cornova*, jsou online zdarma dostupné ihned po vydání. V neposlední řadě byly v rámci projektového záměru podpořeny komunikační aktivity cílící na širokou veřejnost zejména prostřednictvím technického vybavení a personálního zajištění. Díky těmto krokům bylo možné streamovat akce, a to nejen v návaznosti na pandemické období.

Obr. 1.10 Setkání s ústavní veřejností 26. 10. 2021, zdroj: ÚČL

1.5 Činnost velké výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie

Česká literární bibliografie i v roce 2021 pokračovala v plnění svých průběžných cílů, v řešení projektů účelové podpory i realizaci jednorázových úkolů.

Nejvýznamnější bod činnosti ČLB v tomto roce představovalo nové kolo mezinárodního hodnocení výzkumných infrastruktur, organizované

Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR, již třetí, které ČLB podstoupila. Základem tohoto

hodnocení byla hodnotící zpráva, předložená ČLB v závěru roku 2020. Samotný hodnotící proces probíhal v první polovině roku 2021 a obnášel mimo jiné též osobní rozhovor s mezinárodní hodnotící komisí (vzhledem k okolnostem proběhl v květnu 2021 online). V celkovém hodnocení, jehož shrnutím se stal tzv. Consensus Report, ČLB poprvé získala nejvyšší stupeň. Nejvyšší hodnocení přitom získala celkem ve 12 ze 13 hodnocených kritérií. Úspěšně zvládnuté mezinárodní hodnocení vytváří dobrou výchozí pozici pro jednání o navazujícím financování velké výzkumné infrastruktury (stávající podpora končí v roce 2022).

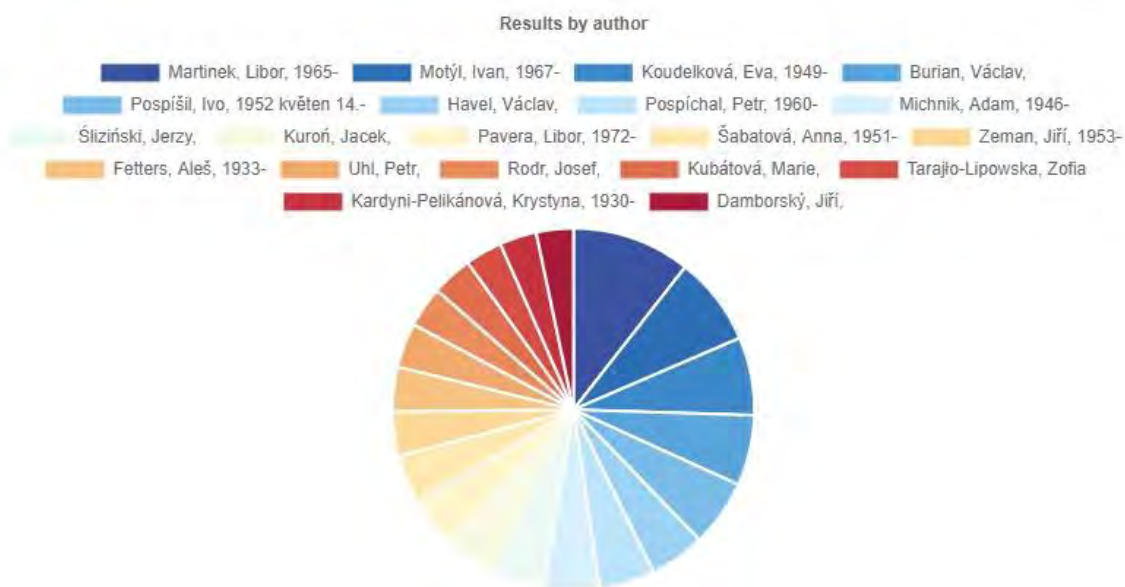
Projekty

V roce 2021 bylo při ČLB řešeno celkem 6 projektů účelové podpory od pěti různých poskytovatelů. Řešení dvou z nich bylo roku 2021 ukončeno, u dalšího je naděje na získání návazného projektu, tři zbývající projekty pokračují do konce roku 2022.

V dubnu 2021 byl úspěšně uzavřen čtyřletý projekt *Český literární internet* (CZ.02.1.01/0.0/0.0/16_013/0001743; 2017–2021). Jeho řešení bylo rozděleno do tří klíčových aktivit. První z nich představovalo zpracování bibliografie literárního internetu. V průběhu řešení projektu se podařilo zpracovat bibliografickou databázi pokrývající období od závěru 90. let až do současnosti. K 30. dubnu 2021 obsahovala celkem 44 188 záznamů z více než 70 online zdrojů. Internetové zdroje se staly plnohodnotnou součástí stávajícího excerpčního záběru současné bibliografie a databáze je tak kontinuálně rozvíjena i nadále. Celkem je aktuálně průběžně

zpracováváno 53 internetových zdrojů. Druhá klíčová aktivita byla zaměřena na základní výzkum literatury v online prostředí. Za realizaci této klíčové aktivity byli primárně odpovědní Jiří Trávníček (Oddělení pro výzkum literární kultury) a Karel Piorecký (Oddělení 20. století a literatury současné). Celkem se během řešení projektu podařilo publikovat osm studií v recenzovaných vědeckých časopisech, z toho pět v zahraniční spolupráci.

Konečně třetí klíčová aktivita se koncentrovala na vývoj softwarových nástrojů pro analýzu a vizualizaci bibliografických dat. Jejím výstupem se stal tzv. Statistický a analytický modul (SAM), na jehož přípravě se podíleli vývojáři ze Střediska výpočetní techniky ÚČL Martin Jiřík a Jan Anděl. SAM je koncipován jako samostatný modul discovery systému VuFind. Podkladová data získává přímo z indexovacího nástroje Solr a je tak plně synchronizovaný s neaktuálnějším stavem bibliografickýchází ČLB. Nabízí možnost vizualizovat libovolnou rešerši v datech ČLB pomocí více než dvaceti grafů tříděných do šesti kategorií (časová osa, grafy navázané na autora, téma, odkazované dílo, údaje o publikování a údaje o dokumentu samém) včetně možností exportu dat i individuálního uzpůsobení konkrétní rešerše potřebám jednotlivých badatelů. Výsledky projektu shrnul závěrečný projektový workshop, uspořádaný online formou 28. dubna 2021.

Obr. 1.11 Statistický a analytický modul SAM – nejčastější autoři píšící o Polsku, zdroj: ČLB

ČLB byla též zapojena v řešení projektu *Rozvoj kapacit ÚČL pro výzkum a popularizaci* (CZ.02.2.69/0.0/0.0/18_054/0014701; doba řešení 2020—2022) podpořeného Evropskou unií v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání. Za ČLB se na jeho řešení podílejí Vojtěch Malínek jako metodik implementace a Veronika Zemanová jako koordinátorka problematiky open access a digitalizace. V průběhu roku 2021 bylo v jeho rámci mj. připraveno školení k aktuálním možnostem publikování formou open access a ve spolupráci se zpracovateli ASEP byl do praxe ÚČL na základě příslušného příkazu ředitele zaveden identifikátor ORCID. Hlavním výstupem klíčové aktivity open access, za níž ČLB primárně zodpovídá, se stalo zpracování tzv. open access analýzy. Dokument se stane východiskem pro následnou vnitroustavní diskusi, jejímž výstupem bude Strategie open access, tedy dokument definující záměry ÚČL v této oblasti.

Projekty *Globální trajektorie české literatury po roce 1945* (juniorský projekt GA ČR), *Příprava a zpřístupnění bibliografie knižních překladů české beletrie* (Strategie AV21) a *Harmonizace databází personálních autorit ÚČL AV ČR (VISK)* jsou blíže představeny v popisu činnosti jednotlivých sekcí, s jejichž činností se překrývají.

Druhým rokem pokračovalo řešení projektu výzkumné infrastruktury *Česká literární bibliografie II* (LM2018136; doba řešení 2020—2022), který komplexně pokrývá veškerou agendu ČLB, pakliže není hrazena z jiných projektů. K 31. 12. 2021 bylo ve všech bázích ČLB (bez digitalizované bibliografie retrospektivní o 1,6 mil. kartotečních lístků) zpracováno celkem 660 040 záznamů, což znamená roční přírůstek 19 196 záznamů. Bibliografie literárního samizdatu přitom dosáhla počtu 17 763 záznamů (roční přírůstek 3 087 záznamů) a bibliografie literárního internetu 51 311 (roční přírůstek 11 699 záznamů). I v roce 2021 ČLB pokračovala v opravách a zpětné redakci databáze, což se promítlo především v procentuálním navýšení napojení jmenných autorit a klíčových slov. Celkově se úpravy v roce 2021 dotkly 116 337 záznamů. Počet přístupů do databází ČLB v roce 2021 poprvé přesáhl 150 000 přístupů (číslo nelze s ohledem na přechod na systém VuFind odpovídajícím způsobem srovnat s daty o návštěvnosti za předchozí roky), dalších 311 336 návštěv zaznamenal Digitální archiv časopisů.

Další aktivity

Dne 24. září proběhlo hybridní formou zasedání Vědecké rady ČLB. Vědecká rada v roce 2021 fungovala ve složení prof. Joanna Czaplińska (Univerzita Opole, Polsko) – předsedkyně, členy byli prof. Alessandro Catalano (Univerzita Padova, Itálie), Dr. Michal Frankl (Masarykův ústav a Archiv AV ČR), Ing. Jiří Mika (SVK Kladno) a dr. Tomasz Umerle (Instytut Badań Literackich, Polska Akademia Nauk).

Na počátku roku 2021 byl spuštěn nový web ČLB, do něhož byl přímo inkorporován discovery systém VuFind. Web využívá nový vizuální styl ústavu a je k dispozici v české i anglické verzi. V průběhu roku byl postupně doplňován starší obsah a rozšiřovány dostupné informace. Jeho design i funkčnost plně odpovídají aktuálním standardům.

Edice *Bibliographica* získala roku 2021 samostatného redaktora, kterým se stal Dominik Melichar. Prvním svazkem, na jehož přípravě se podílel, se stala kniha Lukáše Holečka *Anketa o knihu roku Lidových novin (1928–1949)*, vydaná v závěru roku 2021. Na rok následující jsou v přípravě svazky další, nejbližší vydání je přitom bibliografie časopisu *Dialog*, zpracovaná Jakubem Flanderkou.

ČLB se aktivně zapojila do příprav implementace EOSC v České republice. Momentálně je zapojena ve všech čtyřech pracovních skupinách – Ondřej Vimr je členem pracovních skupin Základní služby a Architektura národní metadatové infrastruktury, Vojtěch Malínek se zapojil do činnosti pracovní skupiny Metadatový adresář a Veronika Zemanová působí v pracovní skupině Vzdělávání.

V doktorském studiu je aktuálně zapsáno 10 zaměstnanců ČLB včetně Dominika Melichara, který na podzim 2021 zahájil svá Ph.D. studia na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně.

ČLB pokračovala v aktivní interakci s odbornou i laickou veřejností. Aktivně prezentovala svou činnost prostřednictvím facebookového účtu (koncem roku 550+ sledujících) speciální sekce v rámci Youtube kanálu ČLB, kde za rok 2021 přibylo celkem 7 nových videí. Během roku 2021 se ČLB podílela na organizaci mezinárodní konference *Central and Eastern Europe Samizdat during the Cold War. Comparative and Transnational Perspectives* a workshopu *National Bibliographies Curation and Research: Digital Humanities Outlook*. Zaměstnanci ČLB v průběhu roku 2021 přednesli celkem 15 odborných a 20 popularizačních přednášek a publikovali celkem 16 odborných výstupů. Databáze ASEP eviduje za rok 2021 celkem 48 dedikací využití výzkumné infrastruktury ČLB. Pomocí portálu Theses.cz lze doložit 50 kvalifikačních prací zmiňujících využití ČLB.

Činnost jednotlivých sekcí ČLB

Sekce současné bibliografie (vedoucí Anna Gnot)

Činnost týmu současné bibliografie byla v roce 2021 významně poznamenána epidemiologickými opatřeními, která komplikovala průběžnou excerpci a zejména pak zpracování titulů dostupných mimo ÚČL. Průběžnou excerpci se však dle možností dařilo držet co nejaktuálnější a v druhé polovině roku se podařilo zpracovat i většinu dočasně nedostupného materiálu z externích knihoven a knižní přírůstky, jejichž zpracování provázely zejména v první polovině roku značné komplikace. Uvolněné kapacity zejména v první polovině roku byly využity k redakci a opravám báze, zejména pokud jde o propojení selekčních termínů na soubor národních autorit. V průběhu roku probíhaly práce na propojování záznamů ČLB na plné texty. V prosinci 2021 tak link na plný text obsahovalo již více než 100 000 záznamů.

Sekce bibliografie literárního internetu (vedoucí Pavla Hartmanová)

Sekce bibliografie literárního internetu v rámci projektu Český literární internet dovršila přípravu retrospektivní bibliografie české literatury v online prostředí. Práce na ní však pokračovaly i po dubnu 2021. Za pomoci externích brigádníků byly doplňovány linky na online mutace celostátních deníků a vybraných univerzitních a literárních časopisů na jejich archivy (mj. *Právo*, *Lidové noviny*, *Mladá fronta Dnes*). I nadále pokračovala spolupráce s Webarchivem, aby byla zajištěna dostupnost odkazů na plný text (k 31. 12. propojeno 31 171 záznamů). Ke konci roku 2021 byl tým bibliografie literárního internetu zrušen a zpracování průběžného přírůstku materiálu pro internetovou bibliografii a její další rozvoj se stal přímou součástí aktivit sekce současné bibliografie (obě sekce se personálně prakticky ze 100 % překrývaly). Aktivity sekce byly prezentovány na několika akcích – vedle závěrečného projektového workshopu představila Pavla Hartmanová jeho výsledky na konferenci *Elektronické služby knihoven VI.* (Zlín), v rámci zasedání Sekce pro bibliografii SDRUK a během Týdne Akademie věd.

Sekce bibliografie literárního samizdatu (vedoucí Gabriela Romanová)

Samizdatový tým během roku 2021 dokončil zpracování analytické bibliografie českého literárního samizdatu a začal s excerpcí jednotlivých textů z literárních a kulturních sborníků a almanachů. Během roku bylo zpracováno 1 533 analytických záznamů ze zhruba 50 samizdatových titulů především z okruhu autorů spojených s pražským undergroundem, brněnskou bohémou a surrealistickými skupinami a několik překladových titulů poezie beat-generation. Následně započalo analytické zpracovávání jednotlivých sborníků zařazených do významných samizdatových edic Česká expedice 78, Petlice či Expedice.

Samizdatový tým též pokračoval v rozvoji svých mezinárodních kontaktů. Nejvýznamnější aktivitou v tomto ohledu se přitom stala výše zmíněná mezinárodní konference *Central and Eastern European Samizdat during the Cold War. Comparative and Transnational Perspectives*, která proběhla online ve dnech 29.–30. září za organizace Petry Loučové za ČLB/ÚČL a Jana Olaszka z IBL PAN. Se společným příspěvkem týkajícím se možností kvantitativního výzkumu bibliografických dat vystoupili Anna Gnot, Vojtěch Malínek a Gabriela Romanová, samostatný příspěvek přednesla Petra Loučová. Členové sekce se v říjnu zúčastnili i konference *50 let od vzniku exilových nakladatelství Sixty-Eight Publishers a Index*. V listopadu 2021 pak samizdatová sekce přivítala dr. Piotra Wcislika, který s kolegy z ČLB konzultoval možnosti zapojení do projektu českého literárního exilu, projednávány byly i možnosti zpracování bibliografie samizdatových monografií. Petra Loučová se spolupodílela na přípravě jarního běhu přednáškového cyklu ÚČL Literárněvědné fórum, tentokrát na téma *Cultural Dissent in Central and Eastern Europe*. Zároveň též představila širší veřejnosti problematiku vězeňské literatury, a to formou popularizačních přednášek (Městská knihovna Nové Strašecí) a článků v odborných periodikách (*Dějiny a současnost, Securitas Imperii*). Gabriela Romanová pak přednesla popularizační přednášku v rámci Týdne AV.

Sekce Biografický archiv (vedoucí Petra Večeřová)

Tým Biografického archivu se zaměřil převážně na budování, migraci a čištění dat databáze České literární osobnosti. Též vytvářel podporu pro databázi Česká literární bibliografie formou tvorby nových národních autorit a čištění rejstříků jmenných autorit v bázi ČLB. V rámci projektu Harmonizace databází personálních autorit ÚČL AV ČR, v. v. i., se souborem národních autorit NK ČR MK ČR VISK 9 byla propojena další část personálních autorit z dílčíchází ČLB se souborem národních autorit. Projekt probíhal v termínu březen–prosinec 2021. Podíleli se na něm tři externisté, kteří při objemu práce 0,5 úvazku po dobu pěti pracovních měsíců zpracovali 43 858 „rejstříkových položek“.

V roce 2021 probíhala v Biografickém archivu již potřetí roční stáž talentovaných studujících středních škol v rámci programu Otevřená věda. Prosopografický projekt *České literární osobnosti jinak aneb Máte pocit, že o nich víte vše?* byl tentorát zaměřen na propojení bibliografie, biografistiky a sociální geografie v projektu s názvem *Kde bydlely české literární osobnosti*. Mapový

adresář. Vznikla tak dílčí databáze a vizualizace adres a oborů činnosti českých literátů v programu Nodegoat. Vedoucí Biografického archivu Petra Večeřová prezentovala databázi CLO na katedrách knihovnictví a informační vědy v Opavě a Praze.

Obr. 1.12 České literární osobnosti jinak aneb Máte pocit, že o nich víte vše? – stáž v rámci programu Otevřená věda, zdroj: Facebook ČLB

Sekce pro globální a digitální literární studia (vedoucí Ondřej Vimr)

Sekce se v průběhu roku věnovala řešení dvou projektů. Zaprvé se v rámci projektu Příprava a zpřístupnění bibliografie knižních překladů české beletrie financovaném programem Akademie věd ČR Strategie 21 – *Paměť v digitálním věku* věnoval vytváření základní databáze překladů české literatury do všech cizích jazyků, která následně byla zveřejněna v režimu open access v rámci společného rozhraní VuFind. Vzniknuvší databáze přináší informace o více než 20 000 záznamech překladů děl české literatury do cizích jazyků. Druhou klíčovou aktivitu představovalo řešení projektu *Globální trajektorie české literatury po roce 1945* financovaného Grantovou agenturou ČR. V roce 2021 byly průběžné výsledky prezentovány na domácích i mezinárodních fórech, mj. v rámci konference *Světová literatura v Čechách – česká literatura ve světě* v říjnu 2021 Českých Budějovicích či formou online přednášek na univerzitách v Barceloně či Nottinghamu.

Další aktivity

IT vývojář ČLB Richard Bruna se věnoval dalšímu rozvoji IT nástrojů pro potřeby ČLB. Vedle průběžného doplňování kontrolního skriptu ověřujícího integritu dat v bázi se soustředil i jednorázové úpravy dat – takto mj. připravil automatické propojení více než 40 000 článků na jejich online verzi v Digitálním archivu časopisů ÚČL či skripty sledující míru propojení záznamů

ČLB na soubor národních autorit. Asi nejdůležitějšími výstupy pak byly skripty navázané na discovery systém VuFind a obohacování dat před importem do něj. Zde se mj. podařilo odladit automatickou aktualizaci VuFindu o nově zpracovaná data (update záznamů probíhá pravidelně každou hodinu) či připravit skript pro automatickou tvorbu citace přímo z bibliografického záznamu.

Veronika Zemanová se vedle svých aktivit zaměřených na open access (srov. popis projektu RKÚ výše) zaměřila i na problémy související s digitalizací ústavních dokumentů. V březnu 2021 se zasloužila o zřízení přístupu ke kolekci děl nedostupných na trhu v rámci Národní digitální knihovny a především vyjednávala s Knihovnou Akademie věd možnosti přesunu ústavních digitálních knihoven na společnou platformu softwaru Kramerius. V průběhu roku 2021 byly analyzovány možnosti a následně učiněny praktické kroky k převodu obsahu Edice E na tuto platformu. Celkem v ní bylo k 31. prosinci 2021 zpřístupněno 109 svazků. S KnAV pak spolupracovala i na přípravě nových webů pro ústavní časopisy Česká literatura a Cornova.

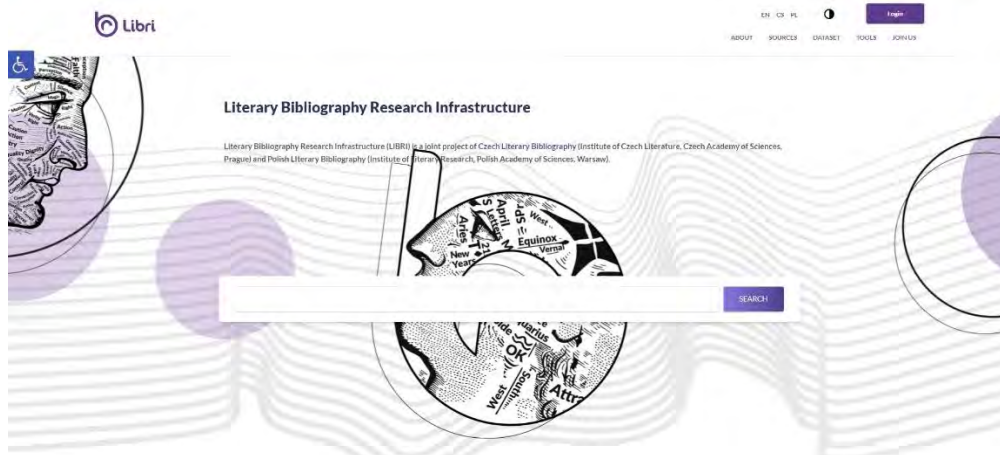
Spolupráce ČLB

Zahraniční spolupráce

I přes omezené možnosti cestování se i v roce 2021 dále rozvíjela mezinárodní spolupráce ČLB. Hlavním zahraničním partnerem zůstala v tomto i nadále Polska Bibliografia Literacka provozovaná při Instytutu Badań Literackich PAN. S ní ČLB pokračovala ve spolupráci na portálu Literarybibliography.eu, který byl během zimy 2021 spuštěn v samostatné instalaci systému VuFind formou betaverze. Nabízí z jednoho místa přístup k datům obou partnerských institucí, tj. aktuálně cca 4 milionům bibliografických záznamů. Ideový koncept portálu byl prezentován mj. na konferenci EADH v Krasnojarsku formou posteru. Pro další rozvoj portálu se polské straně podařilo získat externí financování z projektu DARIAH.lab.

V říjnu navštívil ČLB v rámci měsíční stáže podpořené Akademií věd v rámci Fellowshipu Josefa Dobrovského IT specialista IBL Cezary Rosiński. Během svého pobytu pracoval na přípravě konverze databáze literárních cen do MARC21, obohacování dat ČLB o identifikátory VIAF a harmonizaci věcného popisu ČLB se systémem Library of Congress Subject Headings. Zároveň během své stáže vyvinul dílčí skripty pro potřeby projektu Globální trajektorie a připravil čtyřdenní školení základů programování v Pythonu pro potřeby zpracování bibliografických dat, kterého se zúčastnilo 10 pracovníků ČLB.

V listopadu pak ČLB navštívil IT vývojář a datový specialista PBL Patryk Hubar, který spolu s Cezary Rosińskim a Vojtěchem Malínkem konzultoval především softwarová řešení pro portál Literarybibliography.eu. Během následného tří denního setkání Bibliographical Data Working Group pak Prahu navštívili i Tomasz Umerle, Piotr Wćislik a Maciej Maryl.

Obr. 1.13 Domovská stránka portálu LiteraryBibliography.eu, zdroj: LiteraryBibliography.eu

Klíčovou platformu pro mezinárodní spolupráci ČLB představuje Bibliographical Data Working Group při konsorciu DARIAH-ERIC, kterou společně koordinují Tomasz Umerle a Vojtěch Malínek. Činnost skupiny se v roce 2021 koncentrovala na tři hlavní momenty (a) přihlášku projektu MOPAD, (b) dokončení Bibliographical Data Landscape Analysis Report a (c) organizaci workshopu National Bibliographies Curation and Research. Ústředním výstupem pro první polovinu roku 2021 se stala přihláška projektu *MOPAD (Modelling Pathways to Digital Culture)* pro výzvu CHANSE z programu H2020. Pro tento projekt se podařilo sestavit konsorcium 9 institucí ze 6 evropských zemí (Helsinská univerzita, Univerzita v Turku, Instytut Badań Literackich PAN, Uniwersytet Wroclawski, Univerzita v Szegedu, Universität Göttingen, GWDG Göttingen, Univerzita v Uppsale a ÚČL), které podpořilo více než 20 partnerů, chystajících se zapojit formou participace na tzv. knowledge exchange sessions (mj. 6 národních knihoven všech zúčastněných zemí, celoevropská konsorcia typu CLARIN, DARIAH či Europeana atp.). I když projekt výsledně nebyl podpořen, podařilo se na platformě vzniknuvšího konsorcia připravit mezinárodní online workshop National Bibliographies Curation and Research, který se konal 30. 9. 2021. Zúčastnilo se jej více než 70 účastníků primárně ze zahraničí a své příspěvky v jeho rámci předneslo 12 zahraničních badatelů. Práce na Bibliographical Data Landscape Analysis Report pak pokračovaly zejména na podzim 2021. Text této zprávy byl v závěru roku uzavřen a postoupen ke korektuře.

V týdnu od 8. listopadu proběhlo v Praze setkání členů Bibliographical Data Working Group za prezenční účasti 8 zahraničních kolegů. Kromě prezentací aktuálních aktivit jednotlivých členů byly diskutovány budoucí projekty skupiny – podání přihlášky pro přípravu dvoudenního workshopu o bibliografických datech pro interní soutěž konsorcia DARIAH (žádost odeslána v prosinci 2021, v březnu 2022 návrh získal podporu) a příprava společného projektu COST zaměřeného na zpracování a výzkum bibliografických dat.

Obr. 1.14 Pražské setkání členů Bibliographical Data Working Group, zdroj: ČLB

Pokračovala i spolupráce v rámci Konsorcia literárněvědné bohemistiky, koordinovaná nově primárně úsekem mezinárodní spolupráce ÚČL. Posílení propagace ČLB u zahraničních uživatelů by měl přispět nově zřízený oborový newsletter, jehož pravidelnou součástí jsou informace o nejnovějších přírůstcích v bázi ČLB.

S ohledem na nepříznivou epidemiologickou situaci se v roce 2021 z mobilityních výměn plánovaných pro projekt RKÚ zdařilo realizovat alespoň příjezdy kolegů z Helsinské univerzity (Mikko Tolonen, Iiro Tiihonen) a IBL PAN (T. Umerle, C. Rosiński, P. Hubar, M. Maryl a P. Wćislik), kteří se většinou zúčastnili zmiňovaného zasedání Bibliographical Data Working Group. Zbývající mobilityní výměny byly přesunuty na rok 2022.

Domácí spolupráce

Z domácích institucí byla nově navázána soustavnější spolupráce s Památkem národního písemnictví. ČLB pro potřeby PNP zpřístupnila údaje o osobnostech českého literárního života z báze CLO. Obě strany plánují v této oblasti dále kooperovat a vzájemně si zpřístupňovat svá data, což potvrdily v říjnu 2021 uzavřením společného memoranda. Roku 2021 byla zahájena též spolupráce s Moravskou zemskou knihovnou, resp. Českým literárním centrem jako jeho organizační jednotkou. Kolegyně Iveta Mikešová pro ČLC aktualizovala informace o překladech současné české literatury. Dlouhodobá spolupráce s Webarchivem Národní knihovny ČR se v roce 2021 odrazila mj. na aktivní účasti kolegů z Webarchivu na workshopu National Bibliographies Curation and Research či na plánovaném zapojení Národní knihovny ČR jako partnera chystaného projektu MOPAD.

1.6 Strategie AV21

V roce 2021 se ÚČL podílel na dvou programech Strategie AV21 – *Odolná společnost pro 21. století* a *Paměť v digitálním věku*.

V rámci programu *Odolná společnost pro 21. století* Jiří Trávníček a jeho spolupracovnice Michaela Dombrovská a Zuzana Šidlichovská připravili cyklus *Čtení v digitálním světě... a jeho význam pro naši odolnost*, dvanáctidílný seriál zveřejněný na kanálu YouTube o významu čtení v digitální době. Východiskem jim byly čtyři statistické čtenářské výzkumy české populace (15+) z let 2007, 2010, 2013 a 2018, které provedla NK ČR a ÚČL AV ČR, včetně kvalitativních výzkumů (pomocí tzv. čtenářských životopisů) z let 2009–2020. Data a poznatky (včetně dat z jiných zemí) byly soustředěny k otázce čtení a jeho místa, statutu, možného ohrožení, k otázkám, čím přispívá k učící se společnosti a k boji proti dezinformacím. Zároveň se aktivita zaměřovala též na kvalitativní výzkumy a na některé dílčí otázky, jako je například čtení a čtenářství ve veřejném prostoru (sociální sítě ad.).

Obr. 1.15 Workshop k projektu Výzkum konspirační imaginace, zdroj: YouTube ÚČL

Tým pro výzkum traumatu a paměti v literatuře zaměřil v roce 2021 svoji pozornost na mimořádně aktuální téma konspiračních teorií. Za podpory programu *Odolná společnost pro 21. století* připravili jeho členové v listopadu odborné setkání s názvem *Výzkum konspirační imaginace: metody a sondy do mytopoetiky dneška*, kterého se účastnila také řada výzkumníků věnujících se tématu dlouhodobě (Jakub Machek, Marie Heřmanová, Ondřej Slačálek, Jakub Eberle, Petr Janeček, Roman Kanda, Peter Deutschmann, Jonáš Syrovátka, Radek Chlup). Inspirativní mezioborové diskuse daly základ workshopům cílícím na středoškolské studenty. První z nich se konaly na konci

roku (na Gymnáziu Jana Blahoslava v Ivančicích pod vedením Lucie Antošíkové a na Gymnáziu profesora Jana Patočky v Praze se Stefanem Segim). Mimo to vyšel tiskem první příspěvek z řad členů týmu, a sice článek Václava Smyčky „Pražský židovský hřbitov. Život jednoho mýtu“.

V sobotu 11. září 2021 se v Rovensku pod Troskami uskutečnilo diskusní setkání nazvané *Útěcha z příběhů napříč staletími*, organizované ve spolupráci města, místního sboru Českobratrské církve evangelické a ÚČL AV ČR a financované opět z prostředků programu AV21 *Odolná společnost pro 21. století*. Mělo podobu otevřené diskuse o textech, které mohou člověku přinést útěchu, a obecněji o tom, jak se lze na takovou útěchu dosáhnout. Dopoledne vedli medievisté a komeniologové především z ÚČL a FIÚ debatu o kanonických textech zejména starší literatury, o dílech Danta a Komenského či o autobiografii Karla IV. Odpoledne se titíž badatelé spolu se zástupci Městské knihovny v Praze a s literárními historiky zaměřenými na novější období soustředili na útěchu z nových textů, braku, detektivek či konspiračních narativů, zejména ve vztahu k pandemii COVID19. Den uzavřela dramatizace apokryfního deníku Jarmily Glazarové od divadla Masopust. Právě ta měla také v komunitě největší ohlas. Místní se nicméně účastnili rovněž diskusí, během dne a večera se na akci prostrídalo zhruba padesát diváků.

Dne 13. 12. 2021 se v rámci výzkumného programu AV ČR *Odolná společnost pro 21. století* uskutečnila odborná debata na téma „Lež jako hybatel světa“. Jednání mělo podobu kulatého stolu, kterého se zúčastnili (částečně i online) někteří členové ÚČL, Masarykovy univerzity v Brně, ale také University of Pennsylvania. Záměrem kulatého stolu bylo kriticky reflektovat fenomén lži jako kulturního, historického, sociálního a komunikačního fenoménu. Východiskem úvah bylo konstatování, že lež je součástí naší reality a do značné míry tuto realitu také formuje. Z jistého hlediska může být toto formování interpretováno jako deformace. Hlavní diskutovanou otázkou proto bylo: Kde je ale ona úzká hranice mezi formováním a deformací? Jakou má podobu a jak jí máme rozumět? Výsledky kulatého stolu byly později prezentovány na online kolokviu, které se uskutečnilo 26. 1. 2022.

V rámci programu Strategie AV21 *Paměť v digitálním věku* bylo v roce 2021 realizováno pět knižních svazků čtenářské edice krásné české literatury *Česká knižnice*. Pracovníci Edičního a textologického oddělení ÚČL se aktivně podíleli na vedení řady a zajišťovali odbornou redakci jednotlivých svazků. Vydavatelské aktivity ÚČL k spojené s přípravou svazků *České knižnice* provází širokou veřejností hojně využívaný edukační modul, který prostřednictvím volně stažitelných dokumentů nabízí odborně připravené interpretační materiály vybraných děl zveřejněných ve svazcích ediční řady. Tyto edukační materiály nazývané *Seminář České knižnice* se obracejí ke studentům i pedagogům vyšších stupňů středních škol či vysokoškolských literárních seminářů. V roce 2021 bylo zveřejněno na internetových stránkách www.kniznice.cz celkem deset nových seminářů a jako nový prvek edukačního modulu byla zveřejněna první série pěti *Dílen České knižnice*, v nichž uživatelé naleznou vypracované otázky k práci s vybraným textem.

Mimo to byly v rámci programu realizovány ještě dvě další aktivity. Jedním z výstupů byla edice vybraných literárních studií z díla meziválečného literárního kritika, komeniologa a literárního historika Jana Blahoslava Čapka (Praha: ÚČL), již připravil Lukáš Holeček. Dalším počinem byla

databáze knižních literárních překladů z české literatury do všech cizích jazyků. Na její přípravě a zpřístupnění se podílel především Ondřej Vimr. Zveřejněna byla na portálu výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie (ČLB) v režimu open access. Nová bibliografická databáze je potenciálně jedním ze základních zdrojů pro studium mezinárodního šíření české literatury, jako jednoho z charakteristických kulturně-společenských produktů s dlouhodobou historickou stopou. Podobná bibliografie v českém prostředí dlouhodobě chyběla a bude mít nezastupitelný význam pro domácí i zahraniční akademická pracoviště, která se zabývají českou literaturou a kulturou v mezinárodním kontextu, a to z historického i sociologického hlediska, popř. provádějí komparativní výzkum recepce jednotlivých národních literatur či mezinárodní literární výměny. Open access digitální přístup k výsledné databázi navíc umožní studium tématu optikou digital humanities a bibliographical data science.

Obr. 1.16 Česká knižnice 2021, zdroj: ÚČL

2. Publikace

2.1 Knihy pracovníc a pracovníků ÚČL

Pracovníci a pracovnice ÚČL vydali v roce 2021 celkem 24 rozsáhlejších knižních publikací, monografií či vědecky připravených edic. Knižní výstupy v tomto roce završily několik víceletých týmových projektů i některé víceleté projekty individuální. Magdaléna Jacková takto svou edicí s doprovodnou studií shrnula své zkoumání česky psaného raně novověkého biblického dramatu v českých zemích. Roman Kanda završil své dosavadní bádání o českém literárněvědném marxismu monografií, připravil ovšem též edici významného teoretika marxismu Roberta Kalivody a výbor z reflexí díla Bedřicha Václavka. Rozsáhlá kolektivní monografie pod vedením Dalibora Dobiáše otevřela otázku samotných počátků formování české literární kritiky. Václav Smyčka do knižní podoby přepracoval svoji disertaci věnovanou zrodu historismu na přelomu 18. a 19. století.

Zkoumání česko-německých kulturních vazeb rozvíjel mj. vedoucí týmu ústavních germanobohemistických studií Václav Petrbock, který spolupůřádal sborník příspěvků věnovaných dílu Arnošta Viléma Krause a připravil k vydání výbor z reflexí působení Otokara Fischera. Petr Plecháč završil svůj víceletý individuální projekt zkoumající možnosti kvantitativních metod versologie při určování autorství anglicky psanou knižní monografií; nové možnosti aplikace kvantitativních metod na výzkum poetiky pak ohledával sborník *Tackling the Toolkit* – obě zmiňované versologické publikace vycházejí vstříc mezinárodní badatelské komunitě a šíří výsledky poznání anglicky a v režimu open access. Pracovníci a pracovnice oddělení 20. století se autorsky významně podíleli na knize mapující proměnu literatury a literárního provozu spjatou s politickou změnou roku 1989. Teatrológický tým tohoto oddělení pak pokračoval v ediční přípravě svazků pro edici Drama, v roce 2021 vyšel svazek věnovaný neoficiálnímu dramatu komunistické totality, připravený Lenkou Jungmannovou, která je rovněž autorkou doprovodné studie. Jiří Zizler důkladnou monografickou prací představil dílo Zdeňka Rotrekla. Lukáš Holeček završil své několikaleté ediční úsilí v knižní edici literárních studií J. B. Čapka a vydáním ankety Lidových novin o nejzajímavější knihu z let 1929–1949 – obě zmiňované edice doprovodil jejich editor obsáhlým a fundovaným komentářem.

Jiří Trávníček představil své dlouholeté výzkumy českého čtenářství zahraničnímu publiku. Ondřej Sládek navázal na svůj dlouhodobý zájem o odkaz českého strukturalismu edicí Mukařovského univerzitních *Přednášek o epice*. ÚČL se coby spoluvydavatel podílel na přípravě dalšího svazku edice Teoretická knihovna, monografie Wolfganga Müller-Funka zkoumající teorie cizosti vyšla v překladu ústavního pracovníka Jana Budňáka. Za ediční účasti Kateřiny Piorecké pokračovalo vydávání spisů Vladimíra Macury; Dalibor Dobiáš pak edičně připravil další dva svazky spisů Jiřího Gruši. Michal Kosák a Jiří Flaišman přichystali k vydání březinovský svazek *České knihovny*, první uvedený pak připravil i novou edici románu Jiřího Weila *Moskva-hranice*.

Vladimír Barborík – Barbora Čiháková – Alena Šidáková Fialová (edd.): Listopadové proměny: Česká a slovenská literatura v kontextu roku 1989 (Praha, Ústav pro českou literaturu AV ČR: 2021, 260 stran)

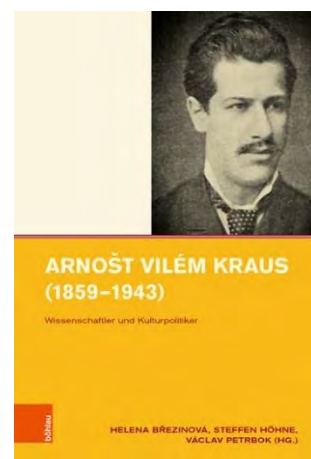
Rok 1989 přinesl zásadní politickou změnu, která se vzápětí na mnoha úrovních vepsala do života československé společnosti. Co ale tento mezník znamenal v literatuře? Právě na to se pokouší odpovědět tato kniha, a to hned z dvojí, české a slovenské perspektivy. Slovenští přispěvatelé se věnují transformacím spisovatelských organizací, postavení spisovatele po roce 1989 a spisovatelským rehabilitacím, proměnám poetik jednotlivých autorů a románům těsně porevolučním. České příspěvky se zaměřují na postupné pronikání zakázaných autorů do oficiálního prostoru a recepci jejich díla, nové vydavatelské strategie či proměny populární literatury. Část příspěvků mapuje rovněž proměny divadla a dramatu. Autory studií jsou Vladimír Barborík, René Bílik, Peter Darovec, Ján Gavura, Adéla Gjuričová, Lenka Jungmannová, Elena Knopová, Radka Kunderová, Petra Loučová, Radoslav Passia, Michal Přibáň, Stefan Segi, Alena Šidáková Fialová a Jaroslav Šrank.

Helena Březinová – Steffen Höhne – Václav Petrbok (edd.): Arnošt Vilém Kraus (1859–1943): Wissenschaftler und Kulturpolitiker (Wien – Köln – Weimar: Böhlau Verlag 2021, 321 stran)

Literární vědec, kulturní mediátor a publicista Arnošt Vilém (Ernst Wilhelm) Kraus (1859–1943) se různými způsoby zabýval sociálními a společenskými vztahy v českých zemích, které byly formovány interkulturním složením jejich obyvatel.

Jako germanista a skandinavista vycházel nejen z česko-německé komparace, ale také rozšířil svůj pohled o skandinávskou perspektivu, kterou umožnilo i jeho akademické vzdělání. Vedle svých vědeckých a pedagogických aktivit viděl Kraus těžiště svého působení také v osvětové a kulturněpolitické práci. V publikaci, shrnující příspěvky z mezinárodní konference konané v Praze v říjnu 2017 a edičně připravené Helenou Březinovou, Steffenem Höhne a Václavem Petrbokem, jsou profesní zájmy a novinářské aktivity Krause poprvé představeny v širších historických souvislostech a doplněny články o jeho biografii i aktivitách kulturní mediace s bibliografií.

Jan Blahoslav Čapek: Literární studie. Ed. Lukáš Holeček
(Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2021, 440 stran)

Publikace *Literární studie* je komentovaným výběrem z díla českého literárního historika, kmenologa a publicisty Jana Blahoslava Čapka, zahrnuje jeho recenze, studie a stati z let 1924–1980, včetně těch publikovaných v zahraničí a v samizdatu. Čapkovy studie přinášejí filozoficky podložené interpretace děl a osobností meziválečné české literatury a literární vědy (V. Dyk, K. Čapek, O. Březina, F. X. Šalda, J. Durych, T. G. Masaryk ad.).

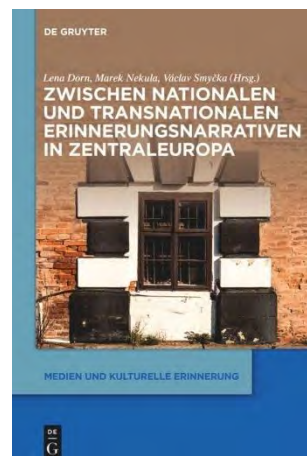
Dalibor Dobiáš – Alena Jakubcová – Václav Petrbok – Ondřej Podavka – Sarah Seidel – Václav Smyčka: Počátky literární kritiky v českých zemích (1770–1805).
(Praha: Akropolis – Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. 2021, 672 stran)

Monografie představuje výsledky průzkumu více než pěti desítek německy a česky vydávaných časopisů, a dalších soudobých médií, v nichž se v letech 1770–1805 vyhraňovaly představy o literatuře a její sociální roli. Zabývá se pravidly literární komunikace, jak je pro své čtenáře v českých zemích vnášeli první, často zvnějšku přicházející kritikové, a postavením těchto kritiků vůči domácí učenosti osvícenské doby. Sleduje jejich představy o literární veřejnosti, v nichž vedle prestižní společenské instituce divadla nabývala stále významnější místo beletrie, proměnu staršího žánrového systému v moderní otevřený kánon a diferenciaci komunikace o něm v nových, zájmových periodických i její limity ve střední Evropě. Zkoumá dopady nového systému literatury i na specifické latinské a českojazyčné prostředí českých zemí. Právě zde se monografie dotýká také dalších, obecnějších témat: Jak se ve světle rané kritiky, tohoto pole mimo tradiční církevní či státní autority a úzký vliv privilegovaných zákazníků-umělců, jeví novodobé autorské a čtenářské vztahy k dílu? Jak se vymezují na rozvíjejícím se knižním trhu? Jak se tyto vztahy manifestují v mediálně a etnicky heterogenních, dynamických prostředích, jakým byly české země v závěru 18. a ještě v 19. století?

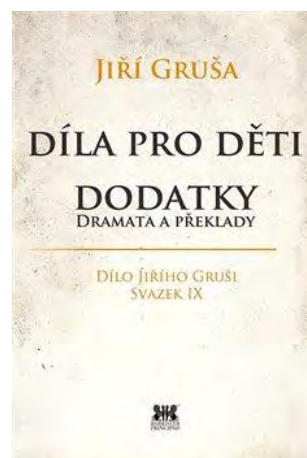
Lena Dorn – Marek Nekula – Václav Smyčka (edd.):
Zwischen nationalen und transnationalen Erinnerungsnarrativen in Zentraleuropa
(Berlin: De Gruyter 2021, 256 stran)

Publikace zkoumá narativy paměti, jež se objevují v literatuře, televizi, filmu, fotografii či v muzejních expozicích a které skrze transmediální prostředky různými způsoby vyprávějí, či naopak (de)konstruují minulost či přítomnost střední Evropy, ať už tak činí na národní, či nadnárodní úrovni. Publikace se rovněž věnuje vazbám mezi různými médii a ohledává, co se rozumí pod označením „národní“ a „nadnárodní“.

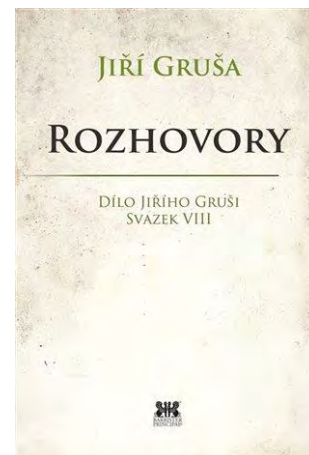
Jiří Gruša: Díla pro děti. Dodatky – dramata a překlady: Dílo Jiřího Gruši, svazek IX.
Ed. Dalibor Dobiáš (Brno: Barrister & Principal 2021, 421 stran)

Odkrývání světa očima dítěte stálo v počátcích Grušovy básnické dráhy a připomnělo se i v jeho románu *Dotazník aneb Modlitba za jedno město a přítele*. Jak se toto zaujetí dětstvím, v konfliktu s často ustrnulým jazykem dospělých, projevuje přímo v jeho pohádkách a básních pro děti? Devátý svazek Díla Jiřího Gruši představuje vedle textů tištěných (*Kudláškovy příhody*, slabikář pro děti českého exilu *Máma, táta, já a Eda. Česká abeceda*) také jeho tiskem nevydané rozhlasové pohádky z šedesátých let a díla, která dosud zůstávala v rukopise. Zároveň jsou sem zařazeny dodatky ke spisům: aktovka *Elsa* a další Grušovy dramatické a prozaické překlady.

**Jiří Gruša: Rozhovory. Dílo Jiřího Gruši, sv. VIII. Ed. Dalibor Dobiáš
(Brno: Barrister & Principal 2021, 880 stran)**

Osmý svazek Spisů Jiřího Gruši, pořádaných Daliborem Dobiášem, přináší soubor rozhovorů. Rozhovory Jiřího Gruši od časů disentu po pozdní reflexi současných výzev Evropy (a České republiky v jednom z jejích středů) ústí v překvapivě živý proud. Pozice formulují nezřídka básnický tvář v tvář proměňujícím se osobám tazatelek a tazatelů a ovšem vzpomínkám a aktuálním situacím: mocensky rozdělená Evropa doby studené války v nich po roce 1989 postupně hledá novou identitu, ba Gruša jako velvyslanec v Německu a Rakousku jazyk této nové identity aktivně spoluutváří (metafory sporů o Česko-německou deklaraci, dekrety či Temelín).

**Lukáš Holeček (ed.): Anketa o knihu roku Lidových novin (1928–1949).
Edice Bibliographica (Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR 2021, 654 stran)**

Kniha komplexně a fundovaně představuje jednu z nejvýraznějších kulturních událostí třicátých a čtyřicátých let 20. století – anketu o „nejzajímavější knihu“ pořádanou pravidelně v letech 1928–1941 a 1946–1949 deníkem Lidové noviny. Každoročně v ní odpovídali reprezentanti mnoha nejrůznějších oborů (politici, spisovatelé, divadelní a filmoví herci, majitelé významných podniků, veřejní činitelé, vědci, profesori atd.); před očima tak vystává obraz intelektuálního života v Československu. Publikaci uvádí literárněhistorická studie Lukáše Holečka, která zasazuje anketu do širšího dobového kontextu, shrnuje její historii, skladbu respondentů, reflektuje její proměny v čase a všímá si významných kritických ohlasů s ohledem na kulturně-politické souvislosti. Edici anketních odpovědí z let 1928–1947 doprovázejí stručné přehledy k jednotlivým ročníkům, bibliografie a kompletní jmenné rejstříky anket z let 1928–1941 a 1946–1949.

Magdaléna Jacková – Jan Linka (ed.):

Komedie nové a duchovní: Raně novověké biblické drama v českých zemích
(Praha: Scriptorium – Ústav pro českou literaturu AV ČR 2021, 528 stran)

Edice čtyř biblických her – Mikuláš Konáč z Hodiškova: *Judyth. Hra z Historií Judyth pilnie vybraná* (tisk 1547) – Daniel Stodolius z Požova: *Historica tragaedia, nová žalostivá hra...o strašlivém podvrácení Sodomy a Gomorry a o obětování Isaaka* (tisk 1586) – Mikuláš Vrána Litomyšlský: *Komedia česká o ctné a šlechtné vdově Júdyth a o Holofernovi* (tisk 1605) – anonym: *Historia duchovní o Samsonovi* (tisk 1608) – je provázena odbornou studií, vyobrazeními a CD přílohou, která obsahuje faksimile a transliteraci her.

Lenka Jungmannová (ed.): Neoficiální drama z komunistické totality.

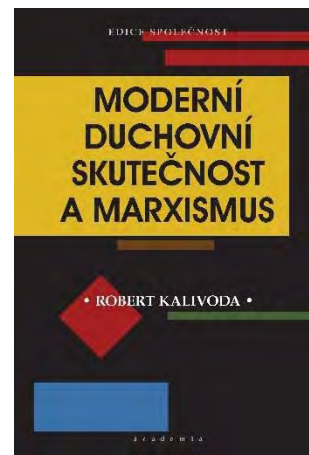
Edice Drama (Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR – Academia 2021, 532 stran)

Kniha představuje výběr z českých dramát, která vznikala mezi lety 1948–1989 jako neoficiální a dochovala se buď v rukopise, nebo zveřejněna samizdatem či publikována v exilu. Antologie ovšem nepředkládá díla známých dramatiků, většinou představitelů tehdejší politické opozice, neboť ta jsou již čtenářsky dostupná, ale pokouší se zpřístupnit méně známou oblast této literatury. Do knihy proto byly vybrány hry pro divadlo nebo rozhlas, které zůstaly veřejnosti takřka neznámé. Publikaci uvádí odborná studie o neoficiální dramatice v uvedeném období.

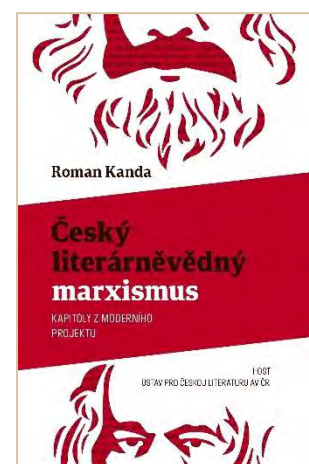
Robert Kalivoda: Moderní duchovní skutečnost a marxismus. Ed. Roman Kanda
(Praha: Academia 2021, 172 stran)

Kniha sestává ze tří tematicky provázaných esejů, jejichž filozofickou spojnicí představuje materialistická koncepce duchovní skutečnosti. Kalivoda otevírá marxismus různým myšlenkovým tradicím, strukturalismu, psychoanalýze a libertarianismu, přičemž jeho postup je dialogický, přesněji dialektický. Z marxistického hlediska kritizuje limity uvedených koncepcí, současně však marxismus obohacuje o jejich podněty. Vzniká tak mimořádně originální pojetí marxismu coby otevřeného, nedogmatického uvažování, které dokáže nejen analyzovat rozpory současnosti, ale také znovuoživit dnes poněkud uvadající ideu lidské emancipace. Dílo vyšlo poprvé v roce 1968 a můžeme je zařadit k významným publikacím H. Marcuseho, T. W. Adorna, K. Kosíka, J. Mukařovského nebo V. Effenbergera. Edice je doplněna navazující studií „Emancipace a utopie“ z roku 1981, která prohlubuje některé aspekty Kalivodova předchozího výkladu.

Roman Kanda: Český literárněvědný marxismus. Kapitoly z moderního projektu
(Praha – Brno: Ústav pro českou literaturu AV ČR – Host 2021, 264 stran)

Marxismus a myšlení o literatuře je spojení plné mýtů, rozporů a scestí, ale také inspirací. Publikace je po třiceti letech první knižní monografií zabývající se tématem donedávna kontroverzním, ba demonizovaným. Autor v několika kapitolách podává hutné charakteristiky marxistického uvažování o literatuře, jež bylo ovlivněno zahraničními vzory i domácími myšlenkovými tradicemi. Všímá si klíčových vztahů, které prostor literárněvědného marxismu vymezují — poměru literatury ke skutečnosti, společnosti i k dějinám. Pozornost je věnována jak celkovému vývoji českého marxistického uvažování o literatuře a jeho širším filozoficko-estetickým kontextům, tak individuálním koncepcím Bedřicha Václavka, Karla Teiga, Zdeňka Nejedlého, Jana Mukařovského, Vladimíra Dostála a dalších.

Roman Kanda (ed.): Čtení o Bedřichu Václavkovi: Tvorba, metoda, dějiny
(Praha: Institut pro studium literatury 2021, 222 stran)

Antologie *Čtení o Bedřichu Václavkovi* zpřítomňuje momenty kritického přijímání i zpětného hodnocení díla literárního vědce Bedřicha Václavka (1897–1943) v časovém rozmezí od dvacátých let do první poloviny let sedmdesátých. Na základě chronologického a kontextualizačního hlediska je čítanka rozdělena do čtyř částí. První část (s texty Z. Kalisty, L. Blatného, A. M. Píši, J. Strakoše aj.) zachycuje, jak se Václavek v průběhu dvacátých let postupně etabloval jako literární kritik soustavně sledující soudobou literární produkci a vstupující do bouřlivých generačních i světonázorových diskusí. V druhé části je prostřednictvím textů E. Urxe, A. Nováka, V. Černého, F. X. Šaldy nebo B. Fučíka nahlédnut proces dozrávání Václavkovy literárněvědné metody ve třicátých letech, i s jejími limity. Poválečným vzpomínkově laděným příspěvkům je věnována třetí část, v níž A. Černík, J. L. Fischer, J. Drábek, J. Václavková a další přibližují některé souvislosti Václavkova života, včetně jeho tragického závěru v koncentračním táboře. Poslední část obsahuje recenze a studie K. Chvatíka, M. Noska, J. Brabce, O. Suse a F. X. Halase. Většina z nich byla publikována v šedesátých letech, kdy lze zaznamenat zvýšený zájem o dílo B. Václavka, který zapadal do širšího proudu tehdejší reflexe české meziválečné kultury.

Josef Kocourek: Jensen a lilie – Modrá slečna – Kráska. Ed. Michal Jareš
(Praha: Akropolis 2021, 216 stran)

Souborným vydáním tří novel Josefa Kocourka (1909–1933) z let 1926 a 1927, které byly dostupné jen v podobě bibliofilie, nebo vyšly pouze časopisecky, se víceméně završuje dlouholeté bádání a vydávání Kocourkova díla. Najdeme zde pro autora typické rysy i obsese s prvky často ještě chlapecky naivními, je ale nutné si vždy uvědomovat, že v době vzniku všech tří próz bylo Kocourkovi sedmnáct let. Nesmírně nadaný spisovatel, umírající na tuberkulózu ve „wolkеровských“ 24 letech, absorboval velmi rychle avantgardní poetiku a doslova vychrlil řadu textů jdoucích ruku v ruce s dobovým nejmodernějším uměním. K objevování Kocourkova díla dochází od šedesátých let a trvá vlastně dodnes. Trojice textů je tištěna z dochovaných strojopisů a doplněna studií Jaromíra Typlta.

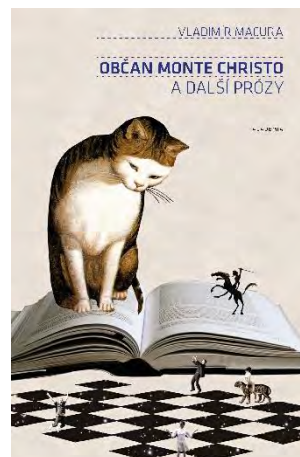

Vladimír Macura: Občan Monte Christo a další prózy.

Edd. Kateřina Piorecká – Milena Vojtková (Praha: Academia 2021, 376 stran)

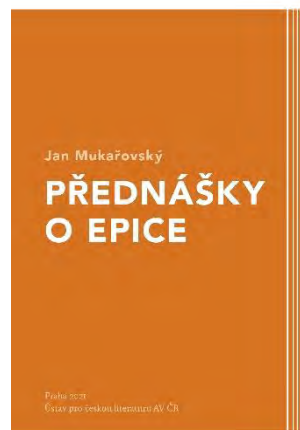
Šestý svazek vybraných spisů Vladimíra Macury představuje autorovy prozaické texty vyrůstající z autentické – a mnohdy i přiznaně autobiografické – zkušenosti se soudobou českou znormalizovanou přítomností, kterou nejen dokumentují, ale také rozkrývají a demaskují.

Román *Občan Monte Christo* (1993) a povídkové sbírky *Něžnými drápkami* (1983) a *Hra na něco* (1995) tematizují hrdiny, kteří se ze všech sil snaží prostřednictvím rozmanitých sociálních a komunikačních her ovládnout vlastní život, leč tato jejich snaha je přecho často dostává do bizarních a groteskních situací, naznačujících absurditu světa, v nichž je jim dáno žít a být.

Jan Mukařovský: Přednášky o epice. Ed. Ondřej Sládek (Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR 2021, 250 stran)

Kniha přináší tři univerzitní přednášky, jež Jan Mukařovský ve třicátých letech věnoval epice v literatuře. První dvě, „Epika, její podstata a druhy“ a „Román a novela“, na sebe v univerzitní výuce na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy ve školním roce 1932–1933 navazovaly: Mukařovský se v nich zabývá podstatou a charakteristickými znaky epiky a později také jazykovými, vypravěčskými a kompozičními prostředky typickými pro epické žánry. Těžiště třetí přednášky „Podstata epiky“ leží v pozorování toho, jak se v epice odvíjí zápletka a jak je epický text komponován. Přítomná edice vychází z rukopisných materiálů z Mukařovského pozůstalosti, první dvě přednášky jsou publikovány vůbec poprvé. Vydání doprovází bibliografie a průvodní studie Ondřeje Sládka.

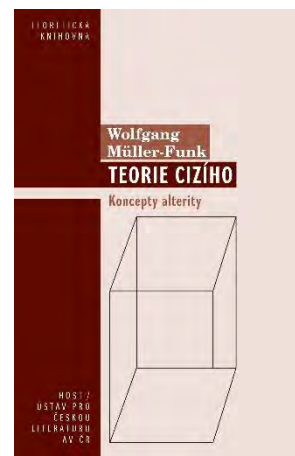
Wolfgang Müller-Funk: Teorie cizího. Koncepty alterity.

Překlad Jan Budňák. Edice Teoretická knihovna

(Praha – Brno: Ústav pro českou literaturu AV ČR – Host 2021, 346 stran)

Co vlastně znamená být cizí, cítit se cize, být vnímán jako cizí?

Transdisciplinárně pojatá publikace vysvětluje různé přístupy k fenoménu alterity (jinakosti) v sociálních vědách, psychoanalýze a filozofii od Hegela až po postkolonialismus. Kniha zohledňuje také teorie fantastična, imagologii, souvislosti alterity a překladu nebo perspektivu diferenčního feminismu. Díky širokému spektru přístupů umožňuje spolehlivou orientaci v poli, které v době globalizace, dramatických interkulturních procesů a migračních vln nabývá stále většího významu.

Václav Petrbock (ed.): Čtení o Otokaru Fischerovi: Stopovat kentaura

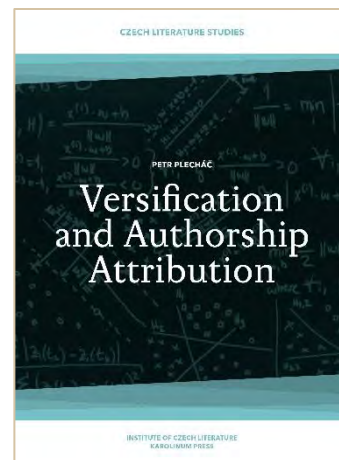
(Praha: Institut pro studium literatury 2021, 224 stran)

Čtení o Otokaru Fischerovi je chronologickou sbírkou textů reflektujících vědeckou, básnickou, dramatickou a překladatelskou aktivitu Otokara Fischera (1883–1938), význačné osobnosti české kultury první poloviny 20. století. Do antologie byly zahrnuty texty z širokého časového rozpětí takřka osmdesát let (1905–1983), počínaje recenzí jeho vědecké prvotiny přes předválečné reflexe jeho monografií, resp. překladů prací Heinricha von Kleista a Friedricha Nietzscheho. Fischerovo působení je dále dokumentováno recepcí – namnoze kritickou – jeho básnické a dramatické tvorby a meziválečnými ohlasy jeho díla překladatelského. Články, vzniklé po druhé světové válce (s příznačnými odmlkami po roce 1948 a opět 1968), často redukovaly jeho tvorbu na nezpochybnitelný přínos překladatelský, resp. divadelněkritický, aniž by se – až na výjimky – dobraly syntetizujícího pohledu na Fischerovu osobnost a jeho působení. Edici jednotlivých dokumentů provází krátké biografie autorek a autorů, publikace je doplněna knižní bibliografií Fischerova díla a vybranou bibliografií ohlasů jeho tvůrčí činnosti.

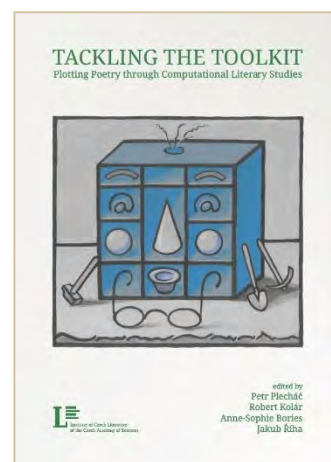
Petr Plecháč: Versification and Authorship Attribution. Edice Czech Literature Studies (Praha: Nakladatelství Karolinum – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2021, 96 stran)

Pro rozpoznávání autorství básnických textů nabízí současná stylometrie řadu metod založených na analýze pestré škály textových rysů (např. frekvence slov, frekvence znakových n-gramů). Jeden podstatný aspekt těchto textů ovšem zůstává stranou, a to jejich stránka versologická. Tato kniha proto na třech korpusech básnických textů (českých, německých a španělských) analyzuje, do jaké míry lze versologické charakteristiky využít jako indikátor autorství. Versologické charakteristiky jsou dále využity při řešení dvou případů sporného autorství (veršované drama *The Two Noble Kinsmen* a básně připisované Gavriilu Batěnkovovi). Vyšlo rovněž jako open access.

Petr Plecháč – Robert Kolár – Anne-Sophie Bories – Jakub Říha (eds.): Tackling the Toolkit: Plotting Poetry through Computational Literary Studies (Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR 2021, 192 stran)

V publikaci *Tackling the Toolkit* se autorský kolektiv soustředí na metodologické inovace z oblasti kvantitativních metod užívaných k výzkumu poezie, případně šířeji poetiky textů. Kniha zkoumá, jaké nové výzvy tyto metody přinášejí, jaké překážky stojí v cestě jejich užití a nevyhýbá se ani otázce jejich potenciálních nedostatků. Za užití nových nástrojů se předmětem výzkumu stává příkladně metrum, strofika, rytmus, ale také žánry, subžánry, lexikum i samotné kognitivní procesy.

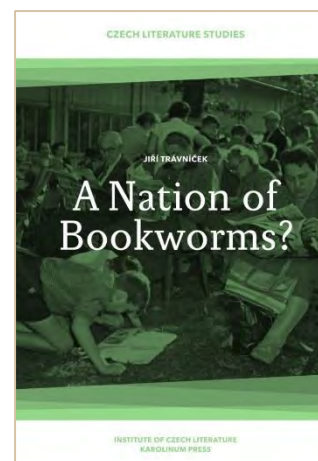
Václav Smyčka: Objevení dějin: Dějepisectví, fikce a historický čas na přelomu 18. a 19. století (Praha: Academia 2021, 556 stran)

Knih se zabývá proměnou vnímání historického času a zobrazování minulosti na přelomu 18. a 19. století. Ptá se, k čemu je nám dějepisectví a jak se proměnil způsob situování se naší společnosti v dějinách. Jak se vyvíjel způsob zachycování minulosti v dějepisectví, literatuře či na divadle? Odpověď na tyto otázky nachází v pěti zásadních inovacích historického myšlení, které přispěly ke zrození moderní společnosti. Jde o představu o kontinuální kumulaci vědění související s růstem knižních trhů, vyprávěcí přístup k historické zkušenosti ovlivněný historickými romány a dramaty, filozofii dějin jako sekularizovaný teleologický rámec historického myšlení, objevení moderního pojetí kultury coby prostředku popisu společnosti a arativizaci kolektivních identit.

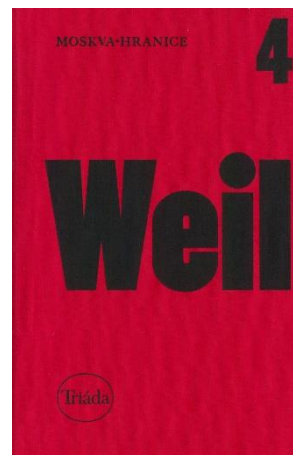
Jiří Trávníček: A Nation of Bookworms? Edice Czech Literature Studies (Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR – Nakladatelství Karolinum 2021, 212 stran)

A Nation of Bookworms? je v komparativní perspektivě určená zahraničním čtenářům a představuje českou populaci z hlediska čtenářské kultury. Východiskem jsou statistické výzkumy čtenářů a čtení (2007, 2010, 2013 a 2018, které organizovala Národní knihovna ČR s Ústavem pro českou literaturu AV ČR, a orální výzkum konaný v letech 2009–2015 metodou čtenářských životopisů. Jednotlivé kapitoly kontextualizují české kulturní reálie a analyzují jednotlivé segmenty a jevy čtenářské kultury – čtení, digitální čtení, veřejné knihovny, knižní trh, čtenářskou socializaci (škola, rodina), čas věnovaný čtení i hodnotové preference (nejoblíbenější tituly a autoři) ad. Autor klade otázky po hlavních rysech české čtenářské kultury dnes, v čase probíhající digi-revoluce, jakož i po tom, čím se odlišuje od čtenářských kultur v jiných zemích. Kniha obsahuje množství užitečných tabulek a grafů.

Jiří Weil: Moskva-hranice. Spisy Jiřího Weila, sv. 4. Edd. Michal Kosák – Hana Kosáková (Praha: Triáda 2021, 488 stran)

Dokumentární román *Moskva-hranice* narazil bezprostředně po svém vydání (1937) na dvojí nepochopení. Jeho styl záměrně překračoval hranice vytyčené pro tzv. vážnou literaturu tím, že přejímal prvky tzv. marginální literatury v míře tehdy neobvyklé. Toto nepochopení se dělo navíc v souladu s odsudky, které pramenily v politických zájmech komunistické strany. Nejznámějším se stal pro Weila zničující odsudek s názvem Pavlačový román a napsal jej na přímý pokyn Klementa Gottwalda Weilův blízký přítel Julius Fučík. Lze zjednodušeně označit za jednu z prvních kritik stalinismu. Plánované druhé vydání bylo roku 1969 zakázáno a kniha vyšla znovu až v roce 1991.

Jiří Zizler: Aristokrat katakomb. K životu a dílu Zdeňka Rotrekla. Edice Tváře české literatury, sv. 7. (Praha – Brno: Ústav pro českou literaturu AV ČR – Host 2021, 327 stran)

Osud, genezi i recepci díla Zdeňka Rotrekla (1920–2013) poznamenaly fatálním a dramatickým způsobem dějinné okolnosti. Za účast v protikomunistickém odboji byl v letech 1949–1962 vězněn, po krátkém intermezzu uvolnění na sklonku šedesátých let strávil následující dvě normalizační desetiletí jako disident, persona non grata a nepublikovatelný autor. S výjimkou exilových vydání a samizdatu se Rotreklova tvorba ke čtenářům dostala až po roce 1989. Zizlerova monografie se věnuje celku Rotreklova díla. Zaměřuje se zejména na jeho poezii, ale zabývá se i Rotreklovými pozoruhodnými texty prozaickými; kromě povídek a básní v próze i románem *Světlo přichází potmě*, který zachycuje jeho životní příběh v podobě svěbytného jazykového i formálního experimentu, nebo rozhlasovými hrami a publicistikou.

2.2 Nakladatelská činnost ÚČL

Na velké části z výše představených titulů se ÚČL účastnil i v roli nakladatele: ať už jako jediný původce, nebo v rámci koedicií. Součástí ústavního publikačního portfolia byly i roce 2021 publikace neperiodické i periodické, stejně jako digitální informační zdroje. Totožně jako v předchozích letech se ÚČL podílel na vedení a vydavatelském zajištění edice Teoretická knihovna (realizováno spolu s nakladatelstvím Host) a na rozvíjení a vydavatelském zajištění ediční řady Drama (realizováno spolu s nakladatelstvím Academia). Spolu s nakladatelstvím Host a Nadačním fondem Česká knihovna se ÚČL podílel na vydávání ediční řady pečující o odkaz české literární kultury Česká knihovna; účast na tomto textologicky i ekonomicky náročném projektu se mohla realizovat také díky podpoře z prostředků Strategie AV21. V roce 2021 se zpožděným svazkem *Zbabělců* Josefa Škvoreckého uzavřel předchozí ročník edice a zároveň vyšla další pětice titulů:

- Jiří Wolker: *Básně*. Ed. Irena Vaňková (Praha – Brno: ÚČL – Nadační fond Česká knihovna – Host 2021, 216 stran)
- Otokar Březina: *Básnické spisy*. Edd. Michal Kosák – Jiří Flaišman – Tereza Nováková (Praha – Brno: ÚČL – Nadační fond Česká knihovna – Host 2021, 344 stran)
- Ladislav Fuchs: *Tři prózy*. Ed. Erik Gilk (Praha – Brno: ÚČL – Nadační fond Česká knihovna – Host 2021, 456 stran)
- Tomáš Pešina z Čechorodu: *Prodromus Moravographiae*. Edd. Ondřej Koupil – Jiří M. Havlík (Praha – Brno: ÚČL – Nadační fond Česká knihovna – Host 2021, 448 stran)
- Jaroslav Hašek: *Moje zpověď a jiné povídky*. Edd. Marie Havránková – Milan Jankovič (Praha – Brno: ÚČL – Nadační fond Česká knihovna – Host 2021, 407 stran)

Nakladatelská činnost ÚČL byla v roce 2021 umožněna zejména díky finanční podpoře Ediční rady AV ČR, čerpány byly i dva nakladatelské granty Ministerstva kultury ČR. Část této podpory směřovala v roce 2021 do náročných víceletých projektů, jež se završí v roce 2022 – sem patří příprava překladové kolektivní monografie *Kompendium německé literatury českých zemí*, chystané ve spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy a nakladatelstvím Academia, a také komentovaná antologie teoretických textů české avantgardy, kterou pro zahraniční publikum ve spolupráci s nakladatelstvím Karolinum připravuje Zuzana Říhová. V roce 2021 byly v nakladatelství ÚČL vydány (samostatně či v koedici) tyto publikace (výše zmíněné svazky *České knihovny* z tohoto soupisu vynecháváme):

- Vladimír Barborík – Barbora Čiháková – Alena Šidáková Fialová (edd.): *Listopadové proměny: Česká a slovenská literatura v kontextu roku 1989* (Praha, Ústav pro českou literaturu AV ČR: 2021, 260 stran)
- Jan Blahoslav Čapek: *Literární studie*. Ed. Lukáš Holeček (Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2021, 440 stran)
- Dalibor Dobiáš – Alena Jakubcová – Václav Petrboš – Ondřej Podavka – Sarah Seidel – Václav Smyčka: *Počátky literární kritiky v českých zemích (1770–1805)*. (Praha: Akropolis – Ústav pro českou literaturu AV ČR 2021, 672 stran)
- Lukáš Holeček (ed.): *Anketa o knihu roku Lidových novin (1928–1949)*. Edice Bibliographica (Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR 2021, 654 stran)
- Magdaléna Jacková – Jan Linka (ed.): *Komedie nové a duchovní: Raně novověké biblické drama v českých zemích* (Praha: Scriptorium – Ústav pro českou literaturu AV ČR 2021, 528 stran)
- Lenka Jungmannová (ed.): *Neoficiální drama z komunistické totality*. Edice Drama (Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR – Academia 2021, 532 stran)
- Roman Kanda: *Český literárněvědný marxismus. Kapitoly z moderního projektu* (Praha – Brno: Ústav pro českou literaturu AV ČR – Host 2021, 264 stran)
- Jan Mukařovský: *Přednášky o epice*. Ed. Ondřej Sládek (Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR 2021, 250 stran)
- Wolfgang Müller-Funk: *Teorie cizího. Koncepty alterity*. Překlad Jan Budňák. Edice Teoretická knihovna (Praha – Brno: Ústav pro českou literaturu AV ČR – Host 2021, 346 stran)
- Petr Plecháč: *Versification and Authorship Attribution*. Edice Czech Literature Studies (Praha: Nakladatelství Karolinum – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2021, 96 stran)
- Petr Plecháč – Robert Kolár – Anne-Sophie Bories – Jakub Říha (eds.): *Tackling the Toolkit: Plotting Poetry through Computational Literary Studies* (Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR 2021, 192 stran)
- Jiří Trávníček: *A Nation of Bookworms?* Edice Czech Literature Studies (Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR – Nakladatelství Karolinum 2021, 212 stran)
- Jiří Zizler: *Aristokrat katakomb. K životu a dílu Zdeňka Rotrekla*. Edice Tváře české literatury, sv. 7. (Praha – Brno: Ústav pro českou literaturu AV ČR – Host 2021, 327 stran)

Vědecký dvouměsíčník *Česká literatura*, centrální odborné periodikum pro obor literárněvědné bohemistiky, vstoupil do svého 69. ročníku; v roce 2021 vyšlo šest standardních čísel. Časopis otiskuje původní i přeložené texty v českém jazyce. Publikovány jsou lektorované vědecké studie, diskusní statě, překladové metodologické statě, recenze a informativní texty o aktuálním dění

v oboru. Časopis je zařazen do mezinárodních databází Web of Science, SCOPUS, ERIH PLUS, CEJSH, CEEOL. Od počátku roku 2021 přešel časopis do režimu open access pod licencí Creative Commons BY-NC-ND 4.0 bez časového embarga, odborné i široké veřejnosti je tak vždy okamžitě po vydání k dispozici v plné verzi online, a to jak na webu časopisu v rámci Digitální knihovny Akademie věd ČR, tak i na platformě Kramerius též knihovny (na této platformě se nachází všechna čísla časopisu od prvního ročníku po dnešek). Současně je obsah časopisu z roku 2005 a novější zahrnut do plnotextové databáze CEEOL (Central and Eastern European Online Library), ve které je dostupný zdarma. Časopis je členem registrační agentury Crossref a recenzovaným článkům přiděluje identifikátor DOI. Na popularizaci časopisu se i nadále podílí redakční blog *Česká literatura v síti*. Ten v týdenních intervalech zveřejňuje recenze, zprávy, poznámky či komentáře, které sledují aktuální dění a jež zpravidla vyšly na stránkách časopisu nebo souvisejí s jeho obsahem, doplňují ho a komentují. Redaktor časopisu Richard Müller se jako jediný zástupce z ČR zúčastnil kulatého stolu v rámci mezinárodní konference *Periodicals in the Slavic World*.

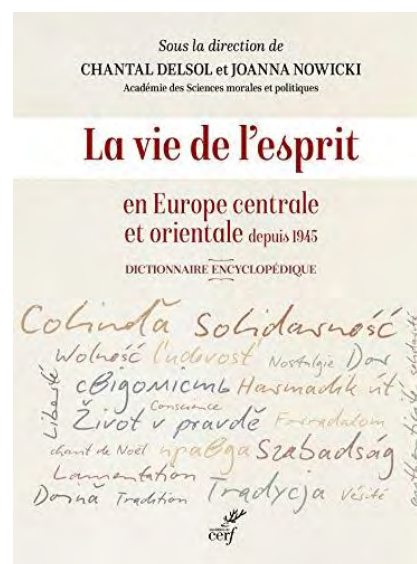

Obr. 2.1 Internetové stránky časopisu Česká literatura v rámci Digitální knihovny Akademie věd ČR, zdroj: ÚČL

ÚČL spolu s Českou společností pro výzkum osmnáctého století vydal v roce 2021 dvě čísla 11. ročníku časopisu *Cornova*, mezinárodního odborného periodika se zaměřením na výzkum 18. století s důrazem na střední Evropu v širším kontextu. Rovněž časopis *Cornova* přešel s rokem 2021 do režimu open access (licence BY-NC-ND 4.0), také jeho čísla jsou nově dostupná prostřednictvím Digitální knihovny Akademie věd ČR a i toto periodikum je členem registrační agentury Crossref.

2.3 Z důležitých studií a kapitol v monografiích a sbornících

Podle Akademického systému evidence publikací (ASEP), provozovaného Knihovnou AV ČR, publikovali pracovníci ÚČL v roce 2021 celkem 125 odborných časopiseckých studií či kapitol v kolektivních monografiích a sbornících. Kromě logicky převažující češtiny byly takto dílčí výsledky ústavní vědecké práce uveřejněny též v angličtině, francouzštině, němčině, polštině a španělštině. Zvláštní okruh takových prací představovaly hesla pro francouzský encyklopedický slovník *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, který v roce 2021 vydalo pařížské nakladatelství Les Éditions du CERF. Osm ústavních pracovníků a pracovníků do této zásadní referenční příručky přispělo celkem 18 hesly.

Obr. 2.2 Obálka encyklopedického slovníku

La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945; zdroj: internetové stránky nakladatelství Les Éditions du CERF

Vybrané časopisecké studie či kapitoly v kolektivních monografiích či sbornících

Lucie Antošíková: „Die Geschichte des ‚kleinen Volkes‘ in den Augen des ‚großen Palastes‘“. In Lena Dorn – Marek Nekula – Václav Smyčka (eds.): *Zwischen nationalen und transnationalen Erinnerungsnarrativen in Zentraleuropa*, Berlin: De Gruyter 2021, s. 215–230.

Zuzana Augustová: „Nová fáze recepce dramatického díla Thomase Bernharda?“. *Theatralia: revue současného myšlení o divadelní kultuře* 24, č. 2 (2021), s. 29–46.

Marie Brunová: „The Black Tree’s Memory (Černá paměť stromu). Lumír Čivrný“. In Elisa-Maria Hiemer – Jiří Holý – Agata Firlej – Hana Nichtburgerová (eds.): *Handbook of Polish, Czech, and Slovak Holocaust Fiction. Works and Contexts*, Berlin: De Gruyter Oldenbourg 2021, s. 177–187.

- Jan Budňák: „Mauthner als 'Großvater der Grenzlandliteratur'. Supranationale Kontinuitäten eines nationalen Genres“. In Veronika Jičínská (ed.): *Fritz Mauthner (1849–1923). Zwischen Sprachphilosophie und Literatur*, Köln: Böhlau Verlag 2021, s. 217–239.
- Eduard Burget: „Zrození šedé z černé a bílé. Pokus o historickou rekonstrukci pojmu šedá zóna“. *Česká literatura* 69, č. 4 (2021), s. 425–452.
- Barbora Čiháková: „Zpráva o radosti. Růžena Vacková (23. dubna 1901 – 14. prosince 1982)“. *Revolver Revue* č. 124 (2021), s. 173–203.
- Dalibor Dobiáš: „Michael Denis und das Bardenwesen in den Anfängen der modernen Poesie in den böhmischen Ländern“. In Achim Hölter – Stephan-Immanuel Teichgräber – Paul Ferstl (eds.): *Begegnungen zentraleuropäischer Literaturwissenschaft*, Berlin: Weidler 2021, s. 257–268.
- Bohumil Fořt: „Kafka's Worlds. Gaps, Characters and Narratives“. In Tomáš Koblížek – Petr Kotátko (eds.): *Lessons from Kafka: Philosophical Readings of Franz Kafka's World*. Praha: Filosofia 2021, s. 265–284.
- Bohumil Fořt: „Realistická literární postava: (kognitivní) výzva, či nikoli?“. *Česká literatura* 69, č. 3 (2021), s. 361–376.
- Bohumil Fořt: „Vladislav Vančura mezi Janem Mukařovským a Lubomírem Doleželem“. *Česká literatura* 69, č. 5 (2021), s. 635–644.
- Michal Fránek: „Divadlo pro hrstku delikátních a vyvolených. Polemiky o české básnické drama v šedesátých až devadesátých letech 19. století“. *Bohemica litteraria* 24, č. 2 (2021), s. 19–44.
- Michal Fránek: „Básníkovo ‚Jest v lázních krásno, neb tam pro zdraví dle chuti mívá člověk zábavy.‘ Topos lázní v české literatuře 19. století“. In Eva Bendová – Zdeněk Hojda (eds.): *Od práce k zábavě: volný čas v české kultuře 19. století*, Praha: Academia 2021, s. 210–218.
- Michal Fránek – Ladislav Futtera: „The Portrayal of Princess Libuše in Nineteenth-Century German and Czech Opera Librettos“. *Hudební věda* 58, č. 4 (2021), s. 471–510.
- Ladislav Futtera: „Der Herrscher und sein Verräter. Die Darstellung Milotas von Dědice in der deutsch(böhmisch)en und tschechischen Literatur in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts“. In Sabine Voda Eschgfäller – Milan Horňáček (eds.): *Ottokar II. redivivus*, Dresden: Thelem 2021, s. 211–244.
- Ladislav Futtera: „‚Láska budiž naším vodítkem a české hory naší láskou‘. Krkonošská turistika mezi romantismem, realismem a nacionalismem“. In Eva Bendová – Zdeněk Hojda (eds.): *Od práce k zábavě: volný čas v české kultuře 19. století*, Praha: Academia 2021, s. 250–263.
- Ladislav Futtera: „Pfeiler einer Brücke. Die regionale Perspektive der tschechischsorbischen Beziehungen in der Zwischenkriegszeit“. *Lětopis. Zeitschrift für sorbische Sprache, Geschichte und Kultur = Letopis* 68, č. 1 (2021), s. 34–51.

- Anna Gnot: „Vzájemné kolonizování české a německé kultury v románu Oty Filipa Cesta ke hřbitovu“. In Petra James – Helga Mitterbauer (eds.): *Vorstellungen vom Anderen in der tschechisch- und deutschsprachigen Literatur. Imaginationen und Interrelationen*, Berlin: Frank & Timme 2021, s. 167–188.
- Pavla Hartmanová: „Mýtem překrytý střet hodnot a očekávání. Příspěvek k výzkumu digitální literatury sociálních médií“. *Bohemica Olomucensia* 13, č. 1 (2021), s. 222–230.
- Markéta Holanová: „Jedlička, Josef (1927-1990)“. In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 674–675.
- Lukáš Holeček: „The Countryside as an Indicator of Changing Times. Representation of the Countryside in Czech Prose of 1935 to 1946“. In Jakub Ivánek – Jan Malura (eds.): *Portraying countryside in Central European literature*, Ostrava: University of Ostrava 2021, s. 288–302.
- Martin Hrdina: „Autonomizace české literatury. Historické vymezení události a zkoumání jejího průběhu na příkladu kritiky“. *Česká literatura* 69, č. 1 (2021), s. 5–32.
- Martin Hrdina: „Básníkovo okno do času. Nuda jako zamlčený činitel uměleckého zrání Jaroslava Vrchlického“. In Eva Bendová – Zdeněk Hojda (eds.): *Od práce k zábavě: volný čas v české kultuře 19. století*, Praha: Academia 2021, s. 31–41.
- Martin Hrdina: „„Freiheit in der Kunst“. Zur Frage der Autonomie der Literaturfelder in Mitteleuropa“. In Achim Hölter – Stephan-Immanuel Teichgräber – Paul Ferstl (eds.): *Begegnungen zentraleuropäischer Literaturwissenschaft*, Berlin: Weidler 2021, s. 213–222.
- Michal Charypar: „Co je realismus ve fikci (některé koncepce v angloamerické literární vědě)“. *Slovo a smysl* 18, č. 36 (2021), s. 43–63.
- Michal Charypar: „Mezi prozaickým cyklem a románem. Kompoziční princip Staškových Blouznivců našich hor“. *Bohemistyka* 21, č. 4 (2021), s. 482–512.
- Michal Charypar: „Umělec v (pre)modernistickém smyslu. Ohlas Máchova díla v literární publicistice po roce 1858“. *Česká literatura* 69, č. 5 (2021), s. 571–604.
- Daniela Iwashita: „Malý průvodce po velkém chaosu. Komentář k dílčímu uspořádání a prozatímnímu soupisu dodatků osobního fondu Jakuba Demla v LA PNP“. *Literární archiv. Sborník Památníku národního písemnictví* č. 53 (2021), s. 344–353.
- Magdaléna Jacková – Kateřina Valentová-Bobková: „Japan and the Japanese in Jesuit School Plays from the Bohemian Province of the Society of Jesus“. In Haruka Oba – Akihiko Watanabe – Florian Schaffenrath (eds.): *Japan on the Jesuit Stage. Transmissions, Receptions, and Regional Contexts*, Leiden: Brill 2021, s. 189–232.

Matouš Jaluška – Richard Müller: „Tříštění těla. Středověká inkoherece Kafkova rozjímání a Ortelu“. *Bohemica litteraria* 24, č. 2 (2021), s. 69–99.

Pavel Janoušek: „Vyskočil, Ivan (né en 1929)“. In In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 912.

Alice Jedličková: „There and Back Again'. From Media Culture to Literature, from Literature to Media Culture“. *Letras & Letras* 37, č. 1 (2021), s. 31–55.

Alice Jedličková – Stanislava Fedrová: „Across' nebo ,In-between'? O stavu a perspektivách intermediálních studií“. *Česká literatura* 69, č. 6 (2021), s. 761–781.

Alice Jedličková: „Ať mně ještě někdo přijde s Povědkami malostranskými! K profilu Nerudova vypravěče“. *Český jazyk a literatura* 72, č. 1 (2021), s. 6–12.

Alice Jedličková: „Narativní koherence jako průvodní rys proměn žánru. Na příkladu próz s historickou tematikou“. *Bohemica litteraria* 24, č. 2 (2021), s. 115–136.

Lenka Jungmannová: „Co se dělo po roce 1989 v původní dramatece aneb Kopernikánský obrat?“. In Vladimír Barborík – Barbora Čiháková – Alena Šidáková Fialová (eds.): *Listopadové proměny. Česká a slovenská literatura v kontextu roku 1989*, Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR 2021, s. 208–216.

Lenka Jungmannová: „Krejča, Otomar (1921-2009)“. In In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 714–715.

Lenka Jungmannová: „Rozhlasová hra a/nebo rozhlasová inscenace? Poznámky k teorii takzvané slovesné tvorby“. *Česká literatura* 69, č. 4 (2021), s. 453–476.

Roman Kanda: „Grossman, Jan (1925-1993)“. In In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 636–637.

Roman Kanda: „Kalivoda, Robert (1923-1989)“. In In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 680–681.

Roman Kanda: „Linhartová, Věra (née en 1938)“. In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 730–731.

Roman Kanda: „Lopatka, Jan (1940-1993)“. In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 732–733.

Roman Kanda: „Sus, Oleg (1924–1982)“. In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 861–862.

Robert Kolár: „Rané verše Fráni Šrámka“. *Český jazyk a literatura* 72, č. 2 (2021), s. 53–59.

Robert Kolár: Verš a žánr. Skica k předválečné tvorbě Viktora Dyka“. *Slovo a smysl* 18, č. 37 (2021), s. 29–42.

Robert Kolár: „Verš raného Karla Tomana“. *Česká literatura* 69, č. 1 (2021), s. 33–53.

Pavel Kořínek – Tomáš Prokůpek: „Poblíž komiksu. Inspirace a ozvuky v díle Jiřího Šalamouna“. In Karolína Truhlářová – Magdalena Wells (eds.): *Jiří Šalamoun. Nic k zahození*, Praha: K-A-V-K-A, 2021, s. 341–351.

Lucie Kořínková – Pavel Kořínek: „O gejšách z Vršovic. Hlouchova špetka exotiky jako příspěvek k zábavním možnostem metropole“. In Eva Bendová – Zdeněk Hojda (eds.): *Od práce k zábavě: volný čas v české kultuře 19. století*, Praha: Academia 2021, s. 96–107.

Veronika Košnarová: „V labyrintu zvuků aneb Několik poznámek k poeticko-hudebním albům Škrábanice a Zaskrábnutí Jaromíra Tyklta a Michala Rataje“. *Česká literatura* 69, č. 6 (2021), s. 739–760.

Petra Loučová: „Samizdatoví buditelé v čase liberalizace a transformace. K historii Klubu osvobozeného samizdatu“. In Vladimír Barborík – Barbora Čiháková – Alena Šidáková Fialová (eds.): *Listopadové proměny. Česká a slovenská literatura v kontextu roku 1989*, Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR 2021, s. 159–178.

Petra Loučová: „Sinuhet za mřížemi. K osudům jednoho překladu a životnímu příběhu překladatelky Marty Hellmuthové“. *Securitas imperii* 38, č. 1 (2021), s. 10–69.

Martin Lukáš: „Pravda se zle oře“. Poznámky k narativní koherenci Vančurovy Hrdelní pře anebo Přísloví“. *Bohemica litteraria* 24, č. 2 (2021), s. 100–114.

Martin Lukáš: „Případ Největšího z Pierotů Františka Kožíka“. *Bohemica Olomucensia* 13, č. 1 (2021), s. 84–101.

Martin Lukáš: „Vědomí hry“. In Macura, V.: *Občan Monte Christo a další prózy*. Praha: Academia, 2021, s. 359–368.

Vojtěch Malínek – Pavla Hartmanová: „Bibliografické databáze jako pramen pro datovou analýzu. Potenciál a limity České literární bibliografie pro kvantitativní výzkum“. *Střed: časopis pro mezioborová studia Střední Evropy 19. a 20. století* 13, č. 1 (2021), s. 50–81.

Iva Mikulová: „Slovenští tvůrci v Městském divadle Zlín“. In *Česká a slovenská vzájemnost v profesionálním divadle a tanci od roku 1993*. Bratislava: Divadelný ústav 2021, s. 89–96.

Mirek Němec: „Die Zeitschrift für den Tschechischunterricht als Indikator der deutsch-tschechischen Konfliktgemeinschaft“. *Brücken* 28, č. 1 (2021), s. 65–82.

Václav Petrbok: „My sme již všechny cesty zprubovali, jakbychom mohli snadnější komunikaci s Čechy mítí“. J. Palkovič im Briefwechsel mit Š. Leška“. In Bernhard Brehmer – Anja Gattnar – Tatiana Perevozchikova (eds.): *Von A wie Aspekt bis Z wie zdvořilost*, Tübingen: Tübingen Library Publishing 2021, s. 269–277.

Václav Petrbok: „Anmerkungen zur tschechischen Rezeption des Werkes von Fritz Mauthner“. In Veronika Jičínská (ed.): *Fritz Mauthner (1849–1923). Zwischen Sprachphilosophie und Literatur*. Köln: Böhlau Verlag 2021, s. 151–170.

Václav Petrbok: „Auswahlbibliographie der Schriften von Arnošt Vilém Kraus (1883–2015)“. In Helena Březinová – Steffen Höhne – Václav Petrbok: *Arnošt Vilém Kraus (1859–1943). Wissenschaftler und Kulturpolitiker*, Köln: Böhlau, 2021, s. 263–289.

Václav Petrbok: „Zwischen Philologie und Kulturpolitik. Arnošt Kraus als Kritiker und Politiker“. In Helena Březinová – Steffen Höhne – Václav Petrbok: *Arnošt Vilém Kraus (1859–1943). Wissenschaftler und Kulturpolitiker*, Köln: Böhlau 2021, s. 53–69.

Kateřina Piorecká: „Hrabal, Bohumil (1914–1997)“. In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 656–658.

Kateřina Piorecká: „Levý, Jiří (1926–1967)“. In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 728–729.

Kateřina Piorecká: „Macura, Vladimír (1945–1999)“. In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 741–742.

Kateřina Piorecká: „Prominentní, povolení, nežádoucí, zakázaní... Seznamy a evidence českých spisovatelů jako nástroj proměny struktury literárního pole za protektorátu“. *Soudobé dějiny* 28, č. 2 (2021), s. 469–498.

Karel Piorecký: „Česká instapoezie. Několik poznámek k její kontextualizaci“. *Česká literatura* 69, č. 4 (2021), s. 477–507.

Karel Piorecký: „Chalupecký, Jindřich (1910–1990)“. In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 579–580.

Karel Piorecký: „Jirous, Ivan Martin (1944–2011)“. In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 677–678.

- Karel Piorecký: „Kolář, Jiří (1914-2002)“. In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 700–701.
- Petr Plecháč – Andrew Cooper – Benjamin Nagy, B. – Artjoms Šela: „Beowulf single-authorship claim is unsupported“. *Nature Human Behaviour* 5, 11. 11. (2021), s. 1481–1483.
- Petr Plecháč: „On an Unknown Ancestor of Burrows' Delta Measure“. *Interferences Littéraires* 25, 24. 10. (2021), s. 158–162.
- Petr Plecháč: „Relative contributions of Shakespeare and Fletcher in Henry VIII: An analysis based on most frequent words and most frequent rhythmic patterns“. *Digital Scholarship in the Humanities* 36, č. 2 (2021), s. 430–438.
- Michal Přibáň: „Novela Josefa Škvoreckého Neuilly – Dichtung anebo Wahrheit?“. *Slavica Wratislaviensia* 173, č. 3986 (2021), s. 383–389.
- Michal Přibáň: „Z bojů o Foglara“. In Vladimír Barborík – Barbora Čiháková – Alena Šidáková Fialová (eds.): *Listopadové proměny. Česká a slovenská literatura v kontextu roku 1989*, Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2021, s. 54–73.
- Alena Přibáňová: „Dvakrát z ráje“. In Josef Škvorecký (ed. Michal Přibáň): *Povídky z Rajského údolí, Pulchra*, Praha: Books and Cards 2021, s. 177–187.
- Alena Přibáňová: „Ota Filip – člověk ve spárech dějin (Sedmý životopis: autobiografický román mezi zpovědí a obhajobou)“. In *Pamięć. Monografia*. Lublin: Norbertinum 2021, s. 379–386.
- Gabriela Romanová: „Škvorecký, Josef (1924-2012)“. In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 839–840.
- Stefan Segi – Václav Smyčka: „Geschichtsaufarbeitung im tschechischen und deutschen Krimi. Ambivalente doppelkonditionierte Narrative der Vertreibung und des Sozialismus“. In Lena Dorn – Marek Nekula – Václav Smyčka (eds.): *Zwischen nationalen und transnationalen Erinnerungsnarrativen in Zentraleuropa*, Berlin: De Gruyter 2021, s. 173–194.
- Stefan Segi: „Vzpomínání detektiva Finka. Nostalgie a politika paměti v detektivních prózách Jaroslava Velinského“. In Vladimír Barborík – Barbora Čiháková – Alena Šidáková Fialová (eds.): *Listopadové proměny. Česká a slovenská literatura v kontextu roku 1989*, Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR 2021, s. 192–207.
- Ondřej Sládek: „Dialektika – spojnice mezi českým strukturalismem a marxismem? Několik poznámek o dialektice u Jana Mukařovského“. *Bohemica litteraria* 24, č. 1 (2021), s. 90–110.

Ondřej Sládek: „O české teorii a dialektice lokálního a globálního“. In Michaela Paštéková – Martin Kaňuch (eds.): *Texty, obrazy: žánry a narácie*, Bratislava: Slovenská asociácia pre estetiku 2021, s. 21–31.

Ondřej Sládek: „Ve jménu přátelství. Jan Mukařovský o Vladislavu Vančurovi“. *Česká literatura* 69, č. 5 (2021), s. 606–621.

Václav Smyčka: „Die Politik der Übersetzung: Tyls Liebe des Dichters und Meißners Schwarzgelb“. *Brücken* 28, č. 1 (2021), s. 83–99.

Daniel Soukup: „Anti-Jewish Rhetoric of Canon Law: Ecclesiastical Legislation and Jews in the 14th-Century Bohemian Lands“. *Judaica Bohemiae* 56, č. 1 (2021), s. 5–28.

Věra Soukupová: „První staročeský spor duše s tělem a pojetí spásy v kontextu středověké mariánské zbožnosti“. *Listy filologické* 144, 3–4 (2021), s. 365–404.

Alena Šidáková Fialová: „Do hlubin lidské duše. Nástin protektorátní psychologické prózy“. *Bohemica Olomucensia* 13, č. 1 (2021), s. 62–82.

Alena Šidáková Fialová: „Kudy do protektorátní prózy. Nejvýraznější tendence a díla“. *Český jazyk a literatura* 71, č. 4 (2021), s. 182–188.

Alena Šidáková Fialová: „Na minovém poli. Zakázaní spisovatelé na stránkách oficiálních literárních časopisů v letech 1988–89“. In Vladimír Barborík – Barbora Čiháková – Alena Šidáková Fialová (eds.): *Listopadové proměny. Česká a slovenská literatura v kontextu roku 1989*, Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR 2021, s. 35–53.

Andrea Vítová: „Hra pro zasvěcené. Veršované hádanky v obrozenských časopisech“. In Eva Bendová – Zdeněk Hojda (eds.): *Od práce k zábavě: volný čas v české kultuře 19. století*, Praha: Academia 2021, s. 123–132.

Jiří Zizler: „Fučík, Bedřich (1900-1984)“. In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 615–616.

Jiří Zizler: „Pithart, Petr (né en 1941)“. In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 808–809.

Jiří Zizler: „Preisner, Rio (1925-2007)“. In Chantal Delsol – Joanna Nowicki (eds.): *La vie de l'esprit en Europe centrale et orientale depuis 1945. Dictionnaire encyclopédique*, Paris: Les Éditions du CERF 2021, s. 816–817.

Obr. 2.3 Obálky knih s příspěvky pracovníků ÚČL; zdroj: internetové stránky nakladatelství (De Gruyter / Böhlau / Filosofia / Frank & Timme / Brill / Weidler)

2.4 Souhrnné údaje o publikační činnosti

Nejvíce časopiseckých studií publikovali pracovníci ÚČL v domovském oborovém časopise *Česká literatura*, který splňuje nejvyšší kritéria uplatňovaná dnes na vědecká periodika (je excerpován v databázích ERIH, SCOPUS a WoS). Dále přispěli do recenzovaných časopisů, jako jsou *Bohemica Litteraria*, *Bohemica Olomucensia*, *Bohemistyka*, *Brücken*, *Digital Scholarship in the Humanities*, *Lětopis*, *Listy filologické*, *Securitas imperii*, *Slovo a smysl*, *Soudobé dějiny*, *Nature Human Behaviour*, *Theatralia* a další.

Podle Akademického systému evidence publikací (ASEP), provozovaného Knihovnou AV ČR, v roce 2021 publikovali pracovníci ÚČL 272 výstupů. Podle Registru informací o výsledcích (RIV), který provozuje vládní Rada pro výzkum, vývoj a inovace, pracovníci ÚČL publikovali 131 výstupů. V obou případech lze hovořit o dílčím meziročním nárůstu (srov. 2020: ASEP 254, RIV 107).

Struktura publikací ÚČL	ASEP	RIV
Článek v odborném periodiku	67	48
Monografie	28 ¹	15
Kapitola v knize	46	40
Konferenční příspěvek	12	12
Překlad	1	1
Recenze	48	0
Článek v novinách	41	1
Pořádání akce	5	3
Ostatní výsledky	24	11
Celkem	272	131

Tab. 2.a Publikace pracovníků ÚČL v roce 2021; zdroj: ASEP, RIV

¹ Celkový počet monografií v ASEP zahrnuje i drobnější ediční práce, které nejsou zahrnuty výše v přehledu pododdílu 2.1.

3. Mezinárodní spolupráce

3.1 Zahraniční vědci a vědkyně v ÚČL

Rok 2021 lze z pohledu mezinárodní spolupráce charakterizovat jako rok (post-)covidový. Byl charakteristický jednak sdružováním (nejen) akademiček a akademiků ve virtuálním prostoru – na základě zkušeností z prvního roku pandemie –, a pokusy o návrat do reálného života a k osobnímu setkávání. Přestože se rok 2021 stále ještě do velké míry odehrával v online prostředí, chod akademického života se do jisté míry stabilizoval.

Do ÚČL v jeho průběhu přijel velký počet zahraničních badatelek a badatelů, a to zejména díky Fellowshipu Josefa Dobrovského (FJD), vyhlašovanému Akademií věd. Kvůli koronavirové odmlce se realizoval nemalý počet projektů převzatých z předchozího roku: do ÚČL takto zavítali např. Magdalena Brodacka, M.A. (Jagiellonian University, Polsko), Mgr. Magdalena Bystrzak, Ph.D. (Slovenská akadémia vied, Slovensko), Lena-Marie Franke, M.A. (Universität Regensburg, Německo), Dr. Alena Heinritz (Leopold-Franzens-Universität, Rakousko), Dr. phil. Jana Kantoříková, Ph.D. (Université Paris IV – Sorbonne Nouvelle, Francie), Mgr. Jana Lainto, M.A. (University of Helsinki, Finsko), Mgr. Anna Maślanka (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Polsko), Alexandra Pietroch, M.A. (Universität Hamburg, Německo) a a Mgr. Cezary Rosiński, Ph.D. (Polish Academy of Sciences, Polsko).

Část zahraničních odborníků přijíždí též díky stipendiu Zdeňka Pešata, financovanému z institucionálního rozpočtu ÚČL a sloužícímu k podpoře studijních pobytů zahraničních badatelů, vysokoškolských pedagogů a doktorandů zabývajících se českou literaturou v jazykovém nebo teritoriálním smyslu. Řady takto podpořených stipendistek v roce 2021 rozšířily Mgr. Kamila Wozniak, Ph.D. (Instytut Filologii Słowiańskiej, Uniwersytet Wrocławski) a Mgr. Zuzana Husárová, Ph.D. (Univerzita Komenského v Bratislavě), která ve spolupráci Karlem Pioreckým (ÚČL) pracovala na projektu *Literatura a umělé neuronové sítě*.

Obr. 3.1 Pandemické pohledy do publika při prezentacích a přednáškách hostujících badatelů a badatelek, zdroj: ÚČL

Ústavní veřejnosti se dostalo příležitosti k setkání se zahraničními hosty. V polovině června poskytl tzv. Kulatý stůl se zahraničními stipendistkami, realizovaný současně naživo v zasedací místnosti i online, možnost seznámit se s projekty Magdaleny Brodacké, Jany Kantoříkové, Jany Lainto a Kristin Watterott a diskutovat s badatelkami o jejich výzkumu. Na dlouhodobý pobyt v ÚČL v rámci programu DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst) přijela koncem roku německá doktorandka Alexandra Pietroch, z Universität Hamburg, která zde pod vedením Michaela Wögerbauera realizuje výzkum pro svou disertační práci „Čeští surrealisté za války? Česká avantgarda na rozcestí v Protektorátu Čechy a Morava“.

Zahraniční badatelé v ÚČL v roce 2021 rovněž přednášeli. Na počátku března proběhla na ÚČL v rámci projektu NEP4DISSENT první část diskuse Jessie Labov (Resident Fellow at the Center for Media, Data, and Society and Project Coordinator for the Digital Humanities; Central European University) s Piotrem Wciślikem (Centrum Humanistyki Cyfrowej Instytutu Badań Literackich PAN) o jeho připravované knize *Dissident Legacies of Samizdat Social Media Activism: Unlicensed Print Culture in Poland 1976–1990*. V dubnu pak tato debata pokračovala druhou částí, tentokrát diskusí nad novou publikací *Transatlantic Central Europe: Contesting Geography and Redefining Culture beyond the Nation*. Další přednášející byli držitelé Stipendia Zdeňka Pešata: Kamila Woźniak z Univerzity ve Vratislavi mluvila o fotografii a paměti v díle Milady Součkové, a Marcin Łukasz Filipowicz (Varšavská univerzita / Univerzita Hradec Králové) proslovil na konci června na ÚČL přednášku o reprezentacích rodiny v současné české próze. Na konci srpna pak ÚČL hostil Magdalenu Bystrzak z Ústavu slovenskej literatúry SAV, držitelku Fellowshipu Josefa Dobrovského. Ve své přednášce představila život a dílo Alžběty Göllnerové-Gwerkové, kulturní pracovnice, učitelky a propagátorky maďarské literatury a ženského hnutí, která byla v prosinci roku 1944, ve svých 39 letech, popravena v Kremniči za účast na Slovenském národním povstání.

V rámci podzimního cyklu Literárněvědného fóra vystoupila v říjnu i Fedora Parkmann z Ústavu dějin umění AV ČR. Její přednáška s názvem „Výstavy sociální fotografie: fotografie jako umění ve službách revoluce“ se věnovala výstavám sociální fotografie film-foto ve třicátých letech. Na konci roku se uskutečnila online přednáška Orena Cohena Romana z University of Haifa a kolegyně Daniela Soukupa s názvem „From Thieves to Martyrs: A Yiddish Historical Song from Early Modern Moravia“. Přednášející na příkladu historické písně v jidiš „O dvou svatých zlodějích“ ukázali, jak tento žánr komunikoval hodnoty židovské komunity raného novověku, jak formoval dobový ideál zbožnosti a stálosti a jakým způsobem zachycoval historickou paměť.

Institute of Czech Literature of the CAS
předsedá

Forum in Literary Studies

Cold War Print Cultures II: Jessie Labov in conversation with Piotr Wciślik about *Transatlantic Central Europe*

Jessie Labov (Central European University)
Piotr Wciślik (Centrum Humanistyki Cyfrowej IBL PAN)

In lieu of a lecture, Jessie Labov will be interviewed by Piotr Wciślik about her recently published book *Transatlantic Central Europe: Contesting Geography and Redefining Culture beyond its Nation* (CEU press, 2019). This book discusses the transnational set of practices connecting journals with other media in the mid-1980s that disseminated the idea of Central Europe simultaneously in East and West. Proponents of a distinct cultural profile of this group of countries—all now involved in the process of Transatlantic integration—used "Central European" as an alternative to the geo-political label of Eastern Europe. What happened to the philosophy that "Central Europe" once evoked? In the early years of the transition era, the liberal humanist perspective shared by Havel, Konrad, Kundera, and Michnik was quickly replaced by an economic liberalism that evolved into neoliberal policies and practices. The author follows the trajectories of the concept into the present day, identifying its material and intellectual traces in the postcommunist landscape. She explores how the current usage of transnational, web-based media follows the logic and practice of an earlier, "divisive" generation of writers.

13. 4. 2021 17:00

Online
— meet.google.com/yiz-zjum-kyx, live stream: YouTube channel ICL

Institute of Czech Literature of the CAS
presents

Staročeský dýchánek

Oren Cohen Roman (University of Haifa)
Daniel Soukup (Czech Academy of Sciences, Prague)

From Thieves to Martyrs: A Yiddish Historical Song from Early Modern Moravia

The presentation will discuss the story of two Moravian Jews, who were convicted of theft and sentenced to death in Prusšív, 1684. They withstood efforts to coerce and tempt them to convert to Christianity, even though this would have earned them a pardon. The sole record of this dramatic story is preserved in a Yiddish "historical song" that was published soon after the execution. A close reading of this text reveals various conflicts as well as the strong religious sentiment that facilitated the transformation of the two protagonists from criminals to revered figures.

7. 12. 2021 17:00

Online
— meet.google.com/otn-bjsg-joa, live stream: YouTube channel ICL

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.,
si vás dovoluje pozvat na

přednášku

Kamila Woźniak

Fotografie a paměť v díle Milady Součkové

Charakteristickým rysem díla Milady Součkové jsou odkazy na vlastní a rodinnou paměť. Vzpomínky a příběhy do minulosti přitom často autorka tvoří jako fotografie, které zapadají do diskursu paměti. Je to její způsob uspořádání (slovem a obrazem) toho, co se jí odehrálo. Kamila Woźniak ve své přednášce prokazuje odkazy na fotografie v básnických a pozasvětských textech Součkové jako zdroj, který oživuje obrazy paměti a spojuje je do řetězů mnemotechnických asociací.

Děkujeme Kamilou Woźniak bude moderovat Václav Smyčka (Ústav pro českou literaturu AV ČR).

19. 10. 2021 16:00

Místo konání
Horní zasedací místnost Ústavu pro českou literaturu AV ČR, Na Florenci 3, Praha 1
Přednáška bude živě vysílána na YouTube kanálu ÚČL, kde pak bude k dispozici i záznam.

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.,
si vás dovoluje pozvat na

Literárněvědné fórum

Fedora Parkmann

Výstavy sociální fotografie: fotografie jako umění ve službách revoluce

Společek nezaměstnaných, spolčili na střechy Staré Poutce a sloužili sociálnímu hnutí. Právě tři fotografické zprávy o tomto sociálním hnutí – zobrazení procesionální a republikánské – byla představena na dvou výstavách sociální fotografie pořádaných skupinou Iluziolo Léve hnutí v letech 1933 a 1934 v Praze a Brně. Umělecky měly prokázat, že táhnutí slouží a společenské politicky vzbudí se zájmem nepřítelů.

Přednáška se bude věnovat problematice stavby skupiny Iluziolo Léve, když se snažila spojit sociální umělecký program se sociální a politicky globálními zájmy samotných fotografů.

12. 10. 2021 17:00

Místo konání
Horní sál Ústavu pro českou literaturu AV ČR, Na Florenci 1420/3, Praha 1
— Přednáška bude živě vysílána na YouTube kanálu ÚČL, kde pak bude k dispozici i záznam.

Obr. 3.2 Z pozvánky na přednášky zahraničních badatelů a badatelek, zdroj: ÚČL

3.2 Badatelky a badatelé ÚČL v zahraničí

Kvůli pokračující pandemii COVID-19 i různícím se a místy nepřehledným protipandemickým opatřením docházelo i v roce 2021 při plánování a realizaci zahraničních cest k častějším komplikacím a některé původně zamýšlené cesty do zahraničních knihoven musely být nahrazeny například nákupem knih do fondů knihovny ÚČL. Značná část mezinárodních konferencí a workshopů proběhla v online prostředí. Přesto se podařilo uskutečnit celkem 18 zahraničních pracovních cest.

Jako první vycestoval hned v lednu 2021 Dalibor Dobiáš na šest měsíců do Řezna (Universität Regensburg), jeho cesta byla podpořena z programu *Hranice literární vědy II*. O čtyři měsíce a jednu pandemickou vlnu později, v polovině května, se Ondřej Sládek zúčastnil konference *Fabula rasa or the utopia of the a-historical man on the Bloodlands. Literature, architecture, music and visual arts in Central Europe, 1944-1949 / Fabula rasa ou l'utopie de l'homme a-historique sur les Terres de sang. Littérature, architecture, musique et arts visuels en Europe Centrale 1944-1949*, organizované UMR EUR'ORBEM, CNRS-Sorbonne Université v Paříži, s příspěvkem o teoretickém trhu idejí v Praze v letech 1944–1949. Alice Jedličková se na konci června aktivně zapojila do online konference *Travelling Through Slavic Worlds, Epicur Universities Conference*, pořádané Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej, Univerzity Adama Mickiewicza v Poznani. V polovině června vycestoval i Jan Matonoha, a to v rámci mezinárodního projektu NEP4DISSENT do rakouského Grazu.

V letních měsících přednášel kolega Richard Müller na online kolokviu *The Philosophy and Critical Thinking of AI*, které pořádala The Queen's College při University of Oxford. V rámci projektu GA ČR vycestoval Matouš Turek na osm dní do Regensburgu, aby se v tamních institucích věnoval heuristice. Za stejným účelem se tři dny do polské Vratislavi vypravila i Olga Słowik. V srpnu se pak Václav Smyčka zúčastnil konference, kterou ke vztahům vysokého a lidového osvětlení zorganizovalo Rochow-Museum při Universität Potsdam, aby tam představil transfer osvícenského vědění v českých zemích. Na konci téhož měsíce se Magdaléna Jacková zúčastnila konference *New results in the research of theatre and drama (17–19th century)* v maďarském Egeru.

Záříjové uvolnění proticovidových opatření umožnilo četnější zahraniční výjezdy. Ondřej Sládek se coby končící předseda výkonného výboru European Narratology Network zapojil do 6. mezinárodní konference této celoevropské instituce, konané v lotyšské Rize (resp. online). Jan Matonoha vystoupil na dvoudenní konferenci k 55. výročí založení bohemistiky v chorvatském Záhřebu, kde přednesl příspěvek „Paralelní anatomie. Zraňující přilnutí a diskurzivní ustavování

mlčení. Gender a česká literatura disentu a exilu“. Krátké výjezdy absolvovali v průběhu měsíce září Michal Fránek (do Vídně konzultovat překlady německojazyčných libret Libuše) a Václav Petrbock (do Mnichova, na zasedání kuratoria Adalbert Stifter Verein).

Čtrnáctidenní výzkumný pobyt v Bratislavě absolvoval v říjnu Eduard Burget. Během stipendijního pobytu studoval v knihovně ÚSL SAV a archivních fondech Zväzu slovenských spisovateľov uložených ve Slovenském národním archivu. 27. září 2021 přednesl v Ústavu slovenskej literatúry SAV přednášku „Trhliny uvnitř systému. Pokus o historickou rekonstrukci pojmu šedá zóna“. Pavel Kořínek se zúčastnil komiksového festivalu Lakes International Comic Art Festival (LICAF) v severoanglickém Kendalu, kde coby kurátor spoluorganizoval programy České republiky (coby hlavní hostující země festivalu) a představil i výstavu *Here and Now: Contemporary Czech Comics*, kterou spolu s Tomášem Prokúpkem připravil pro Česká centra. Richard Müller vystoupil na mezinárodní konferenci v Mnichově *Periodicals in the Slavic World: Contemporary and Historical Perspectives*, organizované redakčním kruhem Wiener Slawistischer Almanach a Ústavem slovanské filologie (Institut für Slawische Philologie) při Ludwig-Maximilians-Universität München. Od konce října absolvovala kolegyně Věra Soukupová několikadenní výzkumný pobyt v Bibliotheque interuniversitaire de la Sorbonne (BIS) v Paříži. Dalibor Dobiáš strávil měsíc v holandském Amsterdamu, kde se věnoval prohlubování vědecké spolupráce s místními bohemisty a networkingu. Václav Petrbock vycestoval na tři dny do Vídně, kde se zúčastnil konference pořádané Österreichische Akademie der Wissenschaften.

Obr. 3.3 Plakát Václava Šlajcha k výstavě *Here and Now: Contemporary Czech Comics* na festivalu LICAF a foto z expozice. Stejná výstava byla díky Českým centrům v průběhu roku 2021 uvedena i v Německu (Mnichov) a Rumunsku (Bukurešť), zdroj: LICAF / ČLC – MZK / ČC / Václav Šlajch

V listopadu se Alice Jedličková a Stanislava Fedrová zúčastnily mezinárodního online workshopu *Intermedialität*, který společně organizovaly Department of Comparative Literature, Penn State University a Fakultät für Neusprachen der Universität Warschau. Workshop byl součástí výzvy k přípravám zvláštního, na intermedialitu zaměřeného čísla časopisu *Acta Philologica*, které by mělo vyjít v roce 2023. Lenka Jungmannová se vypravila do Vídně, aby tam – zejména v rakouské národní knihovně (ÖNB) – pokročila s projektem „Rukověť dramatiky Václava Havla“, na němž spolupracuje s Lucií Čepcovou z Institutu umění Divadelního ústavu.

3.3 Mobilní projekt

Hranice literární vědy II

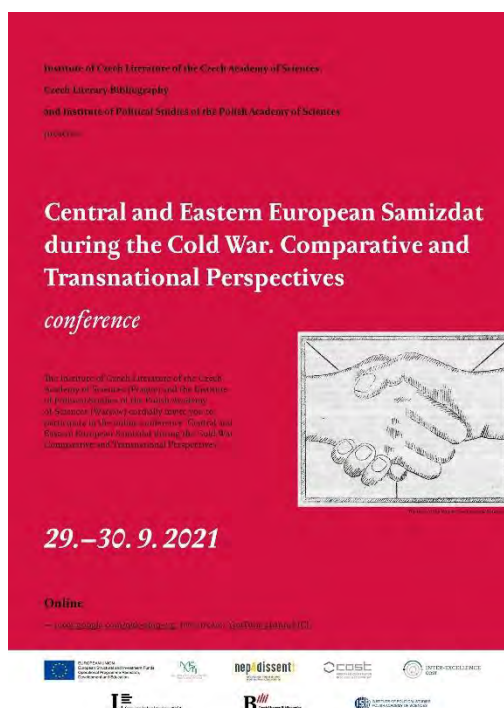
Grantový projekt *Hranice literární vědy II*, který je financován z Evropských strukturálních a investičních fondů v rámci operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání (CZ.02.2.69/0.0/0.0/18_053/0017227), přispívá ke zvyšování kvalifikace pracovníků ÚČL, posiluje jejich profesní růst a podporuje mezinárodní spolupráci s předními vědeckými pracovišti prostřednictvím přenosu know-how v rámci vědy, výzkumu a rozvoje projektové činnosti. Projekt, který obdržel podporu pro roky 2020–2022, umožňuje jak pracovníkům, tak samotné organizaci další etablování v mezinárodním vědeckém prostoru.

V roce 2021 se díky projektu *Hranice literární vědy II* uskutečnil šestměsíční výjezd Dalibora Dobiáše na univerzitu v Řezně (Universität Regensburg). Dalibor Dobiáš se tam věnoval především přípravám publikace „Kníže Igor, kralovic Marko a Záboj. Fundující epika v síti slovanského romantického nacionalismu v 19. a 20. století“ pro ediční řadu National Cultivation of Culture renomovaného mezinárodního nakladatelství Brill. Univerzita v Řezně mu při tomto pobytu coby garant poskytla výtečné podmínky: jako pracoviště, které v příbuzných tématech (studium transnacionality se zřetelem na kulturní problematiku českých zemí 19. století) získalo již nemalé renomé, mu regensburská katedra slavistiky umožnila detailněji rozpracovat předloženou koncepci i napříč střední a východní Evropou a více se zapojit do širších mezinárodních badatelských sítí. Z hlediska transferu zkušeností do ÚČL a českojazyčného prostředí obecně je třeba věnovat pozornost také tamním modernizačním přístupům k tradiční filologii.

Výběrové řízení na pozici juniorního výzkumného pracovníka pro pobyt na Universität Wien vyhrála Lucie Antošíková s projektem *Česká literatura transkontinentálně*, v němž se bude zabývat proměnami české literatury v globalizovaném světě. Na příkladu textů, které svou koncepcí opouštějí po roce 1989 domácí kontext a vstřebávají do sebe impulsy z okolního prostředí, cílí zodpovědět otázky žánru, posunů stereotypního vnímání vlastního i cizího, jakož i další příslušnosti k české literatuře obecně. Výzkum představuje výchozí bázi pro konversatorium mentorky (prof. Gertraude Zand), a tak z jeho výsledků budou těžit také univerzitní studenti. Pobyt na Vídeňské univerzitě započne v lednu roku 2022.

3.4 Konference a kongresy

Pandemická situace v roce 2021 významně ovlivnila také pořádání mezinárodních konferencí a kongresů v režii ÚČL. Protipandemická opatření dlouhou dobu znemožňovala uspořádat jakoukoliv větší společenskou akci. Zejména kvůli omezené mobilitě zahraničních badatelů a vzhledem k nepředvídatelnému vývoji pandemie se vedení ústavu na jaře 2021 rozhodlo již podruhé odložit VI. světový kongres literárněvědné bohemistiky. Ze stejných důvodů uspořádal Ústav pro českou literaturu AV ČR ve spolupráci s Českou literární bibliografií a polským Institutem Studiów Politycznych PAN ve dnech 29.–30. září 2021 mezinárodní konferenci nazvanou *Central and Eastern European Samizdat during the Cold War. Comparative and Transnational Perspectives* pouze v online prostředí. Cílem toho dvoudenního setkání bylo nahlédnout na problematiku samizdatu střední a východní Evropy z nových perspektiv a v širších souvislostech. Jednotlivé příspěvky se soustředily jednak na ohledávání dobových transnacionálních přesahů a kontaktů na poli samizdatu, jednak na soudobou komparaci různých národních samizdatových fenoménů. Podstatným tématem byl také samizdat jako součást evropského kulturního dědictví a aktuální a inovativní možnosti jeho výzkumu v kontextu a s využitím nástrojů digital humanities. Konference, jež se konala v rámci programu NEP4DISSENT, byla živě vysílána a archivována na YouTube ÚČL.

Obr 3.4 Plakát s pozvánkou na mezinárodní konferenci pořádanou v rámci projektu NEP4DISSENT, zdroj: ÚČL

3.5 Bilaterální smlouvy a Konsorcium pro vytváření a využívání informačních zdrojů světové literárněvědné bohemistiky

ÚČL se těší z dlouholeté spolupráce s obdobnými institucemi s národně-filologickým zaměřením např. v Polsku, Rusku nebo na Slovensku. Smlouvy, které kontakty se zahraničními partnery upravovaly, však byly vždy uzavírány jako bilaterální a bez jednotného zastřešujícího konceptu. Jednalo se o meziinstitucionální smlouvy zejména dvojího druhu: jednak o smlouvy rámcové, které ošetřují různé dílčí projekty (takové existují např. s Institutem Badań Literackich PAN (IBL PAN) nebo s ústavy Ruské akademie věd, a jednak o memoranda vážící se ke spolupráci na konkrétních mezinárodních projektech, a to jak konsorciálních, jako byly READ IT nebo NEP4DISSENT, tak bilaterálních.

Zastřešující strategie uzavírání meziinstitucionálních smluv se zrodila až na základě debat vedených na V. kongresu světové literárněvědné bohemistiky (2015). Tam se staly předmětem diskusí rizika, která souvisí s minoritním postavením bohemistiky na zahraničních univerzitách, např. ohrožení dalších existence a udržitelného financování bohemistických kateder. To vedlo ke vzniku *Konsorcia literárněvědné bohemistiky* se členy v Polsku, Itálii, Chorvatsku, Francii, Německu, Rakousku a Rusku. V roce 2021 se Konsorcium podařilo rozšířit o desátého člena: Ústav slovenskej literatúry SAV. Konsorcium je pro ÚČL zásadním a potřebným spolkem v různých ohledech: jeho členové např. spolupracují jako stakeholders s ČLB nebo pomáhají týmu pro mezinárodní spolupráci ÚČL při startu newsletteru *Literárněvědná bohemistika: Zprávy z oboru*.

Tento slouží ke sdílení informací o dění v literárněvědné bohemistice a oborech příbuzných (např. slovakistice nebo germanobohemistice). Zprávy z oboru lze využít ke sdílení pozvánek na akce, call for papers, pracovních příležitostí, grantů, ocenění či k oznámení nových publikací z oboru. Newsletter vychází každé první a třetí pondělí v měsíci a zveřejňuje příspěvky v českém, anglickém nebo německém jazyce. Nejprve probíhalo testování newsletteru v rámci užší testovací skupiny v ÚČL, od září se pak připojovali členové Konsorcia literárněvědné bohemistiky a o pár týdnů později i ústavní veřejnost. V prosinci proběhla první velká popularizační kampaň, kterou ÚČL bohemisty po celém světě informoval o spuštění newsletteru a přidružené webové prezentace se základními informacemi a s možností přihlásit se k odběru a nahlížet do archivu. Pozvánka k odběru newsletteru *Zprávy z oboru* byla odeslána na 181 veřejných adres zahraničních bohemistů, pomocí Domu zahraničních služeb také lektorům ČJ v zahraničí atd. V důsledku kampaně se zvýšil počet odberatelů newsletteru od poloviny prosince o 55 na 190 adres ke konci roku.

3.6 Evropské projekty

READ IT

Pracovníci a pracovnice ÚČL se v průběhu roku 2021 zapojovali i do nejrůznějších mezinárodních/evropských projektů. Na projektu *READ IT – Reading Europe*

Advanced Investigation Tool (readit-project.eu) pracoval v letech 2018–2021 mezinárodní řešitelský tým pod vedením Brigitte Ouvry-Vial z Université du Maine a zúčastnilo se ho šest hlavních partnerů a čtyři asociované instituce z celkem šesti zemí. Hlavním spoluřešitelem za Česko byl Michael Wögerbauer (Oddělení pro výzkum literární kultury), jehož pracovní skupina v ÚČL, s členy z Česka, Francie, Itálie a Norska, se soustředila na společenskovední aspekty výzkumu. Napomáhala při implementaci algoritmů (rule-based-algorithm), které dokážou v různých jazycích (angličtině, češtině, francouzštině, italštině, němčině, ruštině) rozpoznávat v digitalizovaných textech čtenářské zážitky. Na základě případových studií z různých časových a žánrových kontextů tým ÚČL testoval algoritmy i uživatelské rozhraní. Nástroj lze na jednotlivých textech vyzkoušet na adrese <https://read-it.hum.uu.nl>. V prosinci úspěšně proběhla komisionální obhajoba výsledků projektu, který byl takto po administrativní stránce uzavřen. Tým ÚČL pokračuje při řešení souvisejících badatelských otázek ve spolupráci zejména s francouzskými kolegy.

NEP4Dissent

Projekt *NEP4Dissent: New Exploratory Phase in Research on East European Cultures of Dissent* vstoupil v roce 2021 do své poslední fáze (termín ukončení

duben 2022). V jejím průběhu se uskutečnilo několik zdívějška odložených projektových akcí, které se posouvaly z pandemických důvodů. Jednalo se zejména o dedikovaný cyklus Literárněvědného fóra s názvem „Kulturní dissent ve středovýchodní Evropě“ / „Cultural dissent in Central and Eastern Europe“, který – pod vedením Petry Loučové – proběhl v jarních měsících roku 2021. Kolektivním završením společného badatelského úsilí byla též výše zmiňovaná konference *Central and Eastern European Samizdat during the Cold War. Comparative and Transnational Perspectives*.

Další mezinárodní projekty

Dalibor Dobiáš se v roce 2021 účastnil projektu *Encyclopedia of Romantic Nationalism in Europe*, který pod vedením prof. Joepa Leerssena (University of Amsterdam) sdružuje badatele z řady evropských zemí a zaměřuje se na přípravu hypertextové encyklopedie s cca 1 200 hesly, jež pokryjí klíčové oblasti romantického nacionalismu v Evropě (např. kulturní instituce, edice, překlady, literární tvorba), představí jeho nejvýznamnější protagonisty a protagonistky, a v důsledku upozorní na souvislosti tohoto fenoménu napříč státními a národními hranicemi a umožní jeho nové, interdisciplinární a komparativní studium. Projekt vzniká v rámci SPIN, Study Platform of Interlocking Nationalisms.

Matouš Jaluška se zapojil do projektu *National Epics* vedeného Davidem Wallacem (University of Pennsylvania). Projekt mapuje proměny a životaschopnost národních „eposů“ v komparativním hledisku. Hlavním výstupem bude několikasvazková publikace připravovaná ve spolupráci s Oxford University Press. Jan Budňák, Ladislav Futtera, Mirek Němec a Václav Petrbok se účastnili projektu s názvem *Handbuch revisited*, koordinovaného Dr. Zuzanou Jürgens (Adalbert Stifter Verein München). Cílem projektu je kritická inventura a ověřování dalších možností literárně teoretické a historické aktivity v oblasti česko-německo-rakouských literárních vztahů. Výchozí publikací je jim nedávno vydaný *Handbuch der deutschen Literatur Prags und den böhmischen Ländern* (2017, česká verze vyjde do konce roku 2022 ve spolupráci s ÚČL).

Vojtěch Malínek se v rámci společného projektu výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie a Polské literární bibliografie účastnil projektu *Literary Bibliography Research Infrastructure* (LiBRI). Jeho cílem je zpřístupnit z jednoho vyhledávacího rozhraní data existujících bibliografických databází národních literatur. Jako softwarová platforma slouží tomuto účelu discovery systém VuFind, který je uzpůsobován specifickým potřebám projektu. V současnosti jsou z portálu LiBRI (literarybibliography.eu) přístupné bibliografické sbírky české a polské literární bibliografie.

V rámci spolupráce česko-slovenského týmu tvořeného Karlem Pioreckým, a Zuzanou Husárovou (Univerzita Komenského, Bratislava) vznikl projekt *Literature and artificial neural networks / Literatura a umělé neuronové sítě*. Jeho cílem je v první řadě důsledně kontextualizovat fenomén literárních textů generovaných pomocí nejnovějších technologických postupů. Výstupem bude knižní monografie publikovaná v anglickém jazyce prostřednictvím edice Czech Literature Studies (nakl. Karolinum).

Václav Petrbok se dlouhodobě podílí na projektu *Österreichisches biographisches Lexikon und biographische Dokumentation* (2000–2022). Cílem projektu je vytváření spolehlivých biogramů a ověřených bibliografických odkazů především kulturně, historiograficky a literárně činných osobností českých zemí (českého i německého jazyka) pro mezinárodně vysoce uznávané biografické kompendium, představující základní referenční literaturu pro studium dějin habsburské monarchie od poloviny 18. století do roku 1918. Dosud Václav Petrbok pro toto kompendium připravil kolem 90 biografií.

4. Výuka a popularizace

4.1 ÚČL školám

Škola českého jazyka a literatury pro pedagogy

Již od roku 2012 připravuje ÚČL ve spolupráci s Ústavem pro jazyk český AV ČR odborný program Školy českého jazyka a literatury pro pedagogy (dále ŠČJL). Jde o postgraduální kurz určený pro pedagogy základních a zejména středních škol, organizačně ho zajišťuje Středisko společných činností AV ČR. Pro ÚČL je ŠČJL mimo jiné zdrojem informací o potřebách literárního vzdělávání na tomto stupni, pro pedagogy příležitostí seznámit se s nejnovějšími odbornými poznatky. Ve dnech 11.–13. 10. 2021 se uskutečnil devátý ročník.

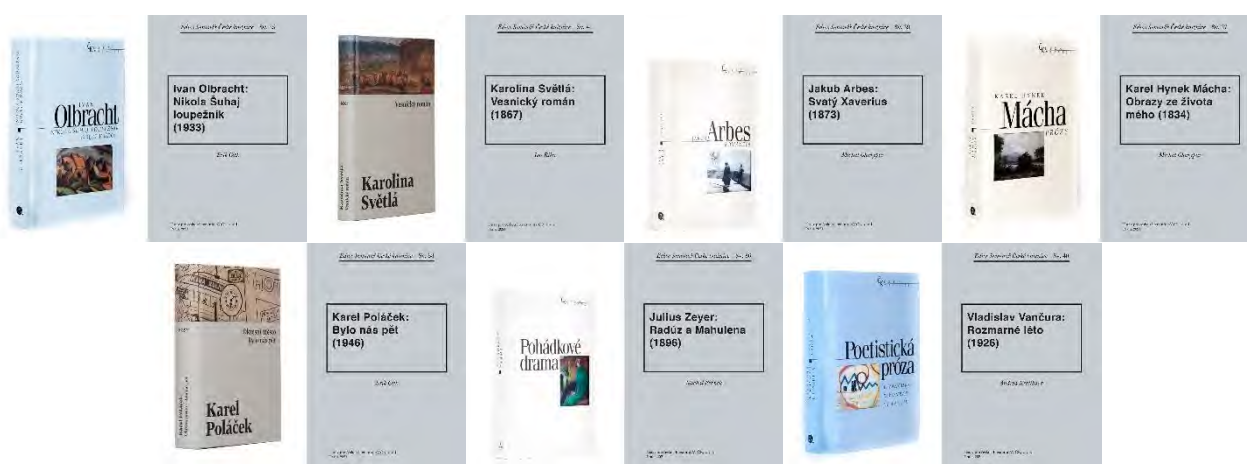
Literárněvědná část kurzu byla tentokrát věnována současné literatuře. Martin Lukáš představil hlavní trendy české poezie od devadesátých let dvacátého století prostřednictvím díla Petra Borkovce, Alena Šidáková Fialová ústřední témata současné české prózy (nedávná minulost, exotická cizina, biografické romány ad.) a Lenka Jungmannová tzv. novou vlnu české dramatiky (Lagronová, Drábek, Zelenka, Kolečko). Diskutovalo se o roli literární kritiky, problematice umělecké hodnoty literatury a televizní tvorbě současných dramatiků. V rámci Školy se konala také komentovaná prohlídka expozice 19. století ve Veletržním paláci (Stanislava Fedrová). Jeden ze dnů byl vyhrazen diskusi o výuce literární historie na středních školách (na rozdíl od předchozích dní měla hybridní formu a kromě přítomných v sále se jí díky online přenosu mohli účastnit i další zájemci). Všem byly předem rozeslány teze panelistů (Dalibor Dobiáš, Ladislav Futtera, Matouš Jaluška, Pavel Janoušek, Vendula Rejzlová), které se týkaly výuky starší literatury a literatury 19. a 20. století.

Obr. 4.1 Škola českého jazyka a literatury, 11. října 2021, zdroj: foto AV ČR

Semináře České knižnice

V roce 2021 vyšlo dalších sedm svazků ediční řady Seminář České knižnice: Ivan Olbracht: *Nikola Šuhaj loupežník*; Julius Zeyer: *Radúz a Mahulena*; Karel Hynek Mácha: *Obrazy ze života mého*; Karel Poláček: *Bylo nás pět*; Jakub Arbes: *Svatý Xaverius*; Vladislav Vančura: *Rozmarné léto*; Karolina Světlá: *Vesnický román*. Semináře České knižnice vycházejí od sklonku roku 2016 a přinášejí interpretace vybraných děl z jednotlivých svazků České knižnice, strukturované podle požadavků pro státní maturity. Edici řídí Robert Kolár a rediguje Petra Hesová. Všechny semináře jsou zdarma ke stažení na webových stránkách České knižnice, při akcích ÚČL a České knižnice jsou distribuovány také v tištěné podobě.

Obr. 4.2 Sedm Seminářů České knižnice 2021 a knihy, jež doprovázejí; zdroj: Facebook ÚČL

Další aktivity

Komise ÚČL pro výuku literatury na středních školách spolupracovala osmým rokem s Centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání (CZVV) a připomínkovala jednotlivé testové otázky či celé jejich soubory.

ÚČL nadále přispíval do ústředního didaktického časopisu *Český jazyk a literatura*, a to jednak články svých pracovníků, jednak působením R. Kolára v redakční radě tohoto periodika.

O dění v ÚČL (například o edici Semináře České knižnice) informovala na svém webu Asociace češtinářů.

Členem Ústřední komise Olympiády v českém jazyce byl Martin Hrdina.

4.2 Pedagogická spolupráce s vysokými školami

Pracovníci ÚČL pravidelně vyučovali nebo vedli jednorázové blokové kurzy na řadě vysokých škol (např. Univerzita Karlova v Praze, Masarykova univerzita v Brně, Univerzita Palackého v Olomouci). V letním semestru 2020/2021 a v zimním semestru 2021/2022 odučili celkem 2 176 hodin, z čehož 1261 bylo zaměřeno na studenty bakalářských programů, 833 na studenty magisterských programů a 82 na studenty doktorských programů. Přímá výuka byla z důvodu koronavirové pandemie nadále leckdy nahrazena distanční formou. Prostřednictvím nejrůznějších IT aplikací a platforem byla výuka realizována online, což řadu vyučujících vedlo často k úpravě svých kurzů i přípravě nových studijních materiálů.

Druhou rovinou účasti na terciárním vzdělávání představovaly doktorské studijní programy, v nichž ÚČL zastává úlohu jednoho ze školicích pracovišť. Na základě uzavřených dohod o spolupráci s příslušnými fakultami a univerzitami zajišťovalo ÚČL v akademickém roce 2020/2021 postgraduální studium ve čtyřech společně akreditovaných doktorských studijních programech:

1. Teorie a dějiny novější české literatury (Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích) – navazuje na studijní programy, na nichž ÚČL spolupracuje od roku 1999;

**MASARYKOVA
UNIVERZITA**

2. Česká literatura (Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně) – navazuje na studijní programy, na nichž ÚČL spolupracuje od roku 2013 (v roce 2020 byla aktualizována naše stávající spolupráce a podepsána nová smlouva);

3. Česká literatura (Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci) – spolupráce od roku 2018;

4. Teorie a dějiny české literatury (Filozofická fakulta Ostravské univerzity) – spolupráce od roku 2019.

Působení doktorandů v ÚČL je institucionalizováno vnitřním předpisem, doktorandi jsou zařazeni do výzkumných oddělení ústavu a podílejí se na řešení vědeckých projektů i na ostatních aktivitách pracoviště. V roce 2021 působilo v ÚČL celkem 21 doktorandů, z toho 7 studentů společně akreditovaných studijních programů. V průběhu roku své doktorské studium úspěšně ukončili tři studenti (Mgr. Jitka Šotkovská, Mgr. Tomáš Kubart, Mgr. Dagmar Vobecká) společně akreditovaného studijního programu. Těsně před odevzdáním a obhájením své disertační práce jsou další dva studenti (Mgr. Barbora Svobodová a Mgr. Jan Pišna).

Třetí rovinu účasti na terciárním vzdělávání představují akce pořádané pro studenty pregraduálního i postgraduálního studia v oblasti literárněvědné bohemistiky a dalších oborově blízkých programů. Stěžejními aktivitami jsou v tomto směru Studentská literárněvědná konference, doktorandská konference a doktorandský seminář.

Studentská literárněvědná konference

Po roční pauze způsobené koronavirovou pandemií uspořádal ÚČL ve spolupráci s Katedrou bohemistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci ve dnech 27.–29. dubna 2021 již 19. ročník mezinárodní studentské literárněvědné konference. Situace ještě nebyla taková, aby bylo možné osobní setkání, konala se proto online. Oproti dřívějším ročníkům se počet účastníků nicméně téměř ztrojnásobil. Konference se zúčastnilo padesát jedna studentek a studentů pregraduálního nebo doktorského studia. Vzhledem k vysoké kvalitě příspěvků byl v roce 2021 rekordní i počet oceněných. Nejvyšší ocenění – 1. místo a Cenu Vladimíra Macury – si odnesli: v kategorii pregraduální Markéta Kamenská z Univerzity Palackého v Olomouci, v kategorii doktorandské Pavel Kopečný z Masarykovy univerzity v Brně.

Všichni ocenění kromě knižních odměn získali i možnost publikace svých textů v časopise Bohemica Olomucensia (3/2021; Supplementa) vydávaným Katedrou bohemistiky FF UP v Olomouci.

Obr. 4.3 Pozvánka na Studentskou literárněvědnou konferenci 2021, zdroj: Facebook ÚČL

Doktoranská konference a doktoranské online setkání

Ve dnech 13.–15. září 2021 se v Univerzitním centru MU v Telči uskutečnil dvanáctý (odložený) ročník doktoranské konference literárněvědných bohemistických a příbuzných oborů. Konferenci organizačně zajistil Ústav české literatury a komparatistiky FF UK v Praze. Jejími účastníky byli doktorandi a pedagogové z ÚČL, z Ústavu české literatury a knihovnictví FF MU v Brně, z Ústavu bohemistiky FF JU v Českých Budějovicích, z Katedry bohemistiky FF UP v Olomouci a z Katedry české literatury a literární vědy v Ostravě. Účastníkům konference poskytla prostor jak pro prezentaci disertačních prací, tak i pro diskuse o jednotlivých výzkumných projektech. Za ÚČL se konference zúčastnili 4 doktorandi. V příštím roce bude hlavním organizátorem konference ÚČL.

Dne 30. 11. 2021 se uskutečnilo doktoranské online setkání, které mělo mít původně podobu doktoranského semináře. Z důvodu koronavirové pandemie se setkání uskutečnilo online. Záměrem byla obnova pravidelného setkávání doktorandů ÚČL, ale také informování o plánovaných konferencích, zahraničních cestách, výzkumných úkolech a některých nových pravidlech doktorského studia a působení doktorandů v ÚČL.

4.3 Studentské vědecké stáže

V roce 2021 zavedl Ústav pro českou literaturu program studentských vědeckých stáží. Program je určen pro studenty vysokých škol bakalářských, magisterských i doktorských programů, kteří se zabývají literaturou, literárním životem, literární bibliografií, literární teorií a historií v českých zemích. Účelem stáží je podpořit vědecký růst studentů a prohloubit spolupráci ÚČL s vysokoškolskými bohemistickými pracovišti. V roce 2021 proběhly první dvě studentské vědecké stáže. Program obou stáží byl doporučen výběrovou komisí a schválen Radou ÚČL.

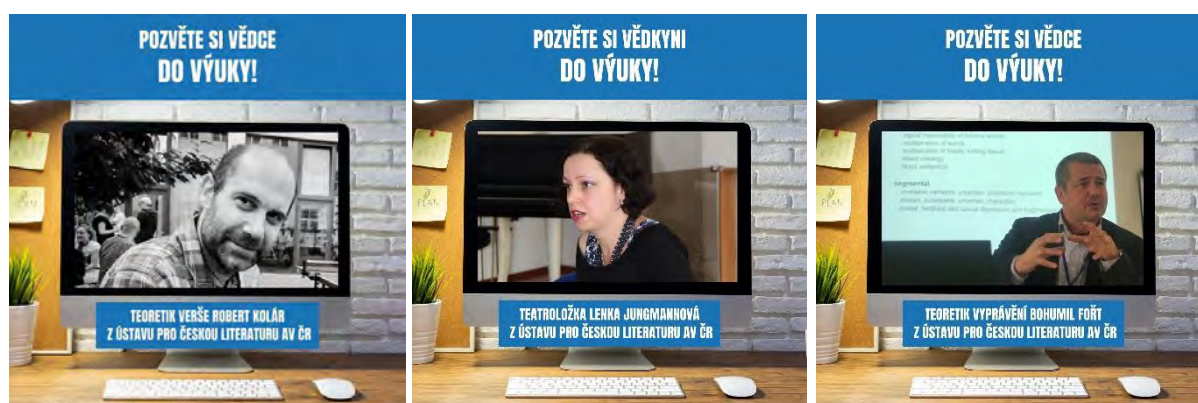
Studentka bakalářského programu z Ústavu české literatury a komparatistiky FF UK Sára Valová se zúčastnila pětiměsíční (12/2020–4/2021) stáže v edičním a textologickém oddělení. Pod vedením lektorů stáže Jiřího Flaišmana a Michala Kosáka a ve spolupráci s dalšími členy oddělení řešila stážistka vlastní projekt věnovaný tvůrčím deníkům Terézy Novákové. Vedle toho se zapojila do přípravy některých svazků Kritické hybridní edice, seznámila se s přípravou svazků korespondence Jakuba Demla a s ediční prací na titulech České knihovny.

Druhá, tentokrát měsíční stáž (září 2021) probíhala zčásti v oddělení teorie, zčásti v oddělení pro výzkum literární kultury. Michaela Koutská, studentka magisterského programu v oboru Literatura a mezikulturní komunikace na Ústavu české literatury FF MU absolvovala pod vedením Alice Jedličkové a Pavla Kořínka stáž nazvanou *Fantastika online. Interdisciplinární průzkum*. Stáž svým zaměřením souvisela s diplomovou prací stážistky (pracovní titul: *Čtvrtá dekáda Ceny Karla Čapka*) a byla soustředěna k možnostem zkoumání populární literatury a získání metodologického vhledu do problematiky interdisciplinárního přístupu a konceptualizaci zkoumaných jevů. Michaela Koutská se zapojila do činnosti oddělení, zúčastnila se také aktivně několika akcí pořádaných ÚČL.

Obě stáže byly lektory i stážistkami vyhodnoceny jako úspěšné a bylo rozhodnuto v programu studentských vědeckých stáží i nadále pokračovat.

4.4 Popularizační činnost

Také v roce 2021 pořádal ÚČL pro odbornou i širokou kulturní veřejnost konference, kolokvia, besedy a přednáškové cykly a zároveň se účastnil nejrůznějších popularizačních akcí, jejichž cílem bylo podpořit prezentaci vědy jako veřejné služby. Akce se převážně konaly online z důvodu vládních opatření proti šíření nemoci covid-19. Pracovníci ÚČL rovněž představovali výsledky své výzkumné činnosti v televizních a rozhlasových pořadech a tištěných i webových periodikách (jednalo se o nejméně pět desítek vystoupení v elektronických médiích, denním a společenském tisku) a ohlas sklízely i početné výstavy: ať už ty dostupné ke stažení, nebo rozsáhlejší expozice (např. Otokar Březina v Nové Říši, ve spolupráci s novoříšskou Kanonií premonstrátů).

Obr. 4.4 Pozvěte si vědce do výuky!, zdroj: Facebook AV ČR

I v roce 2021 proběhl přednáškový cyklus Literárněvědné fórum určený pro odbornou a širší veřejnost, avšak kvůli vládním opatřením byl většinou vysílán online nebo hybridní formou. V únoru se konala přednáška Jana Matonohy *Dispozitiv mlčení: zraňující přilnutí a diskursivní ustavování mlčení. Gender a česká literatura disentu a samizdatu*. V březnu a v dubnu se konaly dvě na sebe navazující diskuze Jessie Labov a Piotra Wciślika s názvem *Cold War Print Cultures: Piotr Wciślik in conversation with Jessie Labov about samizdat social media I a II*. V květnu proslovila přednášku „Di do hajzlu, ty sajrajte!“ *Spor o kulturu v českém disentu a samizdatu* Kristina Andělová. Podzimní cyklus Literárněvědného fóra prezentoval dílčí výstup projektu *Umění – gesto – argument*, jenž v rámci Akademické prémie udělené Pavlu Janouškovi garantuje Kateřina Piorecká. Předneseny byly čtyři přednášky: v září Aleš Merenus přednáškou *Vidění Matěje Pochtívého: Od skandální nadmorality k nezdařenému sváru protikladů*; v říjnu Fedora Parkmann přednáškou *Výstavy sociální fotografie. Fotografické umění ve službách revoluce*; v listopadu Aleš

Opekar přednáškou *Knihy E. F. Buriana Jazz (1928)* a rozepře o nových rytmech a zvucích; v prosinci Rostislav Švácha přednáškou *Kus dějin československé architektury – kniha Františka Žákavce Dílo Dušana Jurkoviče (1929)*. V rámci Literárněvědného fóra se již tradičně konala také speciální řada přednášek zaměřených na starší českou literaturu a její širší kulturní a historické souvislosti, tzv. Staročeský dýchánek. Jednotlivé přednášky a debaty LVF navštěvovalo průměrně cca třicet zájemců; cyklus byl streamován online a většina z přednášek byla zpřístupněna v podobě videonahrávek na YouTube kanálu ÚČL.

Pandemická situace a omezená možnost setkávání inspirovala vytvoření venkovní stopovací hry *Magic city poetismu*, která nabízí netradiční možnost poznat poetismus při interaktivní procházce Prahou. Od podzimu 2021 si každý může hru zdarma stáhnout do svého mobilu na platformě Hunter Games.

V březnu a dubnu jsme podali pomocnou ruku učitelům SŠ a zapojili se do aktivity Akademie věd ČR *Pozvěte si vědce/vědkyně do výuky*; tři badatelé (Lenka Jungmannová, Robert Kolár a Bohumil Fořt) nabídli prostřednictvím sociálních sítí a webů AV ČR i ÚČL své znalosti a možnost vstupů do online výuky; tato popularizační aktivita vzbudila velký ohlas u široké veřejnosti a byla reflektována i v reportáži České televize; dalších sedm badatelů z řad pracovníků ÚČL nabídlo své znalosti konkrétním učitelům SŠ, s nimiž dlouhodobě spolupracují, byl vytvořen a rozeslán leták s nabídkou konkrétních témat na vytipované kontakty učitelů SŠ. Dohromady badatelé z ÚČL odučili na středních školách šedesát školních hodin.

V září se ÚČL zapojil videopřednáškou do akce *Noc vědců* (Lucie Kořínková: *O flámech Františka Gellnera*) a uspořádal pořad *Od Kafky k Listopadu – představení šestice knih, na jejichž vzniku se podíleli pracovníci a pracovnice oddělení 20. století a literatury současné*. V říjnu byla představena kniha Jiřího Zizlera *Aristokrat katakomb*. K 200. výročí narození Karla Havlíčka Borovského byl natočen rozhovor s názvem *Karel Havlíček Borovský jako pisatel a adresát dopisů s editory Havlíčkovy korespondence a znalci jeho díla*. V listopadu ÚČL na svém YouTube kanále prezentoval též deset krátkých videí z pracovního setkání *Výzkum konspirační imaginace: metody a sondy do mytopoetiky dneška*.

ÚČL se rovněž zapojil do společných popularizačních aktivit Akademie věd ČR. V rámci podzimního online Týdne Akademie věd ČR (1.–7. 11.2021) nabídli pracovníci ÚČL tři přednášky s literární tematikou, které byly odvysílány online na YouTube kanálu ÚČL (Lukáš M. Vytlačil: *Staré písně v nové době*; Gabriela Romanová: *Čuňas, Nežárka a pan Průša – problematika pseudonymů v samizdatu*; Pavla Hartmannová: *Mapování českého literárního internetu*) a dvě literárněvědné vycházky Prahou (Daniel Soukup: *„Neviditelné ulice“: Literárně-historická procházka po Židovském městě pražském*; Barbora Čiháková, Petra Loučová: *Malostranská zastavení aneb Po stopách Karla Pecky*). Online dušičkový kvíz připravil na sociální síť Robert Kolár.

Největší vědecká akce v Česku, *Veletrh vědy 2021*, který se před pandemií konala na jaře v areálu výstaviště PVA Expo Praha v Letňanech, se kvůli šíření nemoci covid-19 neuskutečnila.

Obr. 4.5 Literárněvědné vycházky Prahou v rámci Týdne Akademie věd ČR, zdroj: ÚČL / Kateřina Bínová

4.5 Účast na literárním dění

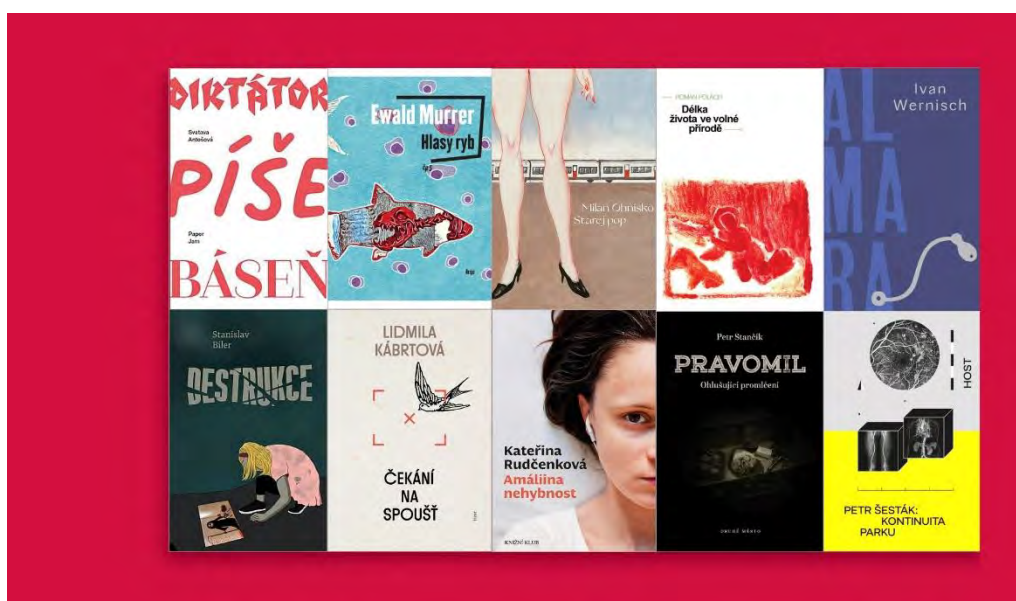
Pracovnice a pracovníci ÚČL se vedle vědecké činnosti věnují dlouhodobě také jiným odborným aktivitám, které nebývají tradičně řazeny mezi výsledky vědecké práce, ale přitom nenaplnují ani znaky popularizace vědy. Zejména se jedná o aktivity reflektující současnou situaci uměleckých disciplín (literatura, drama, komiks) a také o vlastní uměleckou činnost. Svě literárněkritické články publikovali badatelky a badatelé například v časopisech *A2* (Matouš Jaluška, Roman Kanda, Pavel Kořínek, Martin Lukáš), *Host* (Marek Lollok, Aleš Merenus, Jiří Trávníček), *i-literatura* (Marek Lollok, Olga Słowik), *Revolver Revue* (Barbora Čiháková), *Souvislosti* (Jiří Zizler) či *Tvar* (Pavel Janoušek, Veronika Košnarová, Karel Piorecký a Alena Šidáková Fialová). V ÚČL v roce 2021 působilo také několik pracovníc a pracovníků, kteří se zabývají původní uměleckou tvorbou v poezii i próze (Petr Hruška, Michal Jareš, Dominik Melichar, Zuzana Říhová a další).

Na chodu literárních časopisů se pracovnice a pracovníci ÚČL podíleli rovněž prací v redakcích či redakčních radách – předsedou Klubu přátel Tvaru je Pavel Janoušek, v redakci časopisu *Lógr* působili Stefan Segi a Dominik Melichar, do redakce časopisu *Kontradikce* byl zapojen Roman Kanda. Významně zastoupeni byli pracovníci ÚČL též v redakcích a redakčních radách časopisů vědeckých: Alice Jedličková působila v redakčním kruhu časopisu *Bohemica litteraria* a Bohumil Fořt byl u téhož časopisu členem redakční rady, Zdeněk Hrbata zasedl v radách časopisů *World Literature Studies* a *Litteraria Pragensia*, Václav Petrbock v redakčních radách časopisů *Listy filologické*, *Střed-Centre* a *Echa IPSL*, Jiří Trávníček v redakčních radách časopisů *Filoteknos* a *Roczniki Biblioteczne*. Anna Gnot je od ledna 2021 vědeckou tajemnicí časopisu *Adeptus* vydávaného Ústavem slavistiky Polské akademie věd. Členy redakční rady časopisu *Svět literatury* byli Alice Jedličková a Zdeněk Hrbata. Hned třemi pracovníky byl ÚČL zastoupen v radě časopisu *Slovenská literatúra* (Pavel Janoušek, Michal Jareš, Petr Šámal). Václav Smyčka působil v redakční radě časopisu *Brücken*, Dalibor Dobiáš ve vědecké radě časopisu *eSamizdat*, Michal Kosák v redakční radě online časopisu *Apparatus*, Ondřej Sládek v redakční radě časopisů *Slovo a slovesnost* a *luminace*, Michael Wögerbauer a Petr Šámal byli členy redakční rady časopisu *Literární archiv*, Martin Hrdina působil v redakční radě časopisu *Didaktické studie*, Daniel Soukup v redakční radě časopisu *Judaica Bohemiae*, Robert Kolár v redakční radě časopisu *Český jazyk a literatura*, Pavel Janoušek v redakční radě *Divadelní revue* a Ladislav Futtera byl členem rady odborného vlastivědného sborníku Mladoboleslavská *Boleslavica*. Jiří Flaišman a Michal Kosák působili jako redaktoři kritického literárního webu *i-kanon.cz*. Pracovníci a pracovnice ÚČL přirozeně tvořili i redakční jádro obou časopisů, jež ústav vydává – *České literatury* a *Cornovy*.

Tradiční *První bilance*, diskuse připravovaná ústavem ve spolupráci s Českým rozhlasem reflektující vždy na sklonku kalendářního roku aktuální literární produkci, se v roce 2021 opět uskutečnila.

Pozvání moderátora Martina Lukáše k diskusi o prozaické i básnické produkci přijali Erik Gilk a Jiří Koten. Sestřih debaty, zaznamenané na sklonku listopadu, odvysílala stanice ČRo Vltava 8. ledna 2022.

Hojně zastoupeni byli pracovníci a pracovnice ÚČL též v porotách rozhodujících o udílení literárních cen: o Magnesii Liteře v roce 2021 spolurozhodovali (v různých kategoriích) Zuzana Říhová, Jiří Trávníček a Stanislava Fedrová, Pavel Janoušek byl členem poroty Státní ceny za literaturu, Michal Jareš členem poroty Literární ceny Vladimíra Vokolka, Jiří Zizler působil v porotě Ceny Jaroslava Seiferta, Jitka Šotkovská v porotě Ceny Marka Ravenhilla a Pavel Kořínek v porotě komiksové Ceny Muriel. Pracovníci a pracovnice ÚČL zasedli rovněž v grantových a poradních komisích rozhodujících o podpoře při vydávání neperiodických publikací či literárních a kulturních časopisů, působili u programu Česká knihovna a podíleli se na výběru stipendistů Českého literárního centra.

Obr. 4.6 Vizual První bilance 2021 s obálkami detailněji diskutovaných knih; zdroj: Facebook ÚČL

4.6 Služby pro veřejnost

K základním úkolům ÚČL patří zajišťování infrastruktury pro literárněvědnou bohemistiku v mezinárodním i národním měřítku a ve vztahu k české veřejnosti šíření odborně relevantních informací o osobnostech, institucích, dílech a ostatních jevech české literatury. Tyto služby pro vědeckou komunitu a občanskou veřejnost zajišťuje ÚČL prostřednictvím velké výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie, vlastních knihoven v Praze a v Brně a dále prostřednictvím počítačových aplikací a databází. Tyto digitální nástroje jsou vesměs volně přístupné na internetu. Vznikají ve Středisku literárněvědných informací ÚČL, ale také v dalších odděleních ústavu – především v Oddělení edičním a textologickém, v Oddělení lexikografie nebo ve Versologickém týmu.

Pražská knihovna ÚČL

Rozsah jejího fondu řadí pražskou Knihovnu ÚČL na třetí místo mezi knihovnami ústavů Akademie věd ČR. Tento fond tvoří unikátní sbírka české beletrie, literární teorie, literární historie, základních děl ze společenských oborů a soubor českých literárních a kulturních periodik. Součástí Knihovny ÚČL jsou též historické knižní a časopisecké fondy Umělecké besedy a knihoven bývalého oddělení západních literatur a kabinetu dějin českého divadla Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV. K 31. 12. 2021 tvořilo fond Knihovny ÚČL celkem 166 753 svazků, z toho v roce 2021 získala knihovna 2 424 nových knihovních jednotek a odebírala 146 titulů periodik.

Knihovna ÚČL je otevřena nejen odborníkům, ale i studentům a dalším zájemcům a všechny dokumenty jsou ve studovně pražského pracoviště ÚČL expedovány na počkání. Přes pokračující složitou epidemickou situaci v roce 2021 a z toho plynoucích opatření knihovna evidovala 382 aktivních čtenářských kont a dalším desítkám uživatelů byly jejich požadavky vyřešeny jednorázově. Souhrnně bylo poskytnuto 6 854 absenčních výpůjček (prezenční výpůjčky nejsou evidovány) a provedeno 1 490 prolongací. Další badatelé měli možnost studovat v knihovně dokumenty ze Staročeské sbírky – souboru mikrofilmů a fotokopií staročeských rukopisů a tisků z českých i zahraničních fondů (více než 163 000 polí mikrofilmů a více než 155 000 fotokopií). Pražská Knihovna ÚČL poskytovala své služby na základě automatického výpůjčního protokolu a sdíleného systému Aleph, jehož provoz zajišťuje pro zapojené ústavy centrální Knihovna AV ČR. Počet záznamů dokumentů vytvářených podle pravidel RDA ve formátu MARC21 a předaných do Souborného katalogu ČR vzrostl v roce 2021 na 116 677, což se opět projevilo zájmem o dokumenty z fondu Knihovny ÚČL, uspokojovaným zčásti i meziknihovní výpůjční službou. Od 1. března 2021 mohou uživatelé knihovny využívat též službu Vzdálený přístup do Národní digitální knihovny (NDK) pomocí účtu ID NDK, a tím pádem studovat dokumenty uložené v digitální knihovně Kramerius.

Knihovna ÚČL AV ČR – statistické údaje			
	2019	2020	2021
Knihovní fond			
Celkový počet knihovních jednotek	161979	164329	166753
Počet knih získaných v daném roce	2550	2350	2424
Počet titulů periodik získaných v daném roce	149	157	146
Knihovní služby			
Počet registrovaných uživatelů	385	382	382
Počet výpůjček z fondu knihovny	11836	7356	6854
Počet prodloužení výpůjček	1856	1408	1490
Meziknihovní výpůjční služby			
Dokumenty zapůjčené z jiných knihoven v ČR	48	29	48
Dokumenty zapůjčené jiným knihovnám v ČR	131	114	75
Kopie částí dokumentů zapůjčené knihovnám v ČR	34	32	48
Dokumenty zapůjčené ze zahraničních knihoven	16	6	5
Spolupráce se Souborným katalogem ČR			
Celkový počet záznamů zaslaných do SKC	103189	110542	116677

Tab. 4.a Knihovna ÚČL (Praha), údaje platné vždy k poslednímu dni v roce; zdroj ÚČL

S cílem podpořit využití posledních dvou částí fondu, které dosud nebyly zkatalogizovány elektronicky, tj. knihoven bývalého oddělení západních literatur a kabinetu dějin českého divadla, se v lednu 2017 Knihovna ÚČL zapojila do podprogramu Ministerstva kultury ČR VISK 5 – Retrokon projektem *Retrokatalogizace fondu Knihovny někdejšího oddělení západních literatur ÚČSL ČSAV*. Protože kvalitou záznamů zasílaných do Souborného katalogu ČR splnila náročné požadavky zadavatele, s podporou z téhož zdroje pokračovala v postupné rekatalogizaci zmíněného fondu v systému Aleph i v letech 2018–2021. Uveřejněné záznamy umožňují uživatelům ještě snazší přístup ke studiu primárních dokumentů z tohoto unikátního fondu obsahujícího dokumenty ze 17. až 20. století a orientované především na beletrii a odbornou literaturu z oblasti románského, anglosaského a germánského písemnictví.

Knihovna brněnského pracoviště ÚČL

Veřejně přístupná je rovněž Knihovna brněnského pracoviště ÚČL. Její fond k 31. 12. 2021 tvořilo 18 321 knihovních jednotek a čtenáři měli k dispozici 25 titulů časopisů. Profilově je knihovna zaměřena na českou beletrii 20. století a původní současnou literaturu, literární teorii a literární vědu. Důležitou součástí představuje také literatura regionální a literární periodika. V roce 2017 byla v brněnské knihovně ÚČL dokončena celková rekatalogizace knihovního fondu v systému Aleph a od roku 2018 je již celý fond včetně nových přírůstků zpracováván elektronicky. Záznamy jsou průběžně tvořeny s knihou v ruce při dodržování stanovených standardů dle pravidel RDA ve formátu MARC21 v systému Aleph a jejich zveřejnění umožňuje odborným zájemcům ještě větší využití tohoto speciálního fondu. V roce 2021 nabízela Knihovna brněnského pracoviště ÚČL svým uživatelům též výstižkový archiv literární publicistiky a realizovala výpůjčky v rámci meziknihovní výpůjční služby.

Digitální zdroje informací

ÚČL nabízí odborné veřejnosti, studentům a dalším zájemcům širokou škálu digitálních zdrojů: oborové slovníky, digitální archivy a fulltextové databáze literárních textů, bibliografické a další specializované databáze a v neposlední řadě též korpusy literárních textů. Ústavní web, jehož nová podoba byla spuštěna na podzim roku 2021, obsahuje sekci e-studovna, jež slouží jako rozcestník k těmto zdrojům (<https://www.ucl.cas.cz/e-studovna>).

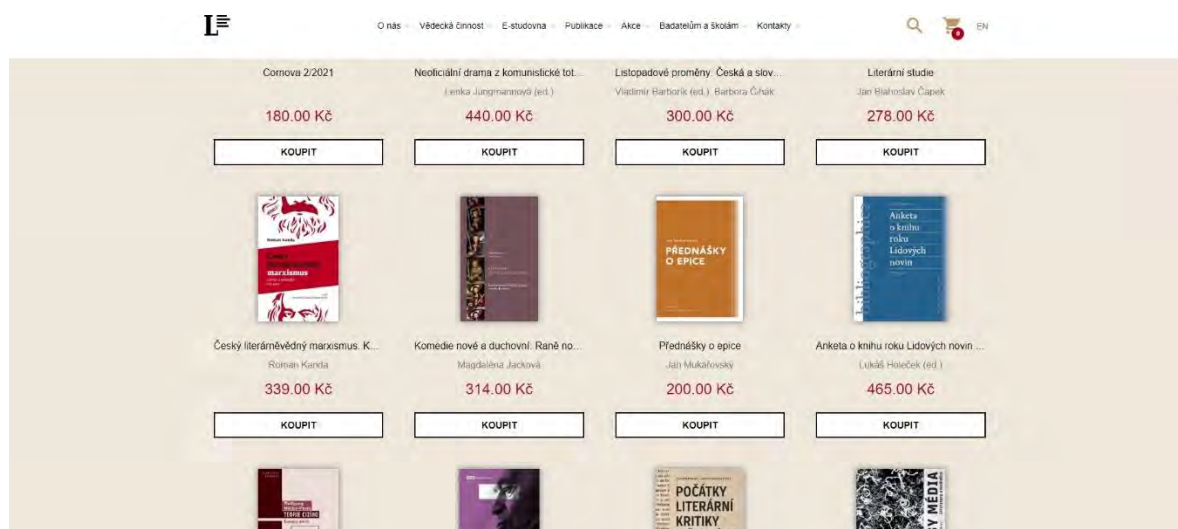
ÚČL začal v roce 2021 budovat vlastní digitální sbírku v Digitální knihovně Akademie věd ČR, do které postupně přesouvá převážně starší kolektivní publikace a další díla ze sbírky Edice E, jejíž podoba je už zastaralá, uživatelsky nekomfortní a dlouhodobě neudržitelná. Výběr z publikační činnosti ústavu je čtenářům nově dostupný v systému Kramerius, který provozuje Knihovna AV ČR. Na konci roku 2021 sbírka obsahovala 109 publikací, z nichž většina byla dostupná volně nebo prostřednictvím vzdáleného přístupu po přihlášení. Dalších více než 50 dokumentů bylo do KnAV předáno a jejich zpracování pokračovalo v roce 2022. Digitální sbírka obsahuje vedle publikací z Edice E i sborníky ze Studentské literárněvědné konference a postupně přibývají tituly další, včetně novější produkce ÚČL. Sběrka je dostupná na adrese:

<https://kramerius.lib.cas.cz/search?collections=vc:527a4eb4-8433-49e4-882b-36f94dd742f7>

Od března 2021 nabízí ÚČL/knihovna přístup ke službě Díla nedostupná na trhu, kterou poskytuje Národní knihovna ČR. Pracovníci ÚČL i uživatelé knihovny mohou číst plné texty dokumentů, které jsou nedostupné na trhu, prostřednictvím vzdáleného přístupu. V roce 2021 projevilo o tuto službu zájem 41 uživatelů.

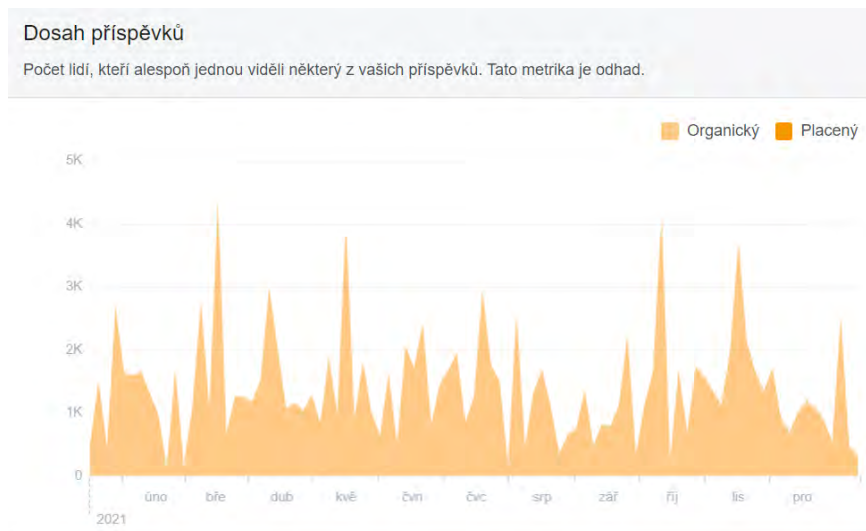
4.7 ÚČL na internetu a sociálních sítích

V průběhu roku 2021 byly spuštěny nové internetové stránky ÚČL, které na platformě WordPress vyvinuly firmy Blueberry a Iceberg. Použitý a na míru nastavený redakční systém umožňuje lepší a efektivnější správu aktuálních informací (pozvánky na akce, informace o nových projektech či knihách) a nabízí i řadu dalších pokročilých funkcí (např. provázání na sociální sítě, přihlašování k newsletteru ad.), stejně jako škálovatelnou a administrovatelnou správu obsahu. V závěrečných měsících roku byl testován a spuštěn nový ústavní e-shop (na platformě WooCommerce), který nabízí produkci ústavního nakladatelství a oproti původnímu řešení podporuje standardní bezhotovostní platební metody (platba kartou).

Obr. 4.7 Pohled do e-shopu s knižní produkcí roku 2021, zdroj: web ÚČL

ÚČL komunikoval (podobně jako v předchozích letech) s veřejností rovněž prostřednictvím sociálních sítí. Hlavní facebooková stránka ÚČL zaznamenala meziroční nárůst 343 fanoušků (profil sleduje více než 5 000 uživatelů Facebooku). Ke stránce se připojovali též zahraniční uživatelé (Slovensko, Polsko, Německo, Velká Británie, USA, Itálie, Egypt, Francie, Maďarsko ad.). Nejúspěšnější příspěvky na této stránce překonávaly svým dosahem hranici 4000 unikátních uživatelů. V lednu vznikl profil na Twitteru a během roku dosáhl téměř 400 sledujících a kolem 300 příspěvků. Videozáznamy z přednášek a dalších akcí byly umístovány na server YouTube (téměř 400 odběratelů) a dále sdíleny na sociálních sítích a hlavní webové stránce ústavu.

Obr. 4.8 Celkový dosah za rok 2021 po měsících. Počet lidí, kteří viděli facebookový obsah ze stránky ÚČL; zdroj: Facebook

Obr. 4.9 Statistika twitterového účtu (UCLavcr) za měsíc prosinec 2021, zdroj: Twitter

5. Hospodaření

5.1 Rozpočet

V roce 2021 provozoval ÚČL svou činnost s rozpočtem 98 252 tis. Kč (včetně investic a grantů) s kladným hospodářským výsledkem. Výsledek hospodaření činil před zdaněním 3 335 tis. Kč, odvedená daň Finančnímu úřadu činí 409 tis. Kč. Hospodářský výsledek po zdanění ve výši 2 926 tis. Kč bude v návaznosti na schválení Dozorčí radou ÚČL převeden do rezervního fondu. V roce 2021 použil ústav prostředky z fondu účelových prostředků ve výši celkem 3 769 tis. Kč. Z toho bylo 3 096 tis. Kč institucionálních prostředků a 415 tis. Kč grantových prostředků. Do fondu účelově určených prostředků bylo převedeno celkem 3 331 tis. Kč, z toho 2 592 tis. Kč činí institucionální prostředky a 739 tis. Kč grantové prostředky. Struktura financování byla tvořena institucionální dotací ve výši 55 930 tis. Kč, z toho 47 196 tis. Kč na podporu výzkumné organizace, 8 734 tis. Kč na podporu činnosti pracoviště a 1 841 tis. Kč investiční dotace.

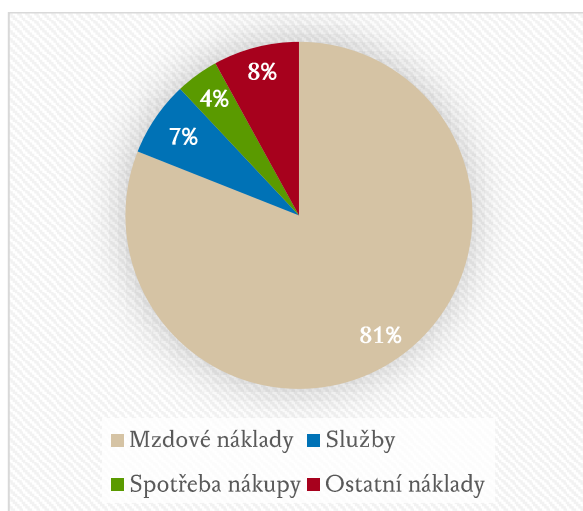
Prostředky grantové činily 36 712 tis. Kč. Grantů/dotací měl ÚČL v roce 2021 celkem 21 (9× GA ČR v hodnotě 7 974 tis. Kč, 6× MŠMT ČR v hodnotě 27 022 tis. Kč, 4× MK ČR v hodnotě 528 tis. Kč a 1× MHMB v hodnotě 50 tis. Kč, 1× TAČR v hodnotě 1 138 tis. Kč). V roce 2021 ÚČL získal investiční dotace ve výši 1 841 tis. Kč. Investiční dotace byly použity na několik dílčích investic (rozšíření EIS o spisovou službu, technické zhodnocení budovy a prostředky na digitalizaci ústředny).

5.2 Náklady

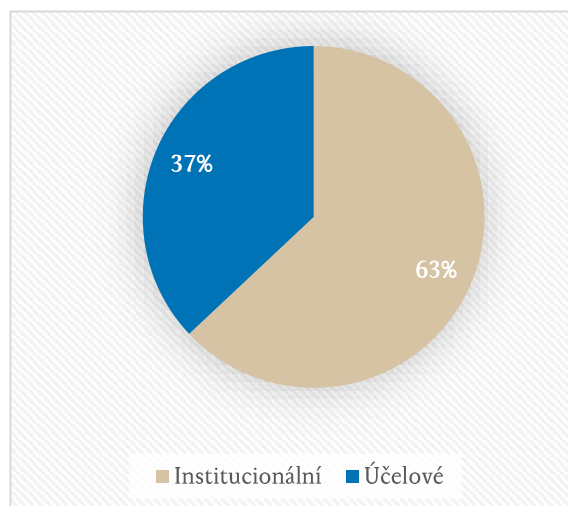
Z hlediska struktury nákladů představovaly hlavní položku náklady osobní. Ty dosáhly včetně odvodů zákonného pojištění a ostatních sociálních nákladů 79 996 tis. Kč. Oproti předchozím letům do těchto nákladů zasáhly odměny, které díky příznivému hospodaření v roce 2021 mohly být zaměstnancům ústavu vyplaceny za úspěšné plnění pracovních úkolů. Náklady na provoz představovaly vedle toho 19 453 tis. Kč. Z toho na cestovné (včetně zahraničních stáží) vynaložil ÚČL v roce 2021 323 tis. Kč. Podrobnější struktura výnosů a nákladů je uvedena v tabulkách Výsledek hospodaření ÚČL AV ČR, v. v. i., za rok 2021, zveřejněných na webu ÚČL.

Zdroje a rozdělení mzdových nákladů ÚČL (v tis. Kč) včetně pojištění a sociálního fondu				
Zdroj	Mzdy	Pojištění	OON	Celkem
Institucionální dotace	34 854	14 737	1 736	51 327
GA ČR	4 194	1 500	597	6 291
MŠMT ČR a MK ČR	15 377	5 554	1 447	22 378
Celkem	54 425	21 791	3 780	79 996
Odměny DR a RÚČL				239

Tab. 5.a Struktura mzdových nákladů ÚČL v roce 2021; zdroj ÚČL

Obr 5.1 Struktura nákladů; zdroj ÚČL

Obr. 5.2 Náklady podle typu financování; zdroj ÚČL

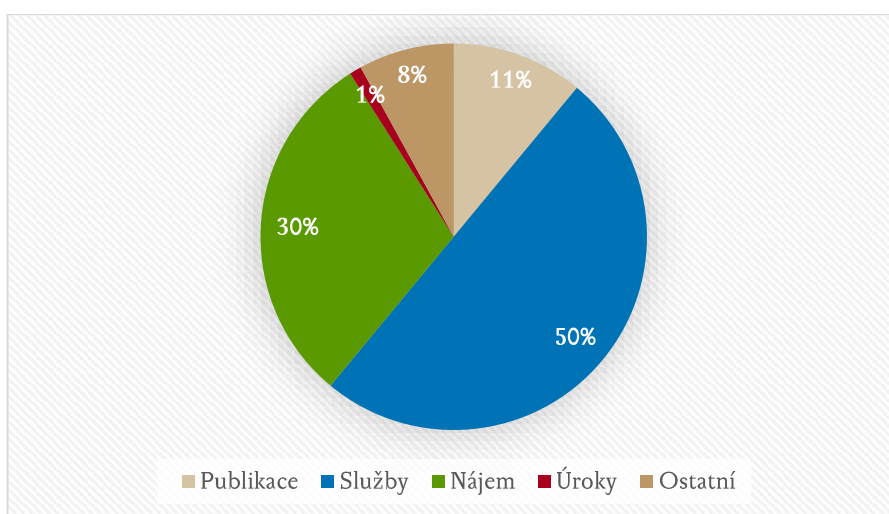
5.3 Výnosy

Nevyužité prostory v budově, které má ÚČL ve svém vlastnictví, pronajímá v roce 2021 jiným subjektům. Nájemci jsou především subjekty nekomerční. Mezi ně patří např. Středisko společných činností AV ČR (knihkupectví Academia), Etnologický ústav AV ČR, Filosofický ústav AV ČR (Kabinet pro klasická studia), občanské sdružení Klub přátel Tvaru (stejnomený literární časopis), CEFRES – Francouzský ústav pro výzkum ve společenských vědách. Mezi komerční subjekty se řadili tito nájemci: Space2let, spol. s r. o. (kavárna), Vesmír spol. s r. o. (stejnomený vědecký časopis). Nájemné se promítlo do příjmů ústavu částkou 1 005 tis. Kč. Další výnosy měl ÚČL z prodeje publikací ve výši 358 tis. Kč a z prodeje služeb ve výši 1 661 tis. Kč, úroky činily cca 48,3 tis. Kč, ostatní výnosy ve výši 262 tis. Kč. Celkem činily zdanitelné výnosy za rok 2021 i s úroky 3 334,9 tis. Kč. Ústav je i nadále plátcem DPH.

Zdanitelné výnosy ÚČL (v tis. Kč):

Prodej publikací včetně <i>České literatury</i>	358
Tržby z prodeje služeb	1 661
Tržby z pronájmu	1 005
Úroky	48
Ostatní výnosy	262
Celkem výnosy	3 334

Tab. 5.b Struktura výnosů ÚČL v roce 2021; zdroj ÚČL

Obr. 5.3 Výnosy ÚČL v roce 2021; zdroj ÚČL

5.4 Majetek

K 31. 12. 2021 činil majetek ÚČL 75 364 tis. Kč. Mezi významné položky majetku patří: budova v ulici Na Florenci ve výši 66 776 tis. Kč, pozemek Na Florenci ve výši 2 190 tis. Kč, ekonomický informační systém 1 986 tis. Kč a knižní skener CopiBook Open System ve výši 559 tis. Kč.

Od AV ČR získal ÚČL investiční dotace ve výši 1 841 tis. Kč. Investiční dotace byly použity na několik dílčích investic: implementaci ekonomického informačního systému ve výši 961 tis. Kč, technické zhodnocení budovy – oprava hydroizolace a havárie kotelny 862 tis. Kč.

6. Orgány pracoviště

6.1 Ředitel pracoviště

Na základě jmenování předsedkyně Akademie věd ČR prof. RNDr. Evou Zažímalovou, CSc., na období 1. 7. 2020 – 30. 6. 2025, vykonával v roce 2021 funkci ředitele ÚČL PhDr. Petr Šámal, Ph.D.

Informace o činnosti

V průběhu roku ředitel pracoviště vykonával běžnou agendu související s funkcí ředitele, řídil činnost všech složek ústavu, sledoval a kontroloval hospodaření pracoviště a čerpání rozpočtu v předepsané struktuře.

Ředitel ÚČL zorganizoval a vedl celkem 12 pravidelných měsíčních porad kolegia ředitele ÚČL. Z epidemických důvodů se tyto po většinu roku 2021 konaly distanční formou, na platformě Google.Meet. Spolu se zástupcem ředitele navštívili všechna oddělení a vedli diskuse o jejich výzkumném profilu, aktuálních i plánovaných projektech i celkovém nastavení infrastrukturní podpory.

Ředitel ÚČL po dohodě s předsedou Rady ÚČL svolal na 7. ledna 2021 shromáždění výzkumných pracovníků ÚČL, jehož cílem bylo vybrat do Akademické rady AV ČR a Vědecké rady AV ČR kandidáty, jimž ÚČL udělí svoji podporu. Z důvodu vládních nařízení a omezení provozu pracoviště v souvislosti s epidemií COVID proběhla volba nakonec distančně, ve volební aplikaci vyvinuté v ÚČL.

Za ÚČL řídil setkání s hodnotící komisí v rámci druhé fáze Hodnocení výzkumné a odborné činnosti pracovišť AV ČR za období 2015–2019. Z epidemických důvodů proběhla celodenní prezentace ÚČL a setkání s komisí na platformě Zoom. Po zveřejnění výsledků mezinárodního hodnocení připravil návrh rozpočtu pracoviště pro léta 2022–2026, který se stal pokladem pro navazující jednání s vedením AV ČR o dalším rozvoji ÚČL.

Schválil status Studentských vědeckých stáží.

Zajistil předložení finančních dokumentů Výsledek hospodaření za rok 2020 a Rozpočet ÚČL na rok 2021, jejich projednání v Dozorčí radě ÚČL a schválení v Radě ÚČL.

Zajistil předložení Výroční zprávy ÚČL o činnosti a hospodaření za rok 2020 Dozorčí radě ÚČL a Radě ÚČL, jejich schválení oběma radami a zveřejnění výroční zprávy.

Po dohodě s předsedou Rady ÚČL svolal na 16. prosince 2021 shromáždění výzkumných pracovníků ÚČL, jehož cílem bylo zvolit 5 interních a 1 externího člena Rady ÚČL. Z důvodu vládních nařízení a omezení provozu pracoviště v souvislosti s epidemií COVID proběhla volba nakonec distančně, v zabezpečené volební aplikaci vyvinuté v SSČ AV ČR.

Koordinoval a schválil vnitřní předpisy o způsobu nakládání s majetkem a o trvalém personálním identifikátoru ORCID.

Vydal tři příkazy ředitele:

- 1/2021 v souvislosti s výskytem koronaviru SARS-CoV-2 – testování zaměstnanců
- 2/2021 o jmenování komisí pro rok 2022
- 3/2021 o plánovaných atestacích

6.2 Rada pracoviště

Složení

předseda:

PhDr. Michal Příbáň, Ph.D. (ÚČL AV ČR, v. v. i.); mandát skončil k 31. 12. 2021

místopředseda:

Ing. Pavel Janáček, Ph.D. (ÚČL AV ČR, v. v. i.); mandát skončil k 31. 12. 2021

členové interní:

PhDr. Lenka Jungmannová, Ph.D.; PhDr. Robert Kolár, Ph.D. (mandát skončil k 31. 12. 2021); PhDr. Petr Šámal, Ph.D. (mandát skončil k 31. 12. 2021); Mag. Dr. Michael Wögerbauer (mandát skončil k 31. 12. 2021)

členové externí:

Mgr. Ivana Taranenková, Ph.D. (Ústav slovenskej literatury SAV); Mgr. Zuzana Urválková, Ph.D. (Ústav české literatury a knihovnictví FF MU), PhDr. Tomáš Pavlíček, Ph.D. (Literární archiv Památníku národního písemnictví, mandát skončil k 31. 12. 2021)

Informace o činnosti

Rada pracoviště zasedala v termínech: 18. února, 15. dubna, 10. května, 28. června, 23. září a 9. prosince 2021; návrhy, k jejichž projednání nebylo možné nebo účelné svolat zasedání Rady ÚČL, byly projednány per rollam.

18. února

Rada schválila Rozpočet ÚČL na rok 2021.

Rada schválila Střednědobý výhled rozpočtu ÚČL na období 2022–2023.

Rada přijala tři nové projekty za projekty ústavní.

Rada projednala Statut Vědecké stáže.

Rada projednala novelu Statutu Stipendia Zdeňka Pešata.

Rada rozhodla o udělení Stipendia Zdeňka Pešata Meghan Forbes, Zuzaně Panák Husárové a Kristin Watterott a Marcinu Filipowiczovi.

Rada potvrdila své předchozí rozhodnutí o udělení Stipendia Zdeňka Pešata Dirku Sangmeisterovi, jehož projekt nemohl být kvůli omezení spojenému s rozšířením covid-19 realizován, a souhlasila s přesunem realizace projektu z roku 2020 na rok 2021.

15. dubna

Rada projednala postup řešení 21 ústavních projektů, jeden zhodnotila jako dokončený.

Rada jednala o projektu Rozvoj kapacit ÚČL AV ČR pro výzkum a popularizaci.

10. května

Rada schválila upravený výsledek hospodaření ÚČL po auditu za rok 2020 ve výši 2 360 tis. Kč a jeho převod do Rezervního fondu.

Rada pokračovala v jednání o projektu Rozvoj kapacit ÚČL AV ČR pro výzkum a popularizaci.

28. června

Rada schválila 1. změnu Rozpočtu ÚČL na rok 2021.

Rada schválila Výroční zprávu ÚČL za rok 2020.

Rada jednala o programu studentské vědecké stáže v ÚČL.

Rada rozhodla o udělení Stipendia Zdeňka Pešata Kamile Wozniak.

23. září

Rada ÚČL projednala návrh nominace Daniely Hodrové a Petera Steinera na udělení čestné medaile AV ČR.

Rada projednala návrhy projektů do Programu perspektivních lidských zdrojů.

9. prosince

Rada schválila 2. změnu Rozpočtu ÚČL na rok 2021.

Rada jednala o přípravě Atestačního řízení 2022.

6.3 Dozorčí rada

Složení

<i>předsedkyně:</i>	doc. PhDr. Lydia Petráňová, CSc. (Etnologický ústav AV ČR, v. v. i.)
<i>místopředseda:</i>	prof. PhDr. Pavel Janoušek, DSc. (ÚČL AV ČR, v. v. i.)
<i>členové:</i>	Mgr. Petra Eckert Nováková (Středisko společných činností AV ČR, v. v. i.) JUDr. Jiří Malý (Středisko společných činností AV ČR, v. v. i.) PhDr. Jiří Beneš (Filosofický ústav AV ČR, v. v. i.)

Informace o činnosti

zasedání v roce 2021: 17. února, 22. června a 3. listopadu (všechna proběhla distančně formou video-konference); dále proběhlo 1 hlasování per rollam.

17. února

Projednala a vzala na vědomí hospodářské výsledky ÚČL za rok 2019 a plán rozpočtu na rok 2021 i střednědobý výhled rozpočtu na roky 2022-2023.

Dozorčí rada ÚČL AV ČR, v. v. i., uděluje podle ustanovení § 19 odst. 1 písm. b) bod 7 zákona č. 341/2005 Sb. předchozí písemný souhlas s uzavřením Smlouvy o nájmu prostoru sloužícího k podnikání se společností Alf & Bet, spol. s r. o.

22. června

Schválila zprávu o činnosti DR za rok 2020.

Projednala a vzala se souhlasem na vědomí předloženou Výroční zprávu ÚČL a výrok auditora k hospodaření a účetnictví za rok 2020.

Vzala na vědomí změny v rozpočtu pro rok 2021.

Zhodnotila manažerské schopnosti obou ředitelů ÚČL, působících ve funkci v průběhu roku, ve vztahu k pracovišti.

3. listopadu

Určila auditora k ověření účetní uzávěrky ÚČL za rok 2021.

Ke dni 13. 12. 2021 DR per rollam projednala a vzala na vědomí poslední změny rozpočtu na rok 2021.

Dále DR průběžně sledovala čerpání rozpočtu pracoviště, včetně jeho změn v průběhu roku (grantové prostředky, v průběhu roku nově získané účelové finance z různých zdrojů, mimořádné institucionální dotace od AV ČR a jejich využití, investice do stavu a též provozu a správy budovy), a také stav prostředků uložených ve fondech; průběžně také prováděla kontrolu smluv vložených do Registru smluv.

Vedle toho DR během roku sledovala i vnitřní odborné záležitosti pracoviště (výsledky atestací pracovníků, průběh vnitroakademického hodnocení, hodnocení ústavu podle Metodiky 2017+).

Během roku byli předsedkyně i členové DR průběžně v kontaktu s tajemnicí DR a ředitelem pracoviště; podle potřeby spolu konzultovali úkony, procedury a materiály spadající do kompetence DR.

7. Další informace

Změny zřizovací listiny

V průběhu roku 2021 nedošlo ke změnám zřizovací listiny.

Hodnocení další a jiné činnosti

ÚČL nevyvíjí další ani jinou činnost.

Informace o opatření k odstranění nedostatků v hospodaření

ÚČL nebyla v roce 2021 uložena opatření k odstranění nedostatků v hospodaření.

Finanční informace o skutečnostech, které jsou významné z hlediska posouzení hospodářského postavení instituce a mohou mít vliv na její vývoj

Všechny podstatné informace o skutečnostech významných z hlediska hospodářského postavení instituce a dalšího vývoje tohoto postavení jsou obsaženy v předchozích částech výroční zprávy.

Předpokládaný vývoj činnosti pracoviště

Všechny podstatné informace umožňující predikovat další vývoj činnosti pracoviště jsou obsaženy v předchozích částech výroční zprávy.

Aktivity v oblasti ochrany životního prostředí

Na pracovišti probíhá třídění odpadu a recyklace elektronických zařízení včetně baterií a akumulátorů.

Aktivity v oblasti pracovněprávních vztahů

Zástupci odborových organizací se jako členové účastnili jednání kolegia ředitele ÚČL, projednávání rozpočtu pracoviště a rozpočtu sociálního fondu a jednání o úpravách mzdového předpisu ÚČL v souvislosti se zvýšením mezd.

Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

ÚČL zveřejnil 22. 2. 2022 výroční zprávu o své činnosti v oblasti poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb. s následujícím obsahem:

Za rok 2021 neevidujeme žádné žádosti o informace a žádné rozhodnutí o odmítnutí žádosti.

Za rok 2021 neevidujeme žádná podaná odvolání proti rozhodnutí.

Za rok 2021 neevidujeme žádné rozsudky soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace ani žádné výdaje v souvislosti se soudními řízeními o právech a povinnostech podle tohoto zákona.

Za rok 2021 neevidujeme žádné poskytnuté výhradní licence.

Za rok 2021 neevidujeme žádné stížnosti podané podle § 16a.

Za rok 2021 neevidujeme žádné další informace vztahující se k uplatňování tohoto zákona.

8. Zpráva auditora o ověření účetní závěrky a zpráva auditora k výroční zprávě

ZPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDITORA

o ověření účetní závěrky za období
od 1. ledna 2021 do 31. prosince 2021
organizace

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i.

Zpráva nezávislého auditora pro vedení organizace Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i.

Název organizace: Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i.
Sídlo organizace: Na Florenci 1420/3, 110 00 Praha 1
Identifikační číslo: 68378068
Právní forma: veřejná výzkumná instituce

Výrok auditora

Provedli jsme audit přiložené účetní závěrky organizace Ústav pro českou literaturu AVČR, v.v.i. (dále také „Organizace“) sestavené na základě českých účetních předpisů, která se skládá z rozvahy k 31. prosinci 2021, výkazu zisku a ztráty, za rok končící 31. prosince 2021 a přílohy této účetní závěrky, která obsahuje popis použitých podstatných účetních metod a další vysvětlující informace. Údaje o Organizaci jsou uvedeny v příloze této účetní závěrky.

Podle našeho názoru účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz aktiv a pasiv Organizace k 31. prosinci 2021 a nákladů a výnosů a výsledku jejího hospodaření za rok končící 31. prosince 2021 v souladu s českými účetními předpisy.

Základ pro výrok

Audit jsme provedli v souladu se zákonem o auditorech a standardy Komory auditorů České republiky (KA ČR) pro audit, kterými jsou mezinárodní standardy pro audit (ISA) případně doplněné a upravené souvisejícími aplikačními doložkami. Naše odpovědnost stanovená těmito předpisy je podrobněji popsána v oddílu Odpovědnost auditora za audit účetní závěrky. V souladu se zákonem o auditorech a Etickým kodexem přijatým Komorou auditorů České republiky jsme na Organizaci nezávislí a splnili jsme i další etické povinnosti vyplývající z uvedených předpisů. Domníváme se, že důkazní informace, které jsme shromáždili, poskytují dostatečný a vhodný základ pro vyjádření našeho výroku.

Ostatní informace uvedené ve výroční zprávě

Ostatními informacemi jsou v souladu s § 2 písm. b) zákona o auditorech informace uvedené ve výroční zprávě mimo účetní závěrku a naši zprávu auditora. Za ostatní informace odpovídá statutární orgán.

Náš výrok k účetní závěrce se k ostatním informacím nevztahuje. Přesto je však součástí našich povinností souvisejících s ověřením účetní závěrky seznámení se s ostatními informacemi a posouzení, zda ostatní informace nejsou ve významném (materiálním) nesouladu s účetní závěrkou či s našimi znalostmi o účetní jednotce získanými během ověřování účetní závěrky nebo zda se jinak tyto informace nejeví jako významně (materiálně) nesprávné. Také posuzujeme, zda ostatní informace byly ve všech významných (materiálních) ohledech vypracovány v souladu s příslušnými právními předpisy. Tímto posouzením se rozumí, zda ostatní informace splňují požadavky právních předpisů na formální náležitosti a postup vypracování ostatních informací v kontextu významnosti (materiality), tj. zda případné nedodržení uvedených požadavků by bylo způsobitelné ovlivnit úsudek činěný na základě ostatních informací.

Na základě provedených postupů, do míry, již dokážeme posoudit, uvádíme, že

- ostatní informace, které popisují skutečnosti, jež jsou též předmětem zobrazení v účetní závěrce, jsou ve všech významných (materiálních) ohledech v souladu s účetní závěrkou a
- ostatní informace byly vypracovány v souladu s právními předpisy.

Dále jsme povinni uvést, zda na základě poznatků a povědomí o Organizaci, k nimž jsme dospěli při provádění auditu, ostatní informace neobsahují významné (materiální) věcné nesprávnosti. V rámci uvedených postupů jsme v obdržovaných ostatních informacích žádné významné (materiální) věcné nesprávnosti nezjistili.

Odpovědnost statutárního orgánu Organizace za účetní závěrku

Statutární orgán Organizace odpovídá za sestavení účetní závěrky podávající věrný a poctivý obraz v souladu s českými účetními předpisy, a za takový vnitřní kontrolní systém, který považuje za nezbytný pro sestavení účetní závěrky tak, aby neobsahovala významné (materiální) nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou.

Při sestavování účetní závěrky je statutární orgán Organizace povinen posoudit, zda je Společnost schopna nepřetržitě trvat, a pokud je to relevantní, popsat v příloze účetní závěrky záležitosti týkající se jejího nepřetržitého trvání a použití předpokladu nepřetržitého trvání při sestavení účetní závěrky, s výjimkou případů, kdy statutární orgán plánuje zrušení Organizace nebo ukončení její činnosti, resp. kdy nemá jinou reálnou možnost než tak učinit.

Odpovědnost auditora za audit účetní závěrky

Naším cílem je získat přiměřenou jistotu, že účetní závěrka jako celek neobsahuje významnou (materiální) nesprávnost způsobenou podvodem nebo chybou a vydat zprávu auditora obsahující náš výrok. Přiměřená míra jistoty je velká míra jistoty, nicméně není zárukou, že audit provedený v souladu s výše uvedenými předpisy ve všech případech v účetní závěrce odhalí případnou existující významnou (materiální) nesprávnost. Nesprávnosti mohou vzniknout v důsledku podvodů nebo chyb a považují se za významné (materiální), pokud lze reálně předpokládat, že by jednotlivě nebo v souhrnu mohly ovlivnit ekonomická rozhodnutí, která uživatelé účetní závěrky na jejím základě přijmou.

Při provádění auditu v souladu s výše uvedenými předpisy je naší povinností uplatňovat během celého auditu odborný úsudek a zachovávat profesní skepticismus. Dále je naší povinností:

- Identifikovat a vyhodnotit rizika významné (materiální) nesprávnosti účetní závěrky způsobené podvodem nebo chybou, navrhnout a provést auditorské postupy reagující na tato rizika a získat dostatečné a vhodné důkazní informace, abychom na jejich základě mohli vyjádřit výrok. Riziko, že neodhalíme významnou (materiální) nesprávnost, k níž došlo v důsledku podvodu, je větší než riziko neodhalení významné (materiální) nesprávnosti způsobené chybou, protože součástí podvodu mohou být tajné dohody (koluze), falšování, úmyslná opomenutí, nepravdivá prohlášení nebo obcházení vnitřních kontrol vedením Organizace.
- Seznámit se s vnitřním kontrolním systémem Organizace relevantním pro audit v takovém rozsahu, abychom mohli navrhnout auditorské postupy vhodné s ohledem na dané okolnosti, nikoli abychom mohli vyjádřit názor na účinnost jejího vnitřního kontrolního systému.
- Posoudit vhodnost použitých účetních pravidel, přiměřenost provedených účetních odhadů a informace, které v této souvislosti Organizace uvedla v příloze účetní závěrky.
- Posoudit vhodnost použití předpokladu nepřetržitého trvání při sestavení účetní závěrky statutárního orgánu a to, zda s ohledem na shromážděné důkazní informace existuje významná (materiální) nejistota vyplývající z událostí nebo podmínek, které mohou významně zpochybnit schopnost Organizaci nepřetržitě trvat. Jestliže dojdeme k závěru, že taková významná (materiální) nejistota existuje, je naší povinností upozornit v naší zprávě na informace uvedené v této souvislosti v příloze účetní závěrky, a pokud tyto informace nejsou dostatečné, vyjádřit modifikovaný výrok. Naše závěry týkající se schopnosti Organizace nepřetržitě trvat vycházejí z důkazních informací, které jsme získali do data naší zprávy. Nicméně budoucí události nebo podmínky mohou vést k tomu, že Organizace ztratí schopnost nepřetržitě trvat.

- Vyhodnotit celkovou prezentaci, členění a obsah účetní závěrky, včetně přílohy, a dále to, zda účetní závěrka zobrazuje podkladové transakce a události způsobem, který vede k věrnému zobrazení.

Naší povinností je informovat statutární orgán o plánovaném rozsahu a načasování auditu a o významných zjištěních, která jsme v jeho průběhu učinili, včetně zjištěných významných nedostatků ve vnitřním kontrolním systému.

V Liberci, dne 17. června 2022

Auditorská společnost:

Auditor, který byl auditorskou společností určen jako odpovědný za provedení auditu jménem auditorské společnosti:

VGD - AUDIT, s.r.o.

VGD - AUDIT, s.r.o.
evidenční č. 271
Bělehradská 18, 140 00 Praha 4

Radka Fišerová

Ing. Radka Fišerová
evidenční č. 2000

9. Rozvaha

RozvahaSestaveno k 31.12.2021
(v tis. Kč, s přesností na celá čísla)Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

IČO
68378068

Číslo	Název	Číslo řádku	Stav	
			k 01.01.2021	k 31.12.2021
A	A.Dlouhodobý majetek celkem	001	77 272	75 364
A.I	I.Dlouhodobý nehmotný majetek celkem	002	3 719	4 671
A.I.2	2.Software	004	2 562	4 200
A.I.4	4.Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	006	83	83
A.I.6	6.Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	008	1 074	388
A.II	II.Dlouhodobý hmotný majetek celkem	010	135 578	135 260
A.II.1	1.Pozemky	011	2 190	2 190
A.II.3	3.Stavby	013	110 696	111 558
A.II.4	4.Hmotné movité věci a jejich soubory	014	19 626	18 651
A.II.7	7.Drobný dlouhodobý hmotný majetek	017	2 966	2 762
A.II.9	9.Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	019	100	100
A.IV	IV.Oprávký k dlouhodobému majetku celkem	028	-62 025	-64 567
A.IV.2	2.Oprávký k softwaru	030	-2 485	-2 578
A.IV.4	4.Oprávký k DDNM	032	-83	-83
A.IV.6	6.Oprávký ke stavbám	034	-42 006	-44 224
A.IV.7	7.Oprávký k sam. movitým věcem a souborům hm. mov. věci	035	-14 485	-14 920
A.IV.10	10.Oprávký k DDHM	038	-2 966	-2 762
B	B.Krátkodobý majetek celkem	040	28 549	29 269
B.I	I.Zásoby celkem	041	921	643
B.I.5	5.Výrobky	046	921	643
B.II	II.Pohledávky celkem	051	676	295
B.II.1	1.Odběratelé	052	173	106
B.II.4	4.Poskytnuté provozní zálohy	055	242	147
B.II.6	6.Pohledávky za zaměstnanci	057	8	42
B.II.18	18.Dohadné účty aktivní	069	253	
B.III	III.Krátkodobý finanční majetek celkem	071	26 159	27 623
B.III.1	1.Peněžní prostředky v pokladně	072	17	21
B.III.2	2.Ceniny	073	22	
B.III.3	3.Peněžní prostředky na účtech	074	26 120	27 603
B.IV	IV.Jiná aktiva celkem	079	792	708
B.IV.1	1.Náklady příštích období	080	345	343
B.IV.2	2.Příjmy příštích období	081	447	365
	AKTIVA CELKEM	082	105 821	104 633

Rozvaha

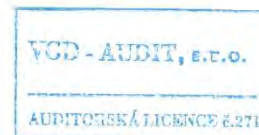
Sestaveno k 31.12.2021
(v tis. Kč, s přesností na celá čísla)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

IČO
68378068

Číslo	Název	Položka	Číslo řádku	Stav	
				k 01.01.2021	k 31.12.2021
A	A.Vlastní zdroje celkem		083	91 405	91 934
A.I	I.Jmění celkem		084	89 044	89 007
A.I.1	1.Vlastní jmění		085	77 272	75 364
A.I.2	2.Fondy		086	11 772	13 644
A.II	II.Výsledek hospodaření celkem		088	2 360	2 926
A.II.1	1.Účet výsledku hospodaření		089		2 926
A.II.2	2.Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení		090	2 360	
B	B.Cizí zdroje celkem		092	14 416	12 699
B.III	III.Krátkodobé závazky celkem		103	14 361	12 620
B.III.1	1.Dodavatelé		104	205	368
B.III.3	3.Přijaté zálohy		106	249	231
B.III.5	5.Zaměstnanci		108	5 107	4 367
B.III.6	6.Ostatní závazky vůči zaměstnancům		109	1	16
B.III.7	7.Závazky k institucím SZ a VZP		110	3 008	2 090
B.III.8	8.Daň z příjmů		111	271	273
B.III.9	9.Ostatní přímé daně		112	1 040	399
B.III.10	10.Daň z přidané hodnoty		113	197	71
B.III.11	11.Ostatní daně a poplatky		114		0
B.III.12	12.Závazky ze vztahu k SR		115	33	4 534
B.III.17	17.Jiné závazky		120	4 044	81
B.III.22	22.Dohadné účty pasívni		125	205	190
B.IV	IV.Jiná pasíva celkem		127	55	79
B.IV.2	2.Výnosy příštích období		129	55	79
	PASIVA CELKEM		130	105 821	104 633

Razítko :	Odpovědná osoba (statutární zástupce) : PhDr. Petr Šámal, Ph.D. Podpis odpovědné osoby :	Osoba odpovědná za sestavení : Miloslava Ungerová Podpis osoby odpovědné za sestavení :
	Právní forma účetní jednotky : Veřejná výzkumná organizace, právnická osoba	Předmět podnikání : Vědecký výzkum
		Okamžik sestavení : 19.05.2022

10. Výkaz zisku a ztráty

Výkaz zisku a ztráty VVI

Od 01.01.2021 do 31.12.2021

(v tis. Kč, s přesností na celá čísla)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

IČO
68378068

Číslo	Název	Číslo řádku	Činnost		
			Hlavní	Další	Jiná
A	A. Náklady				
A.I	I. Spotřebované nákupy a nakupované služby	002	10 603		
A.I.1	1. Spotřeba materiálu, energie a ost. neskl. dodávek	003	3 707		
A.I.3	3. Opravy a udržování	005	485		
A.I.4	4. Náklady na cestovné	006	325		
A.I.5	5. Náklady na reprezentaci	007	62		
A.I.6	6. Ostatní služby	008	6 024		
A.II	II. Změny stavu zásob vlastní činnosti a aktivace	009	-154		
A.II.7	7. Změny stavu zásob vlastní činnosti	010	-154		
A.III	III. Osobní náklady	013	79 996		
A.III.10	10. Mzdové náklady	014	58 205		
A.III.11	11. Zákonné sociální pojištění	015	18 594		
A.III.13	13. Zákonné sociální náklady	017	3 197		
A.IV	IV. Daně a poplatky	019	30		
A.IV.15	15. Daně a poplatky	020	30		
A.V	V. Ostatní náklady	021	3 577		
A.V.19	19. Kurzové ztráty	025	3		
A.V.21	21. Manka a škody	027	0		
A.V.22	22. Jiné ostatní náklady	028	3 575		
A.VI	VI. Odpisy, prodaný majetek, tvorba a použití rezerv a OP	029	3 722		
A.VI.23	23. Odpisy dlouhodobého majetku	030	3 722		
A.VIII	VIII. Daň z příjmů	037	409		
A.VIII.29	29. Daň z příjmů	038	409		
	Náklady celkem	039	98 183		

VGD - AUDIT, s.r.o.

AUDITORSKÁ LICENCE 2.371

Výkaz zisku a ztráty VVI

Od 01.01.2021 do 31.12.2021

(v tis. Kč, s přesností na celá čísla)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

IČO
68378068

Číslo	Název	Položka	Číslo řádku	Činnost		
				Hlavní	Další	Jiná
B	B. Výnosy					
B.I	I. Provozní dotace		041	90 606		
B.I.1	1. Provozní dotace		042	90 606		
B.III	III. Tržba za vlastní výkony a za zboží		047	823		
B.IV	IV. Ostatní výnosy		048	9 680		
B.IV.7	7. Výnosové úroky		051	48		
B.IV.8	8. Kurzové zisky		052	1		
B.IV.9	9. Zúčtování fondů		053	4 966		
B.IV.10	10. Jiné ostatní výnosy		054	4 666		
	Výnosy celkem		061	101 109		
C	C. Výsledek hospodaření před zdaněním		062	3 335		
D	D. Výsledek hospodaření po zdanění		063	2 926		

Razítko :

Odpovědná osoba (statutární zástupce) :

PhDr. Petr Šamal, Ph.D.

Podpis odpovědné osoby :

Právní forma účetní jednotky :

Veřejná výzkumná organizace, právnická osoba

Osoba odpovědná za sestavení :

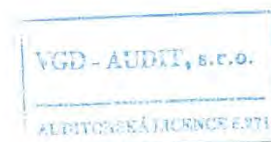
Miloslava Ungerová

Podpis osoby odpovědné za sestavení :

Předmět podnikání :

Vědecký výzkum

Okamžik sestavení : 19.05.2022

11. Příloha k účetní závěrce

Příloha účetní závěrky za rok 2021

A. Obecné údaje:

1. Popis účetní jednotky

Název: Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.

Sídlo: Na Florenci 1420/3, 110 00 Praha 1

IČ: 68378068

DIČ: CZ68378068

Právní forma: veřejná výzkumná instituce

Hlavní činnosti: Vědecký výzkum v oblastech teorie a dějin české literatury; v souvislosti se základním zaměřením své činnosti představuje pracoviště současně informační a konzultační středisko v oblasti literárněvědných informací. Vydávání vědeckých publikací, poskytování vědeckých posudků, stanovisek a doporučení, konzultační a poradenská činnost. Uskutečňování doktorských studijních programů ve spolupráci s vysokými školami a výchova vědeckých pracovníků. Rozvoj mezinárodní spolupráce v rámci předmětu činnosti včetně organizace společného výzkumu se zahraničními partnery, vysílání stážistů, výměny vědeckých poznatků a přípravy společných publikací. Pořádání vědeckých setkání, konferencí a seminářů včetně mezinárodních a zajišťování infrastruktury pro výzkum.

Jiná činnost: nemá

Další činnost: nemá

Datum vzniku: 1. 1. 2007

Statutární orgán

Ředitel: PhDr. Petr Šámal, Ph.D.

Dozorčí rada:

Předseda: doc. PhDr. Lydia Petráňová, CSc.

Místopředseda: prof. PhDr. Pavel Janoušek, CSc.

Členové: PhDr. Jiří Beneš; JUDr. Jiří Malý; Mgr. Petra Eckert Nováková

Tajemník: Mgr. et Mgr. Stanislava Fedrová, Ph.D.

Rada instituce:

Předseda: PhDr. Michal Příbáň, Ph.D.

Místopředseda: Ing. Pavel Janáček, Ph.D.

Členové: PhDr. Petr Šámal, Ph.D.; doc. PhDr. Lenka Jungmannová, Ph.D.;
PhDr. Robert Kolár, Ph.D.; Mag. Dr. Michael Wögerbauer;
PhDr. Tomáš Pavlíček, Ph.D.; Mgr. Zuzana Urválková, Ph.D.;
Mgr. Ivana Taranenková, Ph.D.

Tajemník: Mgr. Martin Lukáš, Ph.D.

B. Zřizovatel:

Akademie věd ČR – organizační složka státu, IČ: 6016517 se sídlem v Praze 1, Národní 1009/3, PSČ: 117 20.

Výše vkladu do vlastního jmění zapsaná do rejstříku:

Není.

Změny a dodatky v rejstříku v uplynulém účetním období:

Nejsou.

C. Účetní období:

Účetním obdobím je kalendářní rok od 1. 1. 2021 do 31. 12. 2021.

Účetní závěrka je sestavena k 31. 12. 2021.

D. Informace o použitých účetních metodách, obecných účetních zásadách:

1) Obecné informace

Účetní jednotka se od 1. 1. 2007 stala samostatným právním subjektem – veřejnou výzkumnou institucí, zřízeným podle zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, § 31, odstavec 5.

Dnem 1. ledna 2007 přechází na veřejnou výzkumnou instituci majetek České republiky, ke kterému měla ke dni 31. prosince 2006 příslušnost hospodaření státní příspěvková organizace, která se mění na veřejnou výzkumnou instituci podle odstavce 1. Aktiva, závazky a další pasiva, příslušející této státní příspěvkové organizaci ke dni 31. prosince 2006, se stávají dnem 1. ledna 2007 aktivy, závazky a dalšími pasivy veřejné výzkumné instituce. Peněžní prostředky, se kterými hospodář ke dni 31. prosince 2006 státní příspěvková organizace, se převádějí na účet cizích prostředků vedený organizační složkou státu, která je zřizovatelem státní příspěvkové organizace nebo plní jeho funkci. Peněžní prostředky uvedené v předchozí větě převedla organizační složka státu bezodkladně na účet veřejné výzkumné instituce.

Příložená účetní závěrka byla připravena dle:

Zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhlášky č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví.

Českých účetních standardů č. 401–414, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, ve znění platném pro dané účetní období.

Účetní metody:

Účetní závěrka je sestavena v českých korunách a údaje v ní jsou vykazovány v celých tisících Kč. Údaje přílohy vycházejí z účetních písemností účetní jednotky (účetní doklady, účetní knihy a ostatní účetní písemnosti) a z dalších podkladů, které má účetní jednotka k dispozici.

V roce 2020 byla změněna metodika účtování skladových zásob publikací, vlastních výrobků.

Nadále je účetní evidence prováděna způsobem B. Přírůstky a úbytky jsou evidovány ve skladových (prodejních) cenách a na konci účetního období zaúčtovány na účet 563 Změna stavu výrobků, souvztažně 123 – Výrobky. Skutečné náklady a výnosy se evidují do nákladů a výnosů v průběhu roku přímo do období, ve kterém vznikly.

V roce 2021 vykazujeme nevyčerpané účelově určené prostředky z operačních programů MŠMT jako závazek vůči státnímu rozpočtu na účtu 347 (dříve 379 Ostatní závazky). Nevyčerpané

prostředky z přijatých záloh pro projekty 172270 HLI II. a 014701 Rozvoj kapacit k 31.12.2021 činí celkem 4 534 tis. Kč.

V roce 2021 byla uzavřena smlouva se společností GOPAY s.r.o. o zřízení platební brány k e-shopu ÚČL. Účtováno je na základě měsíčních výpisů, náklady/poplatky platební brány na 518 Služby a 32511 Ostatní závazky. Výnosy účtujeme prostřednictvím účtů 601 Tržby z prodeje publikací souvztažně na 3781 Jiné pohledávky.

Účetnictví jako celek je zpracováno v systému iFIS, mzdová a personální agenda je zpracovávána systémem EGJE/ELANOR.

2) Účtování nákladů a výnosů

Výnosy a náklady se účtují časově rozlišené, tj. do období, s nímž věcně i časově souvisejí. Účetní jednotka neúčtuje o tvorbě rezerv.

3) Způsob uplatnění při přepočtu údajů v cizích měnách na českou měnu

Při přepočtu cizích měn na českou měnu používá účetní jednotka denní kurz ČNB vyhlášený v den předcházející pořízení dokladu. Aktiva i pasiva vykázaná v cizích měnách se přepočítávají kurzem ČNB platným k rozvahovému dni.

4) Daň z příjmů

Náklad na daň z příjmů se počítá za pomoci platné daňové sazby z účetního zisku zvýšeného nebo sníženého o trvale nebo dočasně daňově neuznatelné náklady a nezdaňované výnosy.

Daňová povinnost za rok 2021 činí 409 tis. Kč.

Daňová úspora dle § 20 odst. 7 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů za rok 2021 činila 1 044 tis. Kč a bude využita ke krytí nákladů na vědecké a výzkumné činnosti.

E. Způsoby oceňování:

Způsoby oceňování, které účetní jednotka použila při sestavení účetní závěrky za rok 2021, jsou následující:

1.1) Dlouhodobý nehmotný majetek

Dlouhodobý nehmotný majetek se oceňuje v pořizovacích cenách, které obsahují cenu pořízení a náklady s pořízením související. Ocenění se zvyšuje o technické zhodnocení provedené na majetku v souladu s platnými účetními metodami.

Drobný nehmotný majetek má od 1.1.2021 hranici do 80 000,- Kč, oceňuje se v pořizovacích cenách a odepisuje jednorázově do nákladů, dále je veden v operativní evidenci.

Dlouhodobý nehmotný majetek je odepisován do nákladů na základě předpokládané doby životnosti příslušného majetku.

1.2) Dlouhodobý hmotný majetek

Dlouhodobý hmotný majetek se oceňuje v pořizovacích cenách, které zahrnují cenu pořízení, náklady na dopravu, clo a další náklady s pořízením související.

Ocenění se zvyšuje o technické zhodnocení provedené na dlouhodobém hmotném majetku v souladu s platnými účetními metodami. Běžné opravy a údržba se účtují do nákladů.

Drobný hmotný majetek má od 1.1.2021 hranici do 80 000,- Kč, oceňuje se v pořizovacích cenách a odepisuje jednorázově do nákladů, dále je veden v operativní evidenci.

Dlouhodobý hmotný majetek je odepisován do nákladů na základě předpokládané doby životnosti příslušného majetku.

1.3) Způsob stanovení reprodukční ceny u majetku

Reprodukční cenou byl oceněn majetek, který účetní jednotka nabyla bezúplatně, např. pozemky, a to cenou stanovenou znalcem.

1.4) Způsob stanovení odpisových plánů pro účetní odpisy

Účetní odpisy vyjadřují trvalé snížení hodnoty majetku v důsledku opotřebení. Při stanovení odpisového plánu se vychází z doby upotřebitelnosti pořízeného majetku. Podkladem pro stanovení doby upotřebitelnosti je zákon o dani z příjmů, který zařazuje majetek do odpisových skupin s pevným určením doby odpisování. Odpisy tedy vyjadřují rovnoměrný podíl opotřebení pro dané účetní období. Předpokládané odpisy majetku pro jednotlivá období jsou uvedena v odpisovém plánu. Odpisování majetku začíná měsícem následujícím po zařazení do užívání. Pozemky se neodepisují. Běžná údržba a opravy jsou účtovány jako náklad běžného období. Majetek byl vznikem veřejné výzkumné instituce převeden předávacím protokolem od zřizovatele.

1.5) Zásoby

Společnost má zásoby vlastních výrobků, které se evidují ve skladu publikací. Jedná se o publikace vytvořené zaměstnanci společnosti. Zásoby jsou ve výši 643 tis. Kč, jsou oceňovány a evidovány v prodejních cenách.

Vzhledem k tomu, že vydávání publikací je v rámci předmětu činnosti výzkumu, nelze odhadnout jejich hodnotu v korunovém vyjádření. Knihy jsou ponechávány na skladě i přesto, že datum jejich vydání je od roku 1993, a to právě pro jejich hodnotu v oblasti teorie a dějin české literatury.

1.6) Pohledávky

Pohledávky se oceňují při vzniku jmenovitou hodnotou, při nabytí za úplatu nebo vkladem pořizovací cenou. Při ocenění pohledávek se jejich dočasné snížení hodnoty vyjadřuje prostřednictvím opravných položek.

1.7) Závazky

Ostatní závazky se oceňují při vzniku jmenovitou hodnotou, při nabytí za úplatu nebo vkladem pořizovací cenou.

1.8) Peněžní prostředky

Peněžní prostředky zahrnují hotovost a účty v bankách. Vykazují se v nominální hodnotě.

Změna účetních metod v roce 2021

V roce 2021 organizace změnila způsob účtování o přefakturaci služeb nájemníkům rozvahovým způsobem přes ponížení příslušných nákladových účtů. Již není účtováno výnosově jako v minulých letech. Dále v roce 2021 proběhla změna vykázání zúčtovaných záloh u operačních programů MŠMT k 31.12.2021 na řádek 115 (Závazky ve vztahu k SR) z řádku 120 (Jiné závazky).

F. Náklady a výnosy:

Jednotka nemá náklady či výnosy, které by byly mimořádné svým objemem či původem.

G. Odměna auditora:

Celková odměna přijatá auditorem za povinný audit roční závěrky a jiné kontrolní a analytické činnosti činí 60 tis. Kč bez DPH.

H. Vývoj dlouhodobého majetku:

Vývoj dlouhodobého majetku k 31.12.2021 v tis. Kč

Pořizovací hodnota

	Software	DDNM	Nedokončený DNM	Zálohy	Nehmotný DM celkem
Počáteční stav	2 562	83	1 074	0	3 719
Přeúčtování					0
Přirůstky	1 638		952		2 590
Úbytky			-1 638		-1 638
Konečný stav	4 200	83	388	0	4 671

Oprávký

	Software	DDNM	Nedokončený DNM	Zálohy	Nehmotný DM celkem
Počáteční stav	2 485	83	0	0	2 568
Odpisy	93				93
Oprávký vztahující se k úbytkům		0			0
Konečný stav	2 578	83	0	0	2 661
Počáteční stav netto	77	0	1 074	0	1 151
Konečný stav netto	1 622	0	388	0	2 010

Pořizovací hodnota

	Pozemky	Budovy	Stroje a zařízení	Inventář	Jiný DDHM	Nedokončený DHM	Zálohy	Hmotný DM celkem
Počáteční stav	2 190	110 695	15 444	4 182	2 966	100	0	135 577
Přeúčtování		862				-862		0
Přirůstky						862		862
Úbytky			-975		-204			-1 179
Konečný stav	2 190	111 557	14 469	4 182	2 762	100	0	135 260

Oprávký

	Pozemky	Budovy	Stroje a zařízení a inventář	Jiný DDHM	Nedokončený DHM	Zálohy	Hmotný DM celkem
Počáteční stav	0	42 006	14 484	2 966	0	0	59 456
Odpisy		2 218	1 411				3 629
Oprávký vztahující se k úbytkům			-975	-204			-1 179
Konečný stav	0	44 224	14 920	2 762	0	0	61 906
Počáteční stav netto	2 190	68 689	5 142	0	100	0	76 121
Konečný stav netto	2 190	67 333	3 731	0	100	0	73 354

I. Názvy jiných účetních jednotek, v nichž má účetní jednotka podíl

Jednotka sama ani prostřednictvím třetích osob nadržuje podíl v žádné jiné účetní jednotce.

J. Splatné závazky pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, veřejného zdravotního pojištění a evidované daňové nedoplatky:

	Výše k 31. 12. 2021 (v tis. Kč)
Okresní správa sociálního zabezpečení – sociální pojištění	1 456
Veřejné zdravotní pojišťovny – zdravotní pojištění	634
Finanční úřad – zálohová daň	349
Finanční úřad – srážková daň	50
Finanční úřad – silniční daň za rok 2021	0
Finanční úřad – daň z příjmů za rok 2021 - v celkové výši	273
Finanční úřad - daň z přidané hodnoty za 4. čtvrtletí 2021	71

Výše uvedené závazky byly ke dni splatnosti uhrazeny.

K. Akcie

Jednotka nevlastní žádné akcie.

L.

Jednotka nemá závazky se splatností delší než 5 let.

M.

Jednotka nemá finanční dluhy neuvedené v rozvaze.

N. Hospodářský výsledek:

Daňový základ byl zjištěn v souladu se zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění.

Účetní jednotka uplatnila v roce 2021 slevy na dani.

Výsledek hospodaření před zdaněním za rok 2021 je v celkové částce 3 335 tis. Kč.

O. Personální vztahy

Rozbor dle kategorií pracovníků:

Kategorie	Vědecký pracovník	Odborný prac. VaV–VŠ	Odborný prac. – VŠ	Odborný prac. – SŠ	THP pracovník	Dělnické profese
Průměrný přepočtený počet pracovníků	59,37	12,36	20,21	4,7	10,44	0

Průměrný přepočtený počet zaměstnanců: 107,08

Přehled osobních nákladů	Běžné účetní období (v tis. Kč)
Mzdové náklady	58 205
z toho ostatní osobní náklady (OON)	3 505
Sociální pojištění a zákonné sociální náklady	21 791
Celkem	79 996

P. Výše odměn poskytnutých členům dozorčích a řídicích orgánů:

Celková výše odměn vyplacených členům dozorčích a řídicích orgánů za rok 2021 činí 239 tis. Kč.

Q. Účast členů orgánů účetní jednotky a jejich rodinných příslušníků v právnických/fyzických osobách, s nimiž účetní jednotka uzavřela obchodní nebo jiné smluvní vztahy.

Místopředseda Rady pracoviště Ing. Pavel Janáček, Ph.D. je současně předsedou Majetkové komise ve Středisku společných činností AV ČR, v.v.i.; člen Dozorčí rady JUDr. Jiří Malý je současně místopředsedou Dozorčí rady a zástupce ředitele ve Středisku společných činností AV ČR, v.v.i.; ředitel pracoviště a člen Rady ÚČL PhDr. Petr Šámal, Ph.D. je členem Rady pracoviště v Ústavu soudobých dějin AV ČR, v.v.i.; člen Rady ÚČL Mag. Dr. Michael Wögerbauer je současně členem Řídicího výboru CEFRES, členem redakční rady v Památníku národního písemnictví a předsedou redakční rady v SEND Předplatné spol. s r.o.; člen Rady ÚČL PhDr. Robert Kolár, Ph.D., měl účast v Centru pro zjišťování výsledků vzdělávání a v agentuře DILIA, manželka Bc. Marie Kolárová měla účast ve Filosofickém ústavu AV ČR, v.v.i.; člen Rady pracoviště PhDr. Tomáš Pavlíček, Ph.D. měl současně účast v Památníku národního písemnictví.

R. Výše záloh závdavků a úvěrů poskytnutých členům statutárních dozorčích a řídicích orgánů:

Celková výše záloh, závdavků a úvěrů poskytnutých členům statutárních dozorčích a řídicích orgánů v roce 2021 činí 0 Kč.

S. Základ daně a využití daňových úlev:

Základ daně byl v souladu se zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů stanoven na 2 436 tis. Kč, byl uplatněn odpočet daně dle § 20 odst. 7 a sleva na dani za zaměstnance se zdravotním postižením.

T. Doplnující informace k Rozvaze a Výkazu zisku a ztráty

1) Významné položky z rozvahy nebo výkazu zisku a ztráty, jejichž uvedení je podstatné pro hodnocení finanční, majetkové a důchodové pozice podniku
Veškeré údaje jsou zřejmé z účetní závěrky.

2) Události, ke kterým došlo mezi datem účetní závěrky a datem, ke kterému jsou výkazy schváleny k předání mimo účetní jednotku

Žádné události významné pro finanční situaci v instituci nenastaly.

3) Doplnující informace k některým položkám aktiv a pasiv

3.1) Vlastní jmění, Fondy

Vlastní jmění, Fondy v tis. Kč.	2020	2021
Vlastní jmění	77 272	75 364
Sociální fond	1 198	1 085
Rezervní fond	277	2 637
Fond účelově určených prostředků	4 000	3 555
Fond reprodukce majetku	6 297	6 367

3.2) Pohledávky

a) Souhrnná výše pohledávek:

K 31.12.2021 jsou pohledávky ve výši 106 tis. Kč, z toho 2 tis. Kč po splatnosti.

b) Pohledávky kryté podle zástavního práva nebo jištěné jiným způsobem:

Nejsou.

3.3) Závazky

a) Souhrn výše závazků:

K 31.12.2021 jsou závazky ve výši 368 tis. Kč, po splatnosti žádné.

b) Závazky kryté podle zástavního práva:

Nejsou.

c) Závazky, které nejsou evidovány v účetnictví (neuvedené v rozvaze):

Nejsou.

3.4) Rozdíl mezi daňovou povinností připadající na běžné nebo minulé účetní období a již zaplacenou daní (je-li rozdíl významný).

Není.

IV. Přehled o přijatých a poskytnutí darech, dárcích a příjemcích těchto darů (významné položky)

Nejsou.

U. Přehled přijatých dotací v členění na investiční a neinvestiční (v tis. Kč)

Poskytnuté dotace celkem	92 447
Neinv. dotace institucionální	55 931
z toho výzkumný záměr	47 196
dotace na činnost	8 735
Neinv. dotace účelové	34 675
z toho granty GA ČR	7 959
projekty ostatních rezortů	26 716
Investiční dotace	1 841

3.8) Celkové výdaje vynaložené za účetní období na výzkum a vývoj (tis. Kč)
98 173

V. Přehled o veřejných sbírkách

Žádné veřejné sbírky v roce 2021 nebyly pořádány.

W. Rozdělení zisku popř. způsob úhrady ztráty předchozích let

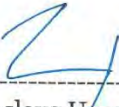
Za rok 2021 byl kladný výsledek hospodaření ve výši 2 926 tis. Kč, který bude po odsouhlasení Dozorčí radou ÚČL převeden do rezervního fondu.

X. Produkční kvóty a individuální limity

Žádné nejsou.

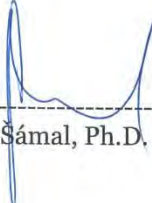
Datum: 19. 5. 2021

Sestavil:

Miloslava Ungerová

Podpis statutárního orgánu:

PhDr. Petr Šámal, Ph.D.